

HEROVERWEGINGSONDERZOEK

RAPPORT VAN DE HEROVERWEGINGSWERKGROEP

Gevolgen EG-beleid voor het bestaande nationale beleid

BEGROTINGSVOORBEREIDING 1990
DEELRAPPORT NR. 2

Rapport van de heroverwegingswerkgroep

"Gevolgen EG-beleid voor het bestaande nationale beleid"

mei 1989

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	De inventarisatie van het huidige EG-beleid en van het verwante nationale beleid	3
3.	Mogelijke besparingen op de rijksbegroting als gevolg van het huidige EG-beleid	6
4.	Mogelijke aanvullingen op de procedures van voorbereiding van beslissingen over EG-beleid	21
5.	Nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid	31
6.	Samenvatting en conclusies	46

Bijlagen

1.	De taakopdracht
2.	EG- en nationaal beleid ter zake van de landbouw
3.	EG- en nationaal beleid ter zake van de visserij
4.	EG- en nationaal beleid ter zake van regionale ontwikkeling
4a.	Overzicht van programma's/projecten in het kader van het regionaal beleid van de Europese Gemeenschappen
5.	EG- en nationaal beleid ter zake van vervoer
6.	EG- en nationaal sociaal beleid (m.i.v. onderwijs en beroepsopleiding)
7.	EG- en nationaal beleid ter zake van voorlichting/cultuur
8.	EG- en nationaal beleid ter zake van het milieu
9.	EG- en nationaal beleid ter zake van energie
10.	EG- en nationaal beleid ter zake van onderzoek, industrie en technologie
11.	EG- en nationaal beleid ter zake van de exportbevordering en het midden- en kleinbedrijf
12.	EG- en nationaal beleid ter zake van de ontwikkelingssamenwerking
13.	Garanties van de EEG voor opgenomen communautaire leningen ter ondersteuning van betalingsbalansen

- 14. De bestaande procedures van voorbereiding van besluitvorming over
EG-beleid
- 14a. De samenwerkingsprocedure met het Europees Parlement
- 15. Samenstelling van de werkgroep

1. Inleiding

Ingevolge haar taakopdracht heeft de heroverwegingswerkgroep "Gevolgen EG-beleid voor het bestaande nationale beleid" onderzocht hoe bereikt kan worden dat Nederlands beleid wordt verminderd of beëindigd als de EG beleid, dat voordien geheel of gedeeltelijk tot de verantwoordelijkheid van de nationale overheden behoorde, overneemt.

Meer in het bijzonder is onderzocht: (1) in hoeverre op de rijksbegroting verlagingen kunnen worden aangebracht als gevolg van het huidige EG-beleid, en (2) op welke wijze bestaande procedures zo kunnen worden aangepast dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over uitbreiding van EG-beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan zijn.

Ten behoeve van het onderzoek naar mogelijke verlagingen op de rijksbegroting heeft de werkgroep een inventarisatie opgemaakt van het bestaande EG-beleid en van het daarmee verwante nationale beleid. Een verantwoording van deze inventarisatie wordt gegeven in hoofdstuk 2. De beleidsinventarisaties zelf zijn opgenomen in de bijlagen 2 t/m 13. Vervolgens heeft de werkgroep gezien of als gevolg van EG-beleid besparingsvarianten kunnen worden voorgesteld met betrekking tot het nationale beleid, i.c. de rijksbegroting.

Om reden dat op voorhand de omvang van de besparingsvarianten afhankelijk is geacht van de bevindingen betreffende het vervangende resp. het aanvullende karakter van communautair beleid, is de werkgroep ontslagen van de verplichting om een zgn. 20%-variant te ontwikkelen. Het resultaat van het onderzoek naar mogelijke besparingen is beschreven in hoofdstuk 3.

Wat betreft het tweede deel van haar taakopdracht, het ontwikkelen van een procedure die verzekert dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over uitbreiding van communautair beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd, heeft de werkgroep een beschrijving gemaakt van de bestaande procedures van voorbereiding van EG-beleid, inzonderheid van de Nederlandse positiebepaling. Aan de hand hiervan heeft zij gedachten ontwikkeld over mogelijke aanvullingen op de bestaande procedures in de in de opdracht besloten richting.

De bestaande procedures en de mogelijke aanvullingen daarop zijn beschreven in hoofdstuk 4. In het kader van het tweede deel van de taakopdracht heeft de werkgroep op verzoek van de Ambtelijke Commissie Heroverweging eveneens het vraagstuk van de budgettaire compensatie van (extra) afdrachten ten behoeve van (extra) EG-uitgaven gezien. Op Ministerraadsniveau heeft daaromtrent laatstelijk besluitvorming plaatsgevonden in 1983, naar aanleiding van een in interdepartementaal verband voorbereide notitie. Een deel van de werkgroep is van mening dat de toen afgesproken compensatieregeling goed werkt; een ander deel meent dat deze regeling in de praktijk niet in overeenstemming met de oorspronkelijke bedoelingen functioneert. Over nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid rapporteert de werkgroep in hoofdstuk 5.

Hoofdstuk 6 bevat een samenvatting en de conclusies van dit rapport. Voor zover deze conclusies betrekking hebben op nationale consequenties die kunnen worden verbonden aan Gemeenschapsbeleid, wil de werkgroep op voorhand daarbij de algemene kanttekening plaatsen dat moet worden bedacht dat de verschillende communautaire beleidsactiviteiten niet alleen als op zichzelf staand kunnen worden beschouwd, maar dat deze in nauwe onderlinge samenhang ook onderdeel uitmaken van het streven naar economische en politieke integratie van Europa.

2. De inventarisatie van het huidige EG-beleid en van het verwante nationale beleid

De werkgroep heeft zich in eerste instantie beraden over de vraag welke onderdelen van het communautaire beleid resp. van het Nederlandse beleid bij het onderzoek moeten worden betrokken als het gaat om het aangeven van mogelijkheden om op de rijksbegroting verlagingen aan te brengen als gevolg van het huidige EG-beleid. Tevens heeft de werkgroep de behoefte gevoeld om nader te begrenzen wat moet worden verstaan onder het huidige Europese beleid.

Met betrekking tot de eerste vraag bood de opdracht de mogelijkheid om in eerste instantie de bestaande structuurfondsen en de landbouw-oriëntatie-uitgaven als uitgangspunt te nemen. De werkgroep heeft er in beginsel toe besloten om het onderzoek te doen uitstrekken tot:

- (a) alle Gemeenschapsprogramma's, c.q. -uitgaven die voor Nederland relevant zijn. Hieronder is uitdrukkelijk het beleid begrepen dat deels door de EG en deels ten laste van de rijksbegroting wordt gefinancierd;
- (b) alle Gemeenschapsprogramma's die niet leiden tot communautaire uitgaven, maar die wel een verhoging of verlaging van de rijksuitgaven tot gevolg hebben.

Ten aanzien van EG-beleid kan een onderscheid worden gemaakt tussen "vervangend" beleid en "aanvullend" beleid. Van vervangend beleid is sprake als de EG taken die voordien tot de verantwoordelijkheid van de lidstaten behoorden, overneemt. EG-beleid is aanvullend indien de Gemeenschap taken op zich neemt, terwijl soortgelijke taken tot de verantwoordelijkheid van de lidstaten blijven of gaan behoren. Een strikte vorm van aanvullend beleid is het systeem van cofinanciering; hierbij worden door de EG projecten financieel gesteund op voorwaarde dat vanuit de lidstaten eveneens een bepaalde financiële bijdrage wordt geleverd. Tussen 100%-vervangend beleid en strikt aanvullend beleid bevinden zich vele andere vormen van beleid; de scheidslijn tussen vervangend en aanvullend beleid is daarbij niet altijd duidelijk te trekken.

Nederlands beleid kan worden gekarakteriseerd als zijnde verwant aan het EG-beleid indien op overeenkomstige terreinen overeenkomstige doelstellingen worden nagestreefd.

Uitgaande van deze omschrijving zijn van het Nederlandse beleid die onderdelen in het onderzoek betrokken die samenvallen met of in het verlengde liggen van de onder a en b bedoelde programma's. Dit houdt in dat ook die beleidsonderdelen in de beschouwingen zijn betrokken welke alleen ten laste van de rijksbegroting worden gefinancierd, maar waarvan de doelstellingen identiek zijn aan of nauw aansluiten bij communautair beleid.

De omschrijvingen, zoals gegeven, zijn algemeen van aard. Aangezien de relaties tussen beleid van verschillende bestuurslagen veelvormig en in voortdurende ontwikkeling zijn, heeft de werkgroep geconstateerd dat het niet mogelijk was om tot een gemeenschappelijke formulering te komen van meer exacte, onderscheidende criteria, die ook voor de toekomst bruikbaar zouden zijn.

In de tijd is het onderzoek begrensd tot het bestaande EG-beleid plus de beleidsvoornemens waaromtrent door de Raad der Europese Gemeenschappen (in het vervolg kortweg aangeduid als: de Raad) beginselbeslissingen zijn genomen.

De werkgroep heeft er in verband met de tijd van afgezien om ook de onderdelen van het EG-beleid bij het onderzoek te betrekken die geen consequenties hebben voor de rijksbegroting, maar wel voor de collectieve lastendruk (b.v. de gevolgen van de richtlijnen inzake de gelijke behandeling van mannen en vrouwen voor de premies der sociale verzekeringen).

In de bijlagen 2 t/m 13 wordt een overzicht gegeven van het huidige EG-beleid, voor zover relevant voor Nederland, resp. van het verwante nationale beleid. Deze beschrijving geschiedt sectorsgewijs, waarbij grosso modo de indeling van de EG-begroting 1989 is gevolgd.¹

De volgende terreinen zijn onderscheiden:

- landbouw;
- visserij;
- regionale ontwikkeling;
- vervoer;

¹ Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, L26, 32, 30 jan. 1989.

- sociaal beleid (m.i.v. onderwijs en beroepsopleiding);
- voorlichting/cultuur;
- milieu;
- energie;
- onderzoek, industrie en technologie;
- exportbevordering/midden- en kleinbedrijf;
- ontwikkelingssamenwerking;
- betalingsbalansondersteuning.

De beleidsbeschrijving wordt gegeven aan de hand van de onderscheidenlijk nagestreefde doeleinden en gehanteerde instrumenten. Voorts wordt een overzicht gegeven van de uitgaven op basis van de cijfers van de EG-begroting 1988 en 1989 en de rijksbegroting 1989. Met betrekking tot het EG-beleid wordt tevens aangegeven welke projecten worden uitgevoerd op basis van cofinanciering en op welke wijze deze is geregeld. Voor zover mogelijk, worden gegevens verstrekt over de gelden die als gevolg van EG-beleid neerslaan in Nederland.

Een totaaloverzicht van de in Nederland neerslaande EG-gelden heeft de werkgroep niet gemaakt. Wat betreft de verwachtingen dienaangaande voor de periode 1988-1989 zij verwezen naar de Miljoenennota 1989, bijlage 9 (tabel 9.8).

3. Mogelijke besparingen op de rijksbegroting als gevolg van het huidige EG-beleid

3.1. Inleiding

Ter verkenning van de mogelijkheden tot besparing op de rijksbegroting als gevolg van het huidige EG-beleid heeft de werkgroep in de eerste plaats nagegaan in hoeverre EG-beleid als vervangend kan worden beschouwd ten opzichte van het Nederlandse beleid (par. 3.2).

In de tweede plaats is nagegaan in welke mate de verhouding tussen EG-beleid en en nationaal beleid om doelmatigheidsredenen aanleiding geeft tot het doen van besparingsvoorstellen. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen beleid dat deels wordt gefinancierd door de EG en deels ten laste komt van de rijksbegroting en beleid dat geheel voor rekening van de nationale begroting komt (par. 3.3).

Tenslotte is nagegaan in welke mate ten aanzien van bepaalde terreinen besparingsvoorstellen kunnen worden gedaan om reden dat naast de nationale inspanningen de EG op bedoelde terreinen eveneens beleid voert. In dit verband is bezien in hoeverre nationaal beleid zozeer verwant is met EG-beleid dat op grond van verwantschap uit de communautaire inspanningen consequenties kunnen worden getrokken voor de nationale budgettaire prioriteitenstelling (par. 3.4).

Met betrekking tot de ontwikkeling van voorstellen tot mogelijke besparingen op de rijksbegroting heeft de Ambtelijke Commissie Heroverweging de werkgroep ontslagen van de uit de algemene taakopdracht voor heroverwegingsonderzoeken voortvloeiende verplichting om tenminste één beleidsvariant te ontwerpen die resulteert in een besparing van tenminste 20% ten opzichte van het relevante meerjarencijfer voor 1993 (het zgn. "ijkpunt").

Dit is geschied om reden dat mogelijke besparingen door vermindering of beëindiging van Nederlands beleid op grond van de opdracht voor het onderhavige onderzoek afhankelijk is van de relatie tussen nationale programma's en EG-beleid, c.q. van de mate waarin beide met elkaar overeenkomen.

In het geval een EG-programma voor 100% een nationaal programma vervangt, zou een besparing van 100% kunnen worden gerealiseerd. Daar waar geen enkel verband is tussen EG-beleid en Nederlands beleid kan de werkgroep geen besparingsvoorstellen doen.

Tussen beide extreme situaties zijn verscheidene modaliteiten mogelijk. De werkgroep heeft in dezen naar bevind van zaken gehandeld.

Over de conclusies die uit de beleidsinventarisaties zijn te trekken met betrekking tot de mogelijkheid tot vermindering of beëindiging van Nederlands beleid is binnen de werkgroep slechts ten dele overeenstemming bereikt. Deze betreft de bevindingen over het bestaan van doublures tussen EG- en nationaal beleid. Voor het overige lopen de standpunten uiteen.

3.2. De resultaten van het onderzoek naar doublures tussen EG-beleid en nationaal beleid

Het onderzoek naar doublures tussen EG- en daarmee verwant nationaal beleid heeft plaatsgevonden aan de hand van een vergelijking van het EG-beleid met het corresponderende Nederlandse beleid. Daarbij is in overleg tussen medewerkers van de Inspectie der Rijksfinanciën en de leden van de werkgroep gezien in hoeverre de respectieve doelstellingen en instrumenten overeenkomst vertonen.

Indien onder "beleid" wordt verstaan het streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden met bepaalde instrumenten in een bepaalde tijdsvolgorde, is er sprake van een doublure wanneer twee of meer personen of instellingen hetzelfde nastreven ten behoeve van dezelfde of vergelijkbare groepen met dezelfde instrumenten in eenzelfde tijdsvolgorde. De werkgroep is tot de conclusie gekomen dat de beleidsinventarisaties geen voorbeelden bevatten van doublures in deze (strikte) zin tussen EG-en nationaal beleid.

Behoudens EG-programma's die worden uitgevoerd in enigerlei vorm van medefinanciering, kan ten aanzien van geen van de geïnventariseerde beleidsactiviteiten worden geconstateerd dat doel, instrumentarium en tijdsvolgorde identiek zijn.

Wat betreft de landbouw is het beleid betreffende de ordening der landbouwmarkten, voor zover voor Nederland relevant, volledig gecommunautariseerd. Hetzelfde geldt voor de ordening van de markten in de sector visserij-producten. Op deze terreinen wordt geen nationaal beleid meer gevoerd.

Voor het overige is het landbouw- en visserijbeleid van de EG, met name het structuurbeleid, aanvullend ten opzichte van het nationale beleid.

Het regionaal, vervoers- en sociaal beleid van de EG is zo opgezet dat het eveneens aanvullend van karakter is. Het aanvullende karakter van het communautaire beleid blijkt uit de vorm die aan de beleidsinspanningen is gegeven. Zo is in Vo 2052/88/EEG van 24 juni 1988 betreffende de taken van de structuurfondsen, hun doeltreffendheid alsmede de coördinatie van hun bijstandsverlening onderling en met die van de Europese Investeringsbank en de overige bestaande financieringsinstrumenten² bepaald dat de actie van de Gemeenschap wordt opgevat als aanvulling op of bijdrage tot de overeenkomstige acties van de lidstaten. De financiële bijstandsverlening van de structuurfondsen vindt vooral plaats in de vorm van medefinanciering en, in mindere mate, door toekenning van subsidies. Onder de structuurfondsen vallen het EOGFL, afdeling Oriëntatie, het ESF en het EFRO. Medefinanciering geschiedt in het algemeen op voorwaarde dat in de ontvangende lidstaat een overeenkomstige financiële inspanning wordt geleverd.³

De financiële steun die ex art. 580 EG-begroting wordt verstrekt voor projecten op het gebied van de vervoersinfrastructuur geschiedt ook in de vorm van medefinanciering.

De op de EG-begroting paraisserende uitgaven ten behoeve van voorlichting/cultuur en milieu zijn relatief gering en betreffen veelal specifieke communautaire acties die niet als vervangend beleid kunnen worden gekwalificeerd. Wat betreft het milieubeleid kan daaraan nog worden toegevoegd dat, waar men in Nederland reeds is overgegaan tot het nemen van maatregelen, het beleid op communautair niveau dikwijls nog in een fase van ontwikkeling is.

Met betrekking tot de energieprogramma's en het technologiebeleid zijn de EG-inspanningen in vergelijking tot het nationale beleid beperkt en bovendien veelal gericht op andersoortige doelstellingen. Zo is het EG-technologie-beleid vooral gericht op "precompetitief" onderzoek, waar

² Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, L185, 15 juli 1988, blz. 9 v.v.

³ In de Raads Verordening tot vaststelling van toepassingsbepalingen van Verordening nr. 2052/88 is b.v. bepaald: "Bij de opstelling en de tenuitvoerlegging van de communautaire bestekken dragen de Commissie en de Lid-Staten er zorg voor dat de verhoging van de middelen van de Fondsen (...) tot een tenminste overeenkomstige verhoging van de totale overheidsfinanciering of daarmee gelijkgestelde financieringen met structurele strekking in de betrokken Lid-Staten leidt; hierbij houden zij rekening met de macro-economische omstandigheden waarin deze financieringen geschieden."

geen directe markttoepassingen voor zijn, en is het nationaal beleid juist industrie- en toepassingsgericht. Ook in deze zin kan het EG-beleid als additioneel worden gekarakteriseerd.

Wat betreft de ontwikkelingssamenwerking wordt het EG-beleid in een aantal opzichten als vervangend ten opzichte van het nationale beleid beschouwd. De communautaire hulpuitsgaven worden overigens op grond van bestaande afspraken pro rato toegerekend aan het Nederlandse hulpplafond (zie bijlage 12).

Voorts heeft de werkgroep gezien of de proliferatie van het aantal EG-delegatiekantoren dat vanwege de uitbreiding van het communautaire beleid de laatste tijd is geopend en nog zal worden geopend invloed heeft op het (gewenste) aantal formatieplaatsen op de Nederlandse consulaire en diplomatieke missies. Geconstateerd moet evenwel worden dat de functies van de Gemeenschaps- en de Nederlandse vertegenwoordigingen elkaar slechts zeer gedeeltelijk overlappen en vanuit verschillende invalshoeken worden uitgeoefend. In de meeste gevallen wordt ook op de respectievelijke belangenbehartiging een verschillend accent gelegd. De werkgroep heeft daarom geconcludeerd dat er geen sprake is van doublures.

3.3. Besparingsmogelijkheden op de rijksbegroting direct gerelateerd aan het EG-beleid

In de werkgroep zijn verscheidene besparingsmogelijkheden naar voren gebracht met betrekking tot de rijksbegroting in verband met het huidige EG-beleid. Deze voorstellen zijn gebaseerd op doelmatigheidsoverwegingen. In par. 3.3.1 worden enkele mogelijkheden geschetst met betrekking tot beleidsonderdelen waarbij geen medefinanciering in het geding is; in par. 3.3.2 worden enkele specifieke voorstellen gedaan samenhangend met de omstandigheid dat de EG bepaalde programma's/projecten medefinanciert.

Over deze voorstellen lopen de meningen binnen de werkgroep uiteen. In de subparagrafen worden zij toegelicht en successievelijk van kritische kanttekeningen voorzien.

Bij de besluitvorming over deze voorstellen, en die welke worden gedaan in par. 3.4, zou naar het oordeel van een aantal leden van de werkgroep moeten worden meegewogen dat aan het feit dat de EG op bepaalde terreinen aanvullend beleid voert geen algemeen geldende conclusies m.b.t. de verhouding tussen EG- en nationaal beleid kunnen worden verbonden. Zo kunnen nationale beleidsoverwegingen duidelijk afwijken van doelstellingen van EG-beleid en is soms onvoorspelbaar welk aandeel ons land zal verwerven in (nieuwe) EG-programma's. Voorts wordt er op gewezen dat beleidsbeslissingen in Brussel soms onderdeel vormen van meeromvattende "package deals". Het voorbijgaan aan geschetste overwegingen, resp. het leggen van een te "mechanische" relatie tussen EG- en nationaal beleid, doet onvoldoende recht aan de complexiteit van de besluitvorming in Brussel en aan de feitelijke verhouding tussen EG- en nationaal beleid en kan de besluitvorming over (nieuw) EG-beleid bemoeilijken.

Daarnaast wordt opgemerkt dat het van Nederlandse zijde onbenut laten van EG-fondsen er per saldo toe kan leiden dat deze zullen worden aangewend voor, in kwalitatief opzicht, minder geschikte projecten. Anderzijds wordt onderkend dat matig gebruik zou moeten worden gemaakt van communautaire programma's die de facto bedoeld zijn voor één of een categorie lidstaten waartoe Nederland niet kan worden gerekend.

3.3.1. Specifieke besparingsvoorstellen ten aanzien van beleid, niet betrekking hebbend op medefinanciering

A) OS: toerekenen van EG-personeel en materieel ten behoeve van de hulp aan ontwikkelingslanden aan het Nederlandse budgettaire plafond voor de ontwikkelingssamenwerking.

Besparing: f. 8 mln. structureel.

Toelichting

Zoals in de beleidsinventarisatie is aangegeven worden de meeste EG-hulpuitgaven wat betreft het Nederlandse aandeel in de financiering toegerekend aan het Nederlandse OS-plafond.

Over de toerekening van uitgaven aan het budgettaire plafond voor de ontwikkelingssamenwerking vindt in het kader van de begrotingsvoorbereiding 1990 een afzonderlijk heroverwegingsonderzoek plaats.

In dat onderzoek wordt nader ingegaan op het begrip "ontwikkelings-relevantie".

Mede om die reden valt het buiten de taak van de werkgroep om voorstellen te doen die de facto een aanpassing van dit begrip inhouden. Wel kunnen voorstellen worden gedaan die consistente toepassing van de huidige toerekeningssystematiek waarborgen. In dit verband is voorgesteld de personeels- en materieelkosten van het communautaire ontwikkelingsbeleid (overeenkomstig de behandeling van dezelfde Nederlandse kosten) pro rato toe te rekenen aan het OS-plafond.

Anderzijds wordt erop gewezen dat volgens de bestaande afspraken alle EG-hulputgaven reeds aan het OS-plafond worden toegerekend. Aanpassing van de toerekeningssystematiek is een kwestie die aan de orde dient te komen in het heroverwegingsonderzoek met betrekking tot de toerekening van uitgaven aan OS-plafond. De voorgestelde toerekening is naar het oordeel van de leden die bezwaar hebben tegen het voorstel niet consistent en overigens discriminatoir ten opzichte van de behandeling van overeenkomstige uitgaven ten behoeve van andere beleidsterreinen, alsmede praktisch moeilijk uitvoerbaar.

- B) EZ: beëindigen van het regionaal beleid dat niet wordt medegefinancierd door de EG.

Besparing: f. 3 mln. structureel + p.m.

Toelichting

Voor de vergroting van de cohesie in Europa voert de EG een omvangrijk regionaal beleid. Voorgesteld wordt om de nationale inspanning op dit terrein te beperken tot medefinanciering van EFRO-projecten. Aan dit voorstel ligt de overweging ten grondslag dat indien Nederland een eigen regionale politiek handhaaft, daarmee de communautaire inspanning en prioriteitenstelling wordt doorkruist.

In dit verband zijn twee besparingsvarianten denkbaar:

- alleen Nederlandse regio's die onder de EFRO-termen vallen komen in aanmerking voor nationaal regionaal beleid (besparing: f. 3 miljoen structureel);
- de Nederlandse regionale inspanning beperkt zich tot medefinanciering van door de EG gesubsidieerde projecten (besparing: f. 3 miljoen + p.m.).

Dit voorstel houdt in dat het nationale beleid kan worden beperkt tot gebieden die voldoen aan communautaire criteria ter zake en op die grond beschouwd kunnen worden als "echte" probleemgebieden.

Daartegenover wordt erop gewezen dat het EFRO vooral bedoeld is voor de armere lidstaten en dat Nederland slechts in beperkte mate van dit fonds gebruik maakt. Daarnaast wordt opgemerkt dat het regionale beleid van de EG, zoals eerder aangegeven, een aanvullend karakter draagt en financiële bijstandsverlening vooral plaatsvindt in de vorm van medefinanciering, waarbij in het algemeen als voorwaarde geldt dat de ontvangende lidstaat een overeenkomstige financiële inspanning levert.

De binnen de lidstaten bestaande regionale economische verschillen vormen de ratio voor het voortbestaan van een eigen regionale politiek. Overigens geldt, dat het Nederlandse regionaal beleid in vergaande mate is toegespitst op de regio's die voldoen aan de communautaire criteria van het Europese regionaal beleid. Alle regio's voldoen daarenboven in ruime mate aan de communautaire criteria van het concurrentie- respectievelijk het steunbeleid van de EG.

- C) BiZa: beëindigen van de bijdrage aan de provincie Limburg die wordt verstrekt in het kader van de bevordering van de werkgelegenheid in de kwartaire sector.

Besparing: f. 2,4 miljoen structureel.

Toelichting

De subsidie aan Limburg voor de bevordering van werkgelegenheid in de kwartaire sector dient beschouwd te worden als regionaal beleid. Overeenkomstig het gestelde onder b wordt voorgesteld dit beleid te beëindigen. Indien voor deze regio afzonderlijke inspanning gewenst wordt, zouden de betreffende projecten ten laste van de structuurfondsen moeten worden gebracht.

Anderzijds wordt erop gewezen dat deze bijdrage wordt verstrekt op grond van nationale beleidsoverwegingen. De bijdrage betreft arbeidsplaatsenplannen die structureel zijn toegezegd door het rijk en voornamelijk worden geëntameerd om de marktsector te stimuleren

(speerpuntenbeleid). De plaatsen betreffen gekwalificeerd personeel. Zij voldoen niet aan de criteria voor subsidiëring door de structuurfondsen en kunnen daar ook niet worden ondergebracht.

3.3.2. Specifieke besparingsvoorstellen in verband met EG-beleid waarbij medefinanciering in het geding is

Als aparte categorie besparingsvoorstellen is onderscheiden een verzameling varianten, die bij uitvoering tot gevolg zullen hebben dat Nederland een deel aan EG-steun verliest.

Cofinanciering bemoeilijkt in het algemeen de budgettaire prioriteitsstelling: enerzijds is de neiging groot bepaald beleid te voeren, omdat een andere bestuurslaag meebetaalt, anderzijds komen in geen enkel besluitvormingsproces de totale kosten van het te voeren beleid tot hun recht. Om deze reden is met name deze categorie uitgaven op zijn doelmatigheid getoetst.

A) L&V: afschaffen van het gebruik van een aantal regelingen.

Besparing: f. 6,7 miljoen structureel.

Voorgesteld wordt om van de volgende regelingen niet langer gebruik te maken:

- Afzet en verwerking landbouwproductie (i.s.v. subsidies);
Vo 355/77.

Globale besparing per jaar: f. 6 miljoen.

- Voorlichting, scholing, steun aan diensten voor bedrijfsbeheer en vereniging van landbouwers. Richtlijn 72/161 en Vo 727/85.

Besparing per jaar: f. 0,5 miljoen.

- Aanpassing en modernisering visverwerkende industrie.

Besparing per jaar: f. 0,2 miljoen.

Toelichting

De deelname van Nederland aan het structuurverbeteringsprogramma voor verwerking en afzet valt volgens de vertegenwoordiging van Financiën moeilijk te verklaren uit in Nederland bestaande achterstandssituaties. De belanghebbende sectoren moeten geacht worden deze activiteiten zelf te kunnen bekostigen. Hetzelfde geldt onver-

minderd voor de aanpassing en modernisering visverwerkende industrie. De genoemde voorlichting, scholing e.d. betreffen marginale activiteiten.

Daartegenover wordt erop gewezen dat ook onafhankelijk van het EG-beleid ter bevordering van de genoemde activiteiten nationaal gelden daarvoor beschikbaar zouden worden gesteld. De mate waarin Nederland in dezen van de door de EG beschikbaar gestelde middelen gebruik maakt is zeer gering. Wanneer in de toekomst van benutting van subsidies ten behoeve van afzet en verwerking landbouwproductie zou worden afgezien zou dat internationaal gezien kunnen leiden tot scheve concurrentieverhoudingen.

- B) SZW: reductie van het nationale budget voor het arbeidsvoorzieningsbeleid met ontvangsten uit het ESF.

Besparing: p.m.

Toelichting

De ESF-uitgaven die in Nederland neerslaan dienen een nationaal doel, i.c. de terugdringing van werkloosheid. Voor het bereiken van dit doel worden ook tal van nationale instrumenten ingezet.

Met de Europese inspanning moet naar de opvatting die aan dit voorstel ten grondslag ligt rekening worden gehouden bij de nationale budgettaire prioriteitenstelling. Met andere woorden bij een gelijkblijvend nationaal aspiratieniveau inzake de werkloosheidsproblematiek kan de Nederlandse inspanning ten behoeve van werkloosheidsbestrijding worden teruggebracht met een bedrag dat gelijk is aan de communautaire inspanning. Deze besparing zal niet leiden tot een reductie van de ESF-ontvangsten uit Brussel.

Bij dit voorstel moeten de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- op dit moment wordt ieder jaar ca. f. 30 miljoen aan ESF-middelen gebruikt voor de financiering van nationaal werkgelegenheidsbeleid;
- er bestaat enige onzekerheid over de toekomstige Nederlandse ontvangsten, hoewel niet uitgesloten mag worden dat Nederland in de toekomst tenminste hetzelfde of eventueel meer kan putten uit het ESF;
- voor een nauwkeurige bepaling van het besparingsbedrag is nader

overleg nodig. Onduidelijk is, althans op dit moment, hoeveel geld op kasbasis in Nederland (bij de rijksoverheid en overigen) terecht komt;

- het additionaliteitsbeginsel vormt geen belemmering voor een eventuele ombuiging. Indien macro-economische omstandigheden dit nodig maken (lees: reductie van het financieringstekort of collectieve lastendruk) kan immers van deze regel afgeweken worden (vgl. het gestelde in voetnoot 3).

Degenen, bij wie dit voorstel op verzet stuit, willen in de eerste plaats wijzen op het aanvullende en incidentele karakter van de bijdragen uit het ESF. Voor zover ESF-gelden in Nederland neerslaan, komt daarvan bovendien slechts een deel ten goede aan door de rijksoverheid geëntameerde projecten. Voor het overige gaat het om bijdragen aan projecten die door lagere publiekrechtelijke lichamen en andere instellingen worden uitgevoerd.

Het zal dan ook eveneens in de toekomst moeilijk zijn de omvang van het mogelijk te besparen bedrag te berekenen. Een verdergaande verrekening van ESF-gelden dan nu reeds het geval is, zal daarnaast de animo om van dit fonds gebruik te maken doen verdwijnen. Betwijfeld moet verder worden of het additionaliteitsbeginsel daadwerkelijk geen belemmering voor de uitvoering van deze besparingsmogelijkheid zal vormen. Afwijkingen van de toepassing van dit beginsel zullen in ieder geval de instemming van de Commissie behoeven.⁴

⁴ Overigens wordt de aandacht erop worden gevestigd dat een realisering van deze optie haaks staat op het akkoord dat met de werkgevers- en werknemersorganisaties is bereikt over de oprichting van het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (CBA). De onderhandelingen daarover zouden opnieuw moeten worden geopend. Daartegenover wordt wat dit punt betreft gesteld dat het bedoelde akkoord een beperkte geldingsduur heeft, terwijl het bij de voorgestelde besparing gaat om een keuze ten principale, die betrekking heeft op de lange termijn.

- C) V&W: reductie van het nationale budget in verband met medefinanciering door de EG van infrastructurele projecten.
Besparing: f. 10 miljoen op jaarbasis.

Toelichting

De EG ondersteunt de verbetering van de voornaamste intracommunautaire vervoersverbindingen (ex artikel 580 EG-begroting). Voor zover als gevolg van EG-inspanningen gelden neerslaan in Nederland, leidt dit hooguit tot een verschuiving van projecten binnen de nationale meerjarenplanning. De EG-bijdrage leidt aldus tot een meevaller voor het V&W-budget. Deze meevaller kan ex ante op het V&W-budget worden gekort.

Anderzijds wordt erop gewezen dat de EG-regelingen ter zake bedoeld zijn om een extra impuls te geven voor de totstandkoming van een Europese infrastructuur. Het gaat hierbij veelal om grenswegen. Ingeval de EG-bijdragen in de toekomst zullen leiden tot kortingen op de begroting van V&W, zal van het EG-beleid geen bevorderende invloed meer uitgaan en wordt dit beleid in feite ter discussie gesteld.

3.4. Mogelijke besparingen als gevolg van verwant beleid

In de werkgroep is ook naar voren gebracht dat, indien als gevolg van EG-beleid gelden neerslaan in Nederland en/of dit beleid soortgelijke doelen dient die ook door de Nederlandse overheid - zij het soms met andere instrumenten - worden nagestreefd, deze communautaire inspanning in de nationale budgettaire prioriteitenstelling dient te worden betrokken. Immers, het alloceren van nationale begrotingsruimte voor bepaalde beleidsdoelen vindt niet in een vacuüm plaats, maar in een omgeving waarin ook de EG-bestuurslaag beleid voert. Omdat deze koppeling in het verleden nauwelijks in de nationale besluitvorming betrokken is, wordt voorgesteld het aan EG-beleid verwante nationale beleid te verminderen. Budgettair kan gedacht worden aan een forfaitair percentage van 5%, 10% of 20%.

De volgende nationale beleidsonderdelen kunnen als zozeer verwant met het EG-beleid worden beschouwd, dat daaraan budgettaire consequenties kunnen worden verbonden.

Nederlands beleidson- derdeel	Meerjarencijfers (in mln. gld.)					Verwant EG- beleid
	1989	1990	1991	1992	1993	

A. Onderwijs en Wetenschappen

- Stimulering van contractactiviteiten in het hbo	31,6	31,6	31,6	31,6	31,6	Comett
- Stimulering weten- schapsbeoefening en kennisoverdracht	8,8	10,0	10,1	8,1	8,1	Id.

B. Economische Zaken

- Specifieke bedrijfsge- richte technologiesti- mulering (i.h.b. ver- want: de Programma- tische Bedrijfsgerich- te Technologiestim- ulering)	262,2	280,0	299,0	293,9	283,0	EG-weten- schaps- en technologie beleid ⁵
- Internationale techno- logiestimulering	38,5	56,5	74,5	87,0	82,5	Id.
- Bevordering energie- besparing en diversi- ficatie (verwant beleid: demonstratieprojecten)	6	6	6	6	6	EG-beleid ter zake van nieuwe energie technologie

⁵ I.h.b. onderdelen van het Kaderprogramma van communautaire acties op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling. In mindere mate komen aan het Kaderprogramma verwante Nederlandse beleidsonderdelen op andere begrotingshoofdstukken voor.

Nederlands beleidson- derdeel	Meerjarencijfers (in mln. gld.)					Verwant
	1989	1990	1991	1992	1993	EG- beleid
C. <u>Landbouw en Visserij</u>						
- Ontwikkeling en sanering land- bouw (c.a.); verwant beleid is hier geïnterpreteerd als ont- wikkeling (informaticastimu- lering, innovatie, vernieuwing akkerbouw), sociale uitgaven (bedrijfsverzorging etc.) en sanering (beëindiging)	65	65	65	65	65	EG-landbouw- structuur- beleid
- Verwerking en Afzet	15	15	15	15	15	
- Landinrichting (verwant beleid is het infrastructurele deel van de uitgaven t.b.v. de landbouw (ca. 60%))	85	85	85	85	85	
- Relatienotabeleid (verwant beleid zijn de beheersvergoedingen)	11	13	15	17	18	
- Bosbouw (verwant beleid is herbe- bossing)	4	4	4	4	4	
- Dierziektebestrijding (verwant beleid is preventie)	43	43	43	43	43	
- Planteziekten	2	2	2	2	2	

Nederlands beleidson- derdeel	Meerjarencijfers (in mln. gld.)					Verwant EG- beleid
	1989	1990	1991	1992	1993	
- Voeding en Kwaliteit/ Keuringen (verwant beleid is produktieverbetering)	48	48	48	48	48	
- Praktijkonderzoek (verwant beleid is produkt- verbetering)	20	18	17	17	17	

Binnen de werkgroep zijn ernstige bezwaren gerezen tegen dit voorstel. Volgens de tegenstanders wordt het begrip "verwantschap" - dat aan dit voorstel ten grondslag ligt - in een te ruime zin gehanteerd. Daarnaast is de stelling dat in het algemeen aan koppelingen tussen EG- en nationaal beleid in de afgelopen jaren bij de budgettaire besluitvorming onvoldoende aandacht is geschonken, volstrekt niet onderbouwd. Deze leden zijn voorts van oordeel dat forfaitaire kortingspercentages zich niet verdragen met een weloverwogen budgettaire prioriteitenstelling. Wat betreft de genoemde beleidsonderdelen van Onderwijs en Wetenschappen wordt daarenboven opgemerkt dat de betreffende begrotingsartikelen een heel scala van activiteiten betreffen, zoals, naast de bevordering van kennistransfer, deskundigheidsbevordering, de stimulering van onderwijs- en onderzoekprojecten en de opzet van dienstencentra. Voor zover deze artikelen betrekking hebben op kennistransfer, gaat het om die tussen nationale instellingen en bedrijven, terwijl Comett gericht is op internationale kennistransfer. Het Comett-programma steunt bovendien op adequate infrastructurele voorzieningen en cofinanciering door de lidstaten. De infrastructurele voorzieningen en de cofinanciering worden voor een deel uit genoemde bedragen gegarandeerd. Korting zou betekenen dat het nationale aandeel wegvalt en geen aanvragen kunnen worden ingediend in Brussel, waardoor Nederland te weinig profijt zou kunnen trekken van de mogelijkheden van het Comett-programma.

Voor zover het voorstel betrekking heeft op beleidsonderdelen van Economische Zaken wordt erop gewezen dat het technologie- en energiebeleid van de EG in vergelijking met het nationale beleid beperkt is, en bovendien veelal gericht is op andersoortige doelstellingen.

Een koppeling tussen EG- en nationaal beleid is hier dan ook niet of nauwelijks aan de orde.

Tenslotte zij gememoreerd dat in het Regeerakkoord 1986-1990 technologiebeleid een van de zeer weinige beleidsterreinen was, waar doelbewust voor een intensivering werd gekozen (te financieren door herschikking).

Wat betreft de onderdelen van landbouwbeleid is het voorstel van commentaar voorzien in een reactie van het ministerie van Landbouw en Visserij. Deze reactie is opgenomen in par. 2 van bijlage 2 betreffende het EG- en nationaal beleid inzake de landbouw.

4. Mogelijke aanvullingen op de procedures van voorbereiding voor beslissingen over EG-beleid

4.1. Inleiding

Het tweede element van de aan de werkgroep gegeven opdracht behelst de ontwikkeling van een procedure die verzekert dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over de uitbreiding van communautair beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan kunnen zijn.

De werkgroep heeft als uitgangspunt bij de ontwikkeling van deze procedure gehanteerd dat de sinds 1958 ontwikkelde procedures van voorbereiding van de besluitvorming over EG-beleid juist worden toegepast, maar voor zover nodig moeten worden verbeterd, c.q. aangevuld. Om die reden is de nieuwe procedure ingebed in de bestaande, bevredigend werkende procedures.

Naar het oordeel van de werkgroep zou het doel van de nieuwe procedure moeten zijn om ten aanzien van belangrijke onderwerpen zowel de algemeen communautaire, als de inhoudelijke en financiële consequenties van een voorstel van de Commissie van de Europese Gemeenschappen in een vroegtijdig stadium tijdens interdepartementaal overleg onder ogen te zien. In dat overleg wordt tevens een oordeel gevormd met betrekking tot de vraag of als gevolg van een Commissie-voorstel Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd. Wordt deze vraag bevestigend beantwoord, dan kunnen in dit overleg reeds de nodige afspraken worden gemaakt over een nader onderzoek inzake deze beleidsvermindering of beëindiging en het berekenen van de financiële consequenties daarvan. De werkgroep heeft gekozen voor een iets bredere invalshoek dan is gevraagd in de taakopdracht om aldus ook de niet direct bij de voorbereiding van de standpuntbepaling betrokken departementen in de gelegenheid te stellen zich in een vroegtijdig stadium te oriënteren met betrekking tot nieuwe Commissievoorstellen en de voortgang van de discussies daaromtrent te volgen.

De nieuwe procedure strekt er, zoals gesteld, mede toe dat de mogelijke nationale gevolgen van voorgesteld nieuw EG-beleid tijdig kunnen worden onderkend. Daartegenover acht de werkgroep het eveneens van belang, mede gelet op de recente gedachtenwisseling in de Tweede Kamer over het

Verslag betreffende uitwerking en toepassing van de Verdragen tot oprichting van de EEG en Euratom over het jaar 1987 c.a., om tijdig Nederlandse beleidsvoornemens te toetsen aan internationale, meer in het bijzonder EG-regelgeving.⁶ Ook dienaangaande heeft zij een voorstel ontwikkeld.

De opzet van het verdere hoofdstuk is als volgt. In par. 4.2 wordt een globale beschrijving van de huidige procedures gegeven. In par. 4.3 wordt de nieuwe procedure geschetst, in samenhang met de bestaande procedures. In par. 4.4 wordt aangegeven hoe kan worden bevorderd dat nationale beleidsvoornemens worden getoetst aan internationale regelgeving.

4.2. Beschrijving van de huidige procedures

De nationale behandeling van een Commissievoorstel kan worden beschreven als een proces bestaande uit 4 fasen:

1. Ambtelijke voorbereiding van het Nederlandse standpunt ten behoeve van het ambtelijk overleg in het kader van de Raad der Europese Gemeenschappen waarin het desbetreffende Commissievoorstel (ter voorbereiding van de besluitvorming door de Raad) wordt behandeld. In de praktijk wordt deze voorbereiding vaak uitgevoerd door uitsluitend het eerstbetrokken (beleidsverantwoordelijke) departement. Op gezette tijden wordt, indien geïnteresseerde departementen daarom verzoeken, interdepartementaal overleg georganiseerd.
2. Ambtelijk overleg ter bepaling van het Nederlandse standpunt in te nemen in het Comité van Permanente Vertegenwoordigers (bij de Europese Gemeenschappen; het Coreper) met betrekking tot het Commissievoorstel (het zgn. PV-instructieoverleg); aan dit overleg kunnen alle departementen deelnemen.
3. Ambtelijke voorbereiding van de (Nederlandse) Ministerraadsbesluitvorming inzake het Commissievoorstel door de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen (CoCo). Aan dit

⁶ Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 1988-1989, 19^e uitgebreide commissievergadering van de Vaste Commissie voor EG-zaken en de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken (28 november 1988).

overleg kunnen alle departementen deelnemen. In dit overleg komen ook onderwerpen aan de orde die ter voorbereiding van de besluitvorming in de Raad in het Speciaal Landbouw Comité zijn of worden besproken (zie bijlage 14).

4. Ministerraadsbesluitvorming inzake het voorstel. Het resultaat van deze besluitvorming wordt ingebracht in de Raad der Europese Gemeenschappen (de EG-Ministerraad); daar vindt de finale communautaire besluitvorming over het Commissievoorstel plaats.

De agendering van en het tijdschema voor de behandeling van Commissievoorstellen in de EG-Ministerraad worden in principe bepaald door de voorzitter van die Raad, na overleg met de leden van de Raad. De nationale behandelingsprocedure wordt aldus in belangrijke mate bepaald door Brussel.

In dit verband kan worden opgemerkt dat de Coreper-agenda ca. 2 dagen voorafgaande aan de bijeenkomst van het Coreper beschikbaar is; de eerste ontwerpagenda voor een te houden Raad ca. 10 dagen van te voren. Het PV-instructieoverleg wordt in het algemeen één dag voorafgaand aan het Coreper gehouden; ter vergadering worden de instructies geformuleerd.

De conclusies van de CoCo worden in concept in het algemeen daags voorafgaand aan de CoCo-vergadering door het ministerie van Buitenlandse Zaken aan de deelnemende departementen toegezonden. De vergadering vindt doorgaans plaats op dinsdag. De definitieve conclusies zijn beschikbaar uiterlijk de dag volgend op de CoCo-vergadering. Zij worden in de Ministerraadsvergadering van de daaropvolgende vrijdag besproken, eventueel na voorbereiding in de Raad voor Europese Zaken (REZ).

De Nederlandse overheid is verder in raadgevende en beheerscomités bij de Europese beleidsvorming betrokken. In het algemeen wordt de Nederlandse standpuntbepaling voor bijeenkomsten van deze comités niet gecoördineerd.

Een meer uitgebreide beschrijving van de bestaande procedures van voorbereiding van besluitvorming over EG-beleid is opgenomen in bijlage 14.

4.3. Een nieuwe procedure van voorbereiding van de besluitvorming over EG-beleid in samenhang met de bestaande procedures

In de vorm van een schema kan de nieuwe procedure die de werkgroep voorstelt, in samenhang met de bestaande procedures, als volgt worden geschetst.

Brussel

Den Haag

1e fase

Vorbereiding bespreking van een Commissie-voorstel in Raadskader (nieuw)

Buitenlandse Zaken agendeert het vooroverleg waarin wordt gezien of van meet af aan een interdepartementaal gecoördineerd standpunt moet worden bepaald. Het meestbetrokken vakdepartement stelt ten aanzien van belangrijke Commissievoorstellen een fiche op, waarin kort aan de orde komen:

- inhoud en doel van het voorstel;
- consequenties voor de communautaire rechtsorde;
- consequenties voor de nationale rechtsorde;
- consequenties voor de EG- en de rijksbegroting;
- consequenties voor het nationale beleid.

Timing/procedure

Tijdens dit overleg worden alle Commissievoorstellen uit de voorafgaande maand beoordeeld. De werkgroep stelt voor dat de leden van de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen of hun feitelijke plaatsvervangers met de beoordeling van de Commissievoorstellen worden belast. Daartoe komt deze commissie in een aparte vergadering bijeen, onder voorzitterschap van de secretaris van de CoCo. Deze vergadering vindt in beginsel in het midden van de maand plaats.

Op een geannoteerde agenda wordt door Buitenlandse Zaken reeds aangegeven welke onderwerpen meer aandacht verdienen en welke departementen wordt verzocht om een fiche aan te leveren. De fiches dienen uiterlijk op de 10^e van de maand aan alle andere departementen en aan de Permanente Vertegenwoordiger bij de Europese Gemeenschappen te worden gezonden. Ieder fiche gaat in op zowel het communautaire als het nationale be-

lang van het desbetreffende voorstel en de eventuele consequenties voor de EG- of de rijksbegroting.

Ook dient naar het oordeel van de werkgroep dan aandacht te worden besteed aan de vraag of de nationale dan wel de Europese bestuurslaag zich het best met de materie zou kunnen bezighouden, of dat een gezamenlijke benadering de voorkeur verdient, en aan de vraag welke andere consequenties aan de voorstellen zijn verbonden (b.v. op het gebied van uitvoering van richtlijnen).

Op deze middenmaandelijke vergadering vindt in ieder geval overleg plaats over voorstellen die een communautaire inspanning inhouden waarmee een bedrag van meer dan 50 mecu is gemoeid (het Nederlandse aandeel daarin bedraagt f. 6,5 mln.). In deze vergadering zal worden besloten voor welke onderwerpen een standpunt in de vorm van een schriftelijke, interdepartementaal vast te stellen, instructie dient plaats te vinden ten behoeve van de behandeling in de Raadswerkgroepen in Brussel. Van de betreffende werkgroepvergaderingen wordt in beginsel een schriftelijk verslag gemaakt, dat wordt verspreid onder alle betrokken departementen.

Ook zal bij wezenlijke ontwikkelingen in Brussel, op initiatief van het meestbetrokken departement of op verzoek van een ander departement, in een latere fase tot de hier aangegeven procedure worden besloten.

2e fase

Vorbereiding
Coreper (bestaand)

PV-instructieoverleg

Dit overleg vindt plaats aan de hand van de agenda voor het PV-overleg in Brussel. De instructies worden ter vergadering in goed overleg bepaald. De deelnemende departementen dienen zodanig te zijn vertegenwoordigd dat beslissingen ter vergadering kunnen worden genomen. PV-instructies worden altijd schriftelijk vastgesteld. Van het overleg in Brussel wordt altijd schriftelijk verslag gedaan.

3e fase

Vorbereiding
Raad (bestaand)

Coördinatie Commissie

De Coördinatie Commissie voor Europese Integratie en Associatieproblemen komt gemiddeld 3x per maand bijeen, op dinsdag of woensdag. Overleg vindt plaats aan de hand van de agenda's van de

EG-Ministerraadszittingen.

De ontwerp-conclusies worden door het secretariaat van de Coördinatie Commissie, na overleg met de meestbetrokken departementen, opgesteld en zijn in beginsel op maandagochtend beschikbaar. De in de vergadering vastgestelde conclusies worden uiterlijk de morgen volgend op de dag van de bijeenkomst van de Coördinatie Commissie gefinaliseerd en verzonden. Op de aanbiedingsbrief van de conclusies wordt aangegeven welke onderwerpen en waarom, gezien de discussie in de Coördinatie Commissie, speciale aandacht verdienen in de Ministerraad, c.q. de REZ, die plaatsvindt op de vrijdag volgend op de vergadering van de Coördinatie Commissie.

Wat betreft de behandeling in de Ministerraad stellen enkele leden van de werkgroep voor om, ten behoeve van de besluitvorming in dit gremium, aan de CoCo-conclusies een overzicht toe te voegen waarop de budgettaire consequenties (nationaal en communautair) van deze conclusies worden gepresenteerd (zie het schema op blz. 29). Een dergelijke presentatie sluit aan bij de heersende praktijk dat voor behandeling van wets- of beleidsvoorstellen in de Ministerraad aan deze voorstellen een standaardformulier wordt toegevoegd waarop de financiële gevolgen worden aangegeven. In dit verband kan ook gewezen worden op het feit dat aan de notulen van iedere Ministerraadsvergadering een financieel overzicht wordt toegevoegd (de zgn. weekstaat).

Een belangrijk argument voor een apart budgettair overzicht bij de CoCo-conclusies is dat op deze wijze een expliciet totaaloverzicht wordt geboden van de budgettaire gevolgen van het betreffende pakket conclusies. Tevens kan worden aangegeven hoe eventuele budgettaire problemen kunnen worden gecompenseerd.

Tenslotte, door bij ieder agendapunt expliciet de vraag naar budgettaire implicaties aan de orde te stellen, wordt voorkomen dat het budgettaire aspect niet in de besluitvorming wordt betrokken.

De andere leden gaven als hun mening te kennen dat de huidige opzet en presentatie van de conclusies van de CoCo voldoen. Rekening moet worden gehouden dat in deze conclusies een groot aantal, vaak zeer uiteenlopende onderwerpen aan de orde is.

In de inleiding bij deze onderwerpen wordt reeds, voor zover van toepassing, aangegeven wat de financiële gevolgen van de communautaire besluiten zijn. Er is geen reden om dit in een afzonderlijk vel nogmaals te doen. Bovendien zou, teneinde een volledig beeld van de verschillende onderwerpen te geven, ook in zo'n apart formulier moeten worden ingegaan op de andere aspecten van de desbetreffende onderwerpen. Deze worden overigens ook reeds in de huidige opzet in de inleidingen op de conclusies aangegeven. Deze leden van de werkgroep wijzen er voorts op dat begrotingsaangelegenheden betreffende de Gemeenschappen reeds driemaal per jaar uitdrukkelijk in de Nederlandse Ministerraad aan de orde komen, nl. bij de behandeling van de landbouwprijzen, bij de voorbereiding van de Ecofinraad die de maxima van de communautaire inkomsten en uitgaven vaststelt en bij de behandeling van communautaire begroting. Zij zijn op grond van deze overwegingen van oordeel dat het voorstel voor een extra formulier tot onnodige en onvolledige doublures zal leiden in vergelijking met de bestaande situatie en willen dit voorstel derhalve ontraden.

4.4. Toetsing voor nationale beleidsvoornemens aan internationale, in het bijzonder EG-regelgeving

De werkgroep is van mening dat niet alleen tijdig moet worden gezien welke consequenties op nationaal niveau verbonden kunnen worden aan nieuw EG-beleid, maar dat anderzijds ook nationale beleidsvoornemens in de fase van de beleidsvoorbereiding uitdrukkelijk zouden moeten worden getoetst aan bestaand en voorgenomen EG-beleid, c.q. -regelgeving. Deze gedachte is in lijn van de uitspraak van de Tweede Kamer waarin zij de Regering verzoekt bij nieuwe of aan te passen wet- en regelgeving in Nederland een EG-toets in de memorie van toelichting in te voeren.⁷ De werkgroep stelt in dit verband voor om ten behoeve van de voorbereiding van Ministerraadsstukken over Nederlandse beleidsvoornemens een apart "EG-vakje" in het aanbiedingsformulier voor Ministerraadsstukken op te nemen.

⁷ Motie-Eisma c.s., kamerstuk 20602, nr. 6, aangenomen in de vergadering van 15 december 1988.

Door het opnemen van zulk een vakje op het aanbiedingsformulier wordt bevorderd dat expliciet wordt nagegaan hoe de voorgestelde nationale regelgeving zich verhoudt met de internationale, in het bijzonder de communautaire regelgeving ter zake. Aldus wordt bewerkstelligd dat nieuwe voorstellen ook vanuit communautaire optiek worden beoordeeld. Wat betreft de toetsing op consistentie met internationale verdragen, ligt de verantwoordelijkheid primair bij de onderscheiden departementen zelf.

Als hoofdje voor dit EG-vakje wordt voorgesteld:

"Samenhang met verplichtingen op grond van internationale verdragen en met name Europese regelgeving".

Wat betreft de wetsvoorstellen in kwestie zelve, zou in de bijbehorende memories van toelichting een aparte passage moeten worden gewijd aan bovenbedoelde toetsing, alsmede aan de overwegingen van continuering van nationaal beleid in relatie tot bestaand Europees beleid respectievelijk tot communautaire beleidsvoornemens.

cococo

BUDGETTAIRE CONSEQUENTIES COCO-CONCLUSIES

A. Directe consequenties voor de Rijksbegroting

Agendapunt	onderwerp	meerjarige kosten					Compensatie						
		hoofdstuk/fonds	1989	1990	1991	1992	1993	hoofdstuk/fonds	1989	1990	1991	1992	1993
1.1.													
1.2.													
1.3.													
enz.													

B. Consequenties voor het EG-budget

Agendapunt	onderwerp	Programmauitgaven	kasverloop				
			1989	1990	1991	1992	1993
1.1.							
1.2.							
1.3.							

5. Nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid

5.1. Inleiding

Het vraagstuk van vervangend beleid, in de zin van in de plaats doen treden van nationaal beleid met de daaraan verbonden begrotingsuitgaven door overeenkomstig Gemeenschapsbeleid, is reeds in 1983 onderwerp van interdepartementaal overleg geweest. Dit overleg heeft tot onder meer een Ministerraadsbesluit geleid omtrent de compensatie van extra afdrachten aan de EG. Puntsgewijs houdt dit besluit het volgende in:

- a. De extra afdracht t.b.v. extra uitgaven van de EG zal worden gecompenseerd op de rijksbegroting.
- b. Besluitvorming daaromtrent zal jaarlijks plaatsvinden in het kader van de begrotingsvoorbereiding.
- c. Als algemene regel geldt daarbij dat de compensatie plaatsvindt via een generale omslag volgens de proportionele sleutel.
- d. Voor zover er sprake is van herkenbaar specifiek vervangend beleid, zal de compensatie ten laste kunnen komen van het betreffende begrotingshoofdstuk.
- e. Voor zover er sprake is van aanvullend beleid dat naar het oordeel van de Minister van Financiën van bijzonder belang is voor een bepaald beleidsterrein, kan hij na overleg met de betrokken Minister aan de Raad voorstellen dat zulks meeweegt bij de vaststelling van de omslag.
- f. Het onder punt e genoemde oordeel zal zonodig reeds in de Raad worden kenbaar gemaakt bij de voorbereiding van het Nederlandse standpunt over voorstellen voor aanvullend beleid.

Op verzoek van de Ambtelijke Commissie Heroverweging heeft de werkgroep in kader van het tweede deel van de haar verstrekte opdracht opnieuw het vraagstuk van de budgettaire compensatie van (extra) afdrachten ten behoeve van (extra) EG-uitgaven gezien.

Een deel van de werkgroep is van mening dat de afspraken van 1983 nog altijd een goede basis vormen voor de budgettaire besluitvorming; een ander deel meent daarentegen dat deze compensatiemethodiek in de praktijk niet conform de oorspronkelijk bedoelingen functioneert.

In dit hoofdstuk worden enkele alternatieve voorstellen ontwikkeld om tot een andere manier van budgettaire compensatie te komen. Voorafgaand

daaraan wordt in par. 5.2 kort stilgestaan bij het uitgavenbeleid van de EG en in par. 5.3 bij de noodzaak tot compensatie. In par. 5.4 komen en de problemen die zijn verbonden aan de huidige compensatiemethodiek aan de orde en worden de genoemde alternatieven geschetst. In par. 5.5 komen de argumenten ten faveure van de bestaande compensatieregeling aan de orde.

5.2. Het uitgavenbeleid van de EG

In 1988 zijn in EG-verband maatregelen genomen en afspraken gemaakt ter versterking van de discipline ten aanzien van de EG-begroting.⁸ In dat kader zijn onder meer de verplichtingenruimte en de kasuitgaven tot en met 1992 geplafonneerd. In het Interinstitutioneel akkoord zijn de financiële vooruitzichten 1988-1992 vastgelegd, die de omvang en samenstelling voor de te verwachten Gemeenschapsuitgaven aangeven, met inbegrip van de uitgaven voor de ontwikkeling van nieuwe beleidsmaatregelen.

De communautaire instellingen hebben zich ertoe verbonden bij de jaarlijkse begrotingsprocedures de in het akkoord genoemde maximum-bedragen in acht te nemen. De jaarlijkse plafonds, gedefinieerd als percentage van het BNP van de twaalf lidstaten te zamen, mogen slechts met maximaal 0,03% worden overschreden als de Raad en het Europese Parlement in gemeenschappelijk overleg hiertoe beslissen. De kasuitgaven van de EG mogen echter onder geen enkele omstandigheid hoger zijn dan 1,2% van het BNP van de twaalf lidstaten te zamen.⁹

Ondanks deze afspraken zijn de risico's van overschrijdingen van de totale begrotingsruimte op langere termijn en van uitgavenoverschrijdingen op onderdelen op korte termijn niet weggenomen. De EG-begrotingsdiscipline laat nog veel te wensen over: het beleid bepaalt nog steeds in sterke mate het budget en de organisatie van de besluitvorming bemoeilijkt nog altijd een adequate afweging. Het bestaan van globale normen alleen is onvoldoende voor beheersing van de uitgaven; duidelijke afspraken over consequenties die aan een overschrijding verbonden dienen

⁸ Vgl. de Beschikking van de Raad 88/376/EEG betreffende de begrotingsdiscipline en het Interinstitutioneel akkoord over de begrotingsdiscipline en de verbetering van de begrotingsprocedure.

⁹ Het totaal der uitgaven van de EG bedraagt voor 1989 44.669,7 mecu op kasbasis. De verplichtingenruimte is 46.191,9 mecu.

te worden, meerjarencijfers per begrotingslijn en politieke wil zijn onmisbaar.

Beheersing van EG-uitgaven is in principe een communautaire aangelegenheid; beheersing kan immers slechts plaatsvinden door de bestuurslaag die beslist over de uitgaven. De werkgroep is unaniem van oordeel dat het streven van Nederlandse zijde erop gericht moet blijven om tot een beter functionerend systeem van budgetdiscipline op EG-niveau te komen. In de onderhavige heroverwegingsexercitie moeten de bestaande EG-besluitvormingsprocedures omtrent beleid en begroting evenwel als een gegeven worden aanvaard.

De besluitvorming in de EG is voor Nederland echter geen volledig exogeen gegeven. Nederland heeft immers invloed op de totstandkoming van EG-beleid. Een communautaire beleidsintensivering komt slechts tot stand indien de Raad instemt (in het algemeen met gekwalificeerde meerderheid) met een voorstel van de Commissie. Verbetering van de beheersing van de EG-uitgaven kan dus op minder directe wijze worden nagestreefd, namelijk door bij de Nederlandse standpuntbepaling inzake een Commissievoorstel op meer systematische wijze de aandacht voor het communautaire budgettaire aspect te bewerkstelligen.

Meer aandacht voor de budgettaire consequenties van EG-beleid is eveneens van belang, omdat een groeiende beleidsinspanning van de EG aanleiding kan geven tot herijking van de nationale prioriteitenstelling.

5.3. De noodzaak om afdrachten aan de EG te compenseren

De inkomsten van de EG worden opgebracht door de landbouwheffingen, de invoerrechten, een afdracht gebaseerd op de geharmoniseerde BTW-grondslag en, sinds 1 januari 1989, een vierde middel gebaseerd op het BNP. Dit zijn de zgn. eigen middelen van de Gemeenschappen.

Wat Nederland betreft, lopen de invoerrechten, de BTW-afdracht en het vierde middel via de rijksbegroting, de landbouwheffingen niet.¹⁰

De Nederlandse afdrachten aan de EG, zoals genoemd in de Miljoenennota 1989, zijn opgenomen in tabel 1.

¹⁰ In haar achtste rapport heeft de Studiegroep Begrotingsruimte geadviseerd om ook de landbouwheffingen onder de collectieve-lastendruk te laten vallen.

Tabel 1 Totaal Nederlandse afdrachten 1989-1993 (bedragen in mln. gld.)

	1989	1990	1991	1992	1993
Invoerrechten	2290	2385	2540	2700	2850
BTW-afdracht	3315	3410	3515	3630	3745
BNP-afdracht	765	985	1050	1115	1125
Landbouwheffingen	500	500	500	500	500
Totaal	6780	7280	7605	7945	8230

Aangezien BTW- en BNP-afdrachten aan de EG budgettair als een uitgave van het Rijk worden gezien, leidt een verhoging van deze Nederlandse afdrachten zonder compensatie op de rijksbegroting (*ceteris paribus*) tot een vergroting van het financieringstekort. Voor de invoerrechten geldt in principe dat vastgestelde rechten worden afgedragen. Hogere invoerrechten leiden dus niet tot een belasting van het financieringstekort. Invoerrechten worden evenwel tot de collectieve-lastendruk (CLD) gerekend, waardoor hogere afdrachten van invoerrechten per definitie gepaard gaan met een verhoging van de CLD.

Gegeven de huidige kabinetsdoelstellingen ter zake en gelet op de verwachting dat ook in de komende jaren doelstellingen met betrekking tot het verloop van de collectieve uitgaven en lasten en het financieringstekort zullen gelden is het noodzakelijk dat voor mutaties in de afdrachten aan Brussel wordt gecompenseerd.

5.4. Een voorstel tot wijziging van de bestaande compensatieregeling

5.4.1. De problemen van de huidige compensatieproblematiek en de prioriteitenafweging met betrekking tot EG-beleid

Voor zover binnen de rijksbegroting moet worden gecompenseerd in verband met mutaties in de afdrachten aan de EG, geschiedt zulks, ondanks de afspraken van 1983, per begrotingshoofdstuk naar rato van zijn aandeel in de rijksuitgaven. Dit heeft naar het oordeel van een deel van de werkgroep tot nadeel dat bij de nationale prioriteitenstelling geen rekening wordt gehouden met het aan Nederland ten goede komende communautaire beleid. Deze wijze van compenseren wordt bovendien in strijd geacht met de compensatiefilosofie die is neergelegd in de nota over de vergroting van de beheersing van de collectieve uitgaven van 19 januari 1988.¹¹

Daarnaast ontbreekt naar de mening van deze leden in de Nederlandse standpuntbepaling met betrekking tot beleidsintensiveringen ten laste van het EG-budget een adequate prioriteitenafweging.

Het budgetmechanisme werkt niet omdat er geen concurrentie is tussen de verschillende beleidssectoren. De gebrekkige concurrentie tussen de verschillende uitgavencategorieën wordt veroorzaakt door:

- a. de omstandigheid dat de rekening van Nederlandse wensen aan een hogere bestuurslaag kan worden gepresenteerd. Hierdoor ontbreekt een directe relatie tussen het nemen van een besluit en het offer dat voor het besluit moet worden gebracht;
- b. de omstandigheid dat prioriteitenstelling binnen het EG-budget gebrekkig plaatsvindt. Binnen zekere marges worden de inkomsten aangepast aan de begrote uitgaven.

Door het ontbreken van meerjarencijfers per begrotingslijn en een compensatiemechanisme worden beleidsintensiveringen in de praktijk als basis voor de komende begroting genomen.

Het ontbreken van een adequaat afwegingsmechanisme kan leiden tot een verdere expansie van de EG-begroting. Indien alle lidstaten zonder enige terughoudendheid blijven claimen in Brussel (de plafonds blijven opvullen), kan dit binnen afzienbare tijd leiden tot grote druk op het

¹¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988, 20200, nr. 41.

nieuwe uitgavenplafond van 1,2% BNP. Dat houdt in dat de Nederlandse afdrachten in de toekomst verder kunnen stijgen. Het ontbreken van concurrentie tussen de diverse uitgavencategorieën kan er voorts toe leiden dat beleid waarvoor in de nationale prioriteitenafweging geen ruimte wordt vrijgemaakt wel ten laste van het EG-budget kan worden uitgevoerd.

Het wordt door de aan het woord zijnde leden als tamelijk onbevredigend beschouwd dat, terwijl nationaal een stringent uitgavenbeleid wordt gevoerd, de EG ruimte heeft voor de ontwikkeling van nieuw beleid. Deze ontwikkeling is vooral frustrerend omdat de ruimte voor nieuw beleid in het EG-budget wordt opgebracht door nationale afdrachten en dus leidt tot budgettaire problematiek in Nederland.

Zoals gesteld in par. 5.2, vraagt verbetering van de beheersing van de communautaire uitgaven in eerste instantie om een Europese aanpak. Voor een dergelijke aanpak is een probleem dat de belangen van de verschillende lidstaten niet parallel lopen. De vraag doet zich nu voor of het wenselijk is om ten behoeve van de besluitvorming in Nederland een mechanisme te introduceren dat enerzijds beleidsvoerders gevoelig maakt voor de kosten van communautair beleid, opdat van hen een matigende invloed zal uitgaan op de expansie van de EG-uitgaven, en het anderzijds mogelijk maakt bij nationale budgettaire prioriteitenafwegingen rekening te houden met communautair beleid dat ten goede komt aan Nederland.

Voor het beantwoorden van deze vraag zijn verscheidene overwegingen van belang.

Gelet op het feit dat beheersing van de collectieve sector een der centrale doelstellingen van het regeringsbeleid is, kan in de eerste plaats de stelling worden betrokken dat moet worden voorkomen dat deze wordt uitgebreid door beleidsintensivering van de Gemeenschappen. Een compensatiemechanisme kan hiertoe de nationale overheidsbemoeienis koppelen aan de communautaire invloed.

Meer in het algemeen kan het als ongewenst worden beschouwd dat, als het gaat om EG-beleid, op nationaal niveau besluiten worden genomen die (indirect) tot beslag op budgettaire ruimte leiden, terwijl men zich geen rekenschap geeft van deze budgettaire consequenties. De rekening wordt immers aan een hogere bestuurslaag gepresenteerd. Specifieke compensatie zou beleidsvoerders meer bewust kunnen maken van de budget-

taire gevolgen van hun handelen.

Wat betreft de invloed van een Nederlandse stellingname in het communautaire besluitvormingsproces moet enerzijds worden erkend dat deze door de vigerende stemmingsregels getalsmatig beperkt is, maar kan er anderzijds op worden gewezen dat deze uiteraard mede afhankelijk is van de aan argumenten ontleende overredingskracht van de woordvoerders.

Tenslotte moet inzake de uitvoering van regelingen worden opgemerkt dat een opstelling van Nederlandse zijde die ertoe leidt dat EG-inspanningen minder of niet ten voordele van Nederland zullen komen, het gevolg zal hebben (*ceteris paribus*) dat op de EG-begroting ruimte ontstaat, die dan worden aangewend voor een verlaging van de nationale afdrachten, maar die ook tot nieuw beleidsuitgaven kan leiden. In het laatste geval zou per saldo de Nederlandse positie kunnen verslechteren.

5.4.2. Varianten voor nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid

Door een deel van de werkgroep zijn twee varianten ontwikkeld ten behoeve van nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid. De eerste variant is gerelateerd aan het uitgavenbeleid van de EG en houdt in dat aan expliciete beslissingen tot beleidsuitbreiding of intensivering en aan overschrijdingen als gevolg van externe omstandigheden ten laste van het EG-budget consequenties voor verwante nationale sectorbudgetten worden verbonden. Deze variant sluit aan bij het in hoofdstuk 4 ontwikkelde voorstel om in een vroegtijdig stadium te bezien of Nederlands beleid kan worden beëindigd of verminderd bij uitbreiding van EG-beleid. De variant kan worden toegepast ongeacht de vraag of de extra EG-uitgaven binnen de afgesproken plafonds blijven dan wel of deze zullen leiden extra afdracht.

De tweede variant is gerelateerd aan de afdrachten aan de EG en houdt een wijziging van de verdeelsleutel voor budgettaire compensatie in verband met deze afdrachten in. Deze wijziging is zo vorm gegeven dat meer rekening wordt gehouden met de omstandigheid dat bepaalde beleidssectoren meer baat hebben van het communautaire beleid dan andere. Beide varianten sluiten elkaar niet volledig uit. Ongeacht of extra uitgaven ten goede aan Nederland zullen komen, zal immers compensatie moeten worden geleverd voor een afdrachtmutatie als gevolg van een stijging der EG-uitgaven.

Variant 1: gelijktijdige compensatie (boter bij de vis)

De eerste variant bestaat in essentie uit drie elementen, te weten:

- a. Bij ieder voorstel tot introductie of intensivering van EG-beleid en bij iedere uitgavenoverschrijding als gevolg van externe omstandigheden wordt bezien of en in hoeverre in Nederland als gevolg daarvan overeenkomstige taken kunnen worden afgestoten en dus op de daarmee gemoeide nationale uitgaven kan worden bespaard.
- b. Indien geen overeenkomstige taken kunnen worden afgestoten of de door afstoting te bereiken besparingen lager uitvallen dan het bedrag dat als gevolg van de EG-inspanning ten goede zal komen aan Nederland, wordt het in Nederland neerslaande bedrag toegerekend aan het verwante nationale sectorbudget.
Een andere mogelijkheid is om het Nederlandse aandeel in de financiering van het betreffende EG-beleid aan het nationale sectorbudget toe te rekenen. Deze variant maakt compensatie ook mogelijk wanneer niet is vast te stellen welk deel van de EG-uitgaven in Nederland zal neerslaan.
- c. Bij extreme wijzigingen (mutaties die in geen verhouding staan tot het nationale sectorbudget) kan de Ministerraad besluiten tot een naar verhouding lagere toerekening aan het verwante sectorbudget.

Op basis van het bovenstaande kan jaarlijks bij voorbeeld bij het opstellen van de Kaderbrief de balans worden opgemaakt van de budgetgettaire gevolgen van het afstoten van nationale taken resp. van de toerekeningen aan de nationale sectorbudgetten. Voorgesteld wordt dat de minister van Financiën op basis van deze informatie voorstellen doet tot herschikking, zodanig dat de effecten van het EG-beleid voor Nederland bij het bepalen van de uitgavenmaxima per begrotingshoofdstuk worden verdisconteerd. Het systeem is gebaseerd op de gedachte dat door uitbreiding of intensivering van EG-beleid, m.a.w. door al dan niet verwachte externe omstandigheden, het belang van verwant nationaal beleid vermindert.

In het voorgestelde systeem vindt ook toerekening plaats wanneer Nederland tegen een Commissievoorstel heeft gestemd. Immers, integratie betekent soevereiniteitsoverdracht ofwel minder nationale zeggenschap

over de nationale begroting. Daarnaast moet worden bedacht dat in lijn met eerdergenoemde nota over de uitgavenbeheersing uitgavenverhogingen specifiek moeten worden gecompenseerd, ongeacht hun oorzaak.

De voorstanders van dit systeem verwachten niet dat dit zal leiden tot een Nederlandse blokkade van ieder Commissievoorstel, maar dat alleen nog wordt ingestemd met beleidsvoorstellen die de moeite (lees: de middelen) waard zijn. Zoals eerder is gesignaleerd ontbreekt op dit moment de relatie tussen beleidsintensiveringen en het offer dat daarvoor moet worden gebracht. Door dit verband nu in het besluitvormingsproces te introduceren wordt bevorderd dat Nederland zich selectiever zal opstellen.

De methodiek houdt in dat toerekening plaatsvindt voor zowel communautaire uitgavenintensiveringen (uitgaven die het gevolg zijn van introductie of uitbreiding van beleid) als voor communautaire uitgavenoverschrijdingen (tegenvallers in bestaand beleid). Of de kosten van bepaald EG-beleid mogelijk binnen de Europese begroting passen doet niet ter zake. Het systeem richt zich immers op prioriteitenstelling in Nederland: beleid moet slechts gevoerd worden als het de moeite waard wordt gevonden. Bedacht moet worden dat indien bepaald beleid niet wordt gevoerd, binnen de EG-begroting ruimte overblijft voor ander, mogelijk waardevoller beleid of dat de EG-uitgaven minder hoog zullen zijn, waardoor de nationaal beschikbare ruimte, waarover de Ministerraad kan beslissen, groter is.

Variant 2: bijstelling van het ex ante-compensatiemechanisme

Een minder gedetailleerde manier om de verschillende sectorale belangen in het nationale besluitvormingsproces over EG-voorstellen tot uitdrukking te laten komen is om bij de compensatie van afdrachtmutaties mee te wegen in welke mate een bepaalde sector door het EG-budget wordt bediend. Nu wordt de budgettaire problematiek als gevolg van de EG-afdracht opgebracht door de nationale sectoren naar rato van het betreffende aandeel in de rijksuitgaven. Een andere mogelijkheid is om bij deze aanslag naar draagkracht ook het sectorale belang in de EG-begroting te betrekken.

Een nieuwe compensatieregeling voor afdrachtmutaties kan op de volgende manieren worden vormgegeven:

- a. De mutatie in de afdrachten wordt toegerekend aan verwante nationale beleidssectoren naar rato van het aandeel dat de sector heeft in de EG-begroting.
- b. De mutatie in de afdrachten wordt toegerekend aan verwante nationale beleidssectoren naar rato van het aandeel dat de sector heeft in de groei van de EG-begroting. Een nadeel van dit alternatief is dat het niet toepasbaar is voor afdrachtmutaties die worden voorzien voor latere jaren. De EG-begroting strekt zich immers slechts uit over één jaar.

Omdat een sleutel enkel gebaseerd op sectoraal belang zou kunnen leiden tot extreme belasting van nationale sectorbudgetten, kan deze sleutel worden gemodificeerd door een deel van de afdrachtproblematiek via de proportionele sleutel te compenseren.

Indien ertoe wordt besloten de compensatieregeling voor afdrachtmutaties te wijzigen, zal over de bepaling van de toe te passen sleutel nader onderzoek moeten plaatsvinden.

Ter oriëntatie wordt in tabel 2 een overzicht gegeven van de proportionele sleutel en in tabel 3 van het aandeel van de respectieve communautaire beleidssectoren in de EG-begroting. Beide overzichten zijn gebaseerd op de begrotingscijfers voor 1989

Tabel 2 Proportionele sleutel voor compensatie op de rijksbegroting, op basis van de begroting 1989

Begrotingshoofdstuk	Sleutel in %
Hoge Colleges van Staat	0,21
Algemene Zaken	0,05
Buitenlandse Zaken	0,53
Justitie	3,74
Binnenlandse Zaken	3,45
Onderwijs en Wetenschappen	31,00
Financiën	4,32
Defensie	14,15
VROM	16,34
Verkeer en Waterstaat	5,04
Economische Zaken	3,78
Landbouw en Visserij	3,24
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	2,36
WVC	6,40
Ontwikkelingssamenwerking	5,39
Totaal	100,00

Tabel 3 Het aandeel van de respectieve beleidssectoren, voor zover relevant voor Nederland, in de EG-begroting 1989

Beleidssector	Aandeel in %
Landbouw	63,34
Visserij	0,87
Regionaal beleid	8,84
Sociaal beleid	7,11
Onderzoek	2,65
Vervoer	0,08
Milieu	0,06
Voorlichting/cultuur	0,07
Energie	0,27
Innovatie/interne markt	0,29
Ontwikkelingssamenwerking	2,16
Administratie	4,77
Overig	9,49
Totaal	100,00

5.5. Een pleidooi voor handhaving van het bestaande compensatiemechanisme

Een deel van de werkgroep heeft overwegende bezwaren tegen de in de vorige paragraaf gepresenteerde varianten met betrekking tot het compensatiemechanisme. Deze leden onderschrijven zonder meer de noodzaak van een stringente uitgavenbeheersing op communautair niveau. De besluitvorming van de Europese Raad in het begin van 1988, die in het vervolg van deze paragraaf wordt toegelicht, betekent in dit verband een belangrijke stap voorwaarts. Er is evenwel geen enkele aanleiding om op nationaal niveau een mechanisme, zoals beschreven in paragraaf 5.4, onder variant 1, te introduceren teneinde een meer "selectieve" opstelling van Nederland te bewerkstelligen. Ten eerste acht dit deel van de werkgroep de impliciete suggestie, dat de opstelling van Nederland in dit verband in de afgelopen jaren te wensen heeft overgelaten onvoldoende gemotiveerd. Ten tweede wordt in dit voorstel geheel voorbijgegaan aan de complexe verhouding tussen EG- en nationaal beleid. Zoals eerder aangegeven, kunnen aan het feit dat de EG op bepaalde terreinen aanvullend beleid voert geen algemeen geldende conclusies met betrekking tot de verhouding tussen het beleid van beide bestuurslagen worden verbonden.

Een mechanische relatie tussen EG-beleid en het "nationale sectorbudget", zoals die in het voorstel wordt gelegd, is dan ook niet gemotiveerd en verdraagt zich niet met een zorgvuldige prioriteitenstelling. Terzijde zij in dit verband opgemerkt dat, zolang intensiveringen resp. overschrijdingen binnen de vastgestelde EG-begroting blijven, er geen sprake is van een uitbreiding van de collectieve sector of van een extra stijging van de afdrachten. Ten derde houdt het voorstel geen rekening met het karakter van veel besluitvorming in Brussel; beslissingen zijn veelal onderdeel van "package deals" en dienen derhalve meer belangen dan alleen dat van een specifiek beleidsterrein.

Het voorgaande laat onverlet dat dit deel van de werkgroep onderschrijft dat een zorgvuldige prioriteitenstelling binnen het nationale beleid vereist dat rekening wordt gehouden met communautaire inspanningen. Ook in dit kader moet de in hoofdstuk 4 voorgestelde versterking van de beleidsvoorbereidende procedure worden gezien.

Het voorstel om de sleutel ter compensatie van extra afdrachten bij te stellen stuit, zonder de noodzaak van compensatie als zodanig in twijfel te trekken, bij dit deel van de werkgroep evenzeer op grote bezwaren. Het EG-beleid kan niet worden gezien als de optelsom van een aantal willekeurige beleidsinspanningen, die min of meer willekeurig over de rijksbegroting moeten worden verspreid. Er is daarentegen sprake van geïntegreerd beleid, dat wat betreft de budgettaire consequenties in die zin op het totaal van de rijksbegroting dient te worden gezien.

De Europese Raad van februari 1988 heeft voor het functioneren van de Europese Gemeenschappen een aantal belangrijke beslissingen genomen. Naast een hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), een verdubbeling van de inspanningen via de structuurfondsen ten behoeve van de armere, zuidelijke lidstaten vormt een besluit over de financiering van de Gemeenschappen tot en met 1992, met daaraan gekoppeld afspraken omtrent de budgetdiscipline, een onderdeel van de politieke wilsovereenstemming. Van Nederlandse kant is actief meegewerkt aan deze besluitvorming op de Europese Raad. Vervolgens is, met als uitgangspunt de cijfers voor een begroting van de Gemeenschappen waarvan de omvang in 1992 maximaal 1,2% van het BNP van de Twaalf mag bedragen, bij de Nederlandse meerjarenramingen rekening gehouden met het dienovereenkomstige beslag op de rijksbegroting. Overigens gaat Nederland uit van 1,17% van het BNP, omdat de voor de Gemeenschappen voorziene marge

voor onvoorziene uitgaven van 0,03% niet in de rijksbegroting is overgenomen.

Bij de jaarlijkse invulling van de communautaire begroting zijn in beginsel bij de besluitvorming in Brussel vier beslismomenten te onderscheiden. Het is van belang dat bij de beleidsvoorbereiding ter zake in Den Haag, gebruik makend van de procedurevoorstellen van hoofdstuk 4 van dit rapport, zorgvuldig de relevante (financiële) aspecten in de overwegingen worden betrokken.

- a. Vaststellen budgettair kader gedurende het eerste kwartaal. Na voorbereiding in het Begrotingscomité en het Comité van Permanente Vertegenwoordigers in Brussel wordt een besluit door de Raad van Ministers van Financiën van de EG genomen. Ten aanzien van de niet-geprivilegieerde niet-verplichte EG-uitgaven wordt dan ook het uit het EEG-verdrag af te leiden maximum stijgingspercentage (MSP) vastgesteld.
- b. Op basis van dit aldus vastgestelde kader komt in het tweede kwartaal van een jaar het begrotingsvoorontwerp van de Commissie beschikbaar. Besluitvorming dienaangaande vindt, na voorbereiding in dezelfde fora als sub a vermeld, in beginsel plaats in de Begrotingsraad van juli. Deze timing impliceert dat de Coördinatie Commissie en de Ministerraad uiterlijk medio juli een Nederlandse positie moeten bepalen voor de komende EG-begroting. Deze positie, waarbij zowel de totaalomvang als de daarbinnen te stellen beleidsprioriteiten aan de orde komt, kan juist in die periode mede worden gezien in het kader van de beleidsvoorbereiding en besluitvorming omtrent de komende rijksbegroting.
- c. Indien gedurende de loop van een begrotingsjaar blijkt dat er sprake is van tegenvallers waarvoor de al vastgestelde begroting geen ruimte zou bieden, kan de Commissie een voorstel voor een aanvullende begroting indienen. Overigens worden dan eerst de mogelijkheden van herschikking van middelen benut. In de praktijk is zulks alleen van belang geweest bij grote tegenvallers in het GLB ten gevolge van veranderde marktomstandigheden (wereldmarktprijzen, dollarkoers).

- d. In beginsel wordt in het eerste kwartaal van elk jaar door de Raad van Landbouwministers van de EG een besluit genomen over de landbouwprijzen en de begeleidende maatregelen voor het komende prijsseizoen, dat voor de meeste produkten van 1 april tot 31 maart loopt. Behalve vanuit landbouwpolitieke overwegingen dient de besluitvorming ter zake te worden gezien binnen het kader van in 1988 overeengekomen budgettaire disciplineregels. Alle aspecten van deze besluitvorming komen verscheidene malen uitvoerig in de Coördinatie Commissie en Ministerraad aan de orde. Daarbij kan zowel uit landbouwpolitieke en communautaire als uit nationale begrotingsoverwegingen een standpunt worden bepaald. Het komt nooit voor dat de Nederlandse vertegenwoordiger in de Landbouwwraad zonder uitdrukkelijke instructie opereert.

De duidelijke afspraken over omvang en beheersing van de EG-begroting hebben geleid tot een beter beheersbare en voorzienbare uitgavenontwikkeling. Ten aanzien van de structuurfondsen liggen de bedragen voor de komende jaren vast, terwijl voor de andere het MSP-mechanisme een beheerste ontwikkeling vastlegt.

De uitgaven ten behoeve van de EG zijn in de rijksbegroting of meerjarenramingen voorzien en zullen in de komende jaren blijven binnen de door de Europese Raad en dus ook de Regering geaccordeerde plafonds uit 1988. Het is dus feitelijk onjuist om thans te beargumenteren dat in de Gemeenschappen nog steeds sprake zou zijn van onbeheerste, grote uitgavenoverschrijdingen, waartegen ook nationale mechanismen zouden moeten worden ontwikkeld om deze trend om te buigen. En voor zover onverhoopt toch sprake zou zijn van niet voorziene meeruitgaven, zullen deze in de hoofdstuk 4 omschreven procedures tijdig in het interdepartementale overleg kunnen worden meegewogen. Er zal overigens wel eerst duidelijk moeten worden bepaald wat meeruitgaven precies zijn. Gezien de systematiek van de EG-begroting en het daarin gehanteerde MSP-mechanisme dienen alleen die uitgaven de kwalificatie van meeruitgaven te krijgen die niet eerst via compensatie binnen de EG-begroting zelf kunnen worden opgevangen.

De beleidsinspanningen gericht op de Europese integratie dienen in een onderlinge samenhang te worden beschouwd en vallen niet zonder meer op te splitsen in los van elkaar staande onderdelen ten aanzien waarvan één bewindspersoon een te individualiseren verantwoordelijkheid zou hebben.

Europese beslissingen dienen bovendien lang niet altijd per se dezelfde belangen op nationale schaal. Een van de doelstellingen voor Nederland van het Europese beleid is de totstandkoming van een Interne Markt. De Nederlandse bereidheid om ten aanzien van bij voorbeeld de structuurfondsen aan besluitvorming mee te werken, ook al slaan de voordelen daarvan grotendeels buiten Nederland neer, wordt verklaard uit de noodzaak om ontvangende lidstaten aan de voltooiing van de Interne Markt mee te laten werken.

Ook moet vermeden worden dat vakministeries elke belangstelling verliezen voor meewerken aan communautaire besluitvorming, zeker wanneer zij er maar zeer gedeeltelijk van zouden profiteren, omdat dit automatisch tot korting op hun eigen begrotingshoofstuk zou leiden. Nederland is geheel niet gebaat bij een benadering van communautaire beleidsvoornemens waarbij uiteindelijk slechts het puur eigenbelang, budgettair en inhoudelijk, zou aangeven of deze beleidsvoornemens kunnen worden gerealiseerd. Daarbij moet worden bedacht dat, gezien de relatieve invloed van de Nederlandse stem in de communautaire besluitvorming, een verstrakking van een Nederlandse compensatieregeling weinig zou bijdragen tot wezenlijke aanpassing van het communautaire bestedingspatroon. Ook zou een minder rechtvaardige situatie ontstaan indien alleen de meest betrokken vakministeries zouden worden aangeslagen voor de financiële consequenties van EG-besluiten die ondanks Nederlandse tegenstem zouden zijn genomen.

Ervan uitgaande dat besluitvorming in Brussel altijd meer belangen dient dan alleen die van een specifiek vakdepartement is de logische volgende stap om, voor zover verrekening met de rijksbegroting zou moeten plaatsvinden, uit te gaan van compensatie op de totale rijksbegroting, tenzij uit de aard van het betroffen onderwerp specifieke toerekening aan een hoofdstuk meer voor de hand ligt. Een dergelijke afspraak is neergelegd in het in par. 5.1 genoemde Ministerraadsbesluit en er is geen reden om van deze afspraak nu af te wijken. De financiële winst voor de rijksbegroting als geheel rechtvaardigt evenmin een discussie in de Ministerraad over de huidige compensatieregeling.

6. Samenvatting en conclusies

De werkgroep heeft ingevolge haar taakopdracht onderzocht: (1) in hoeverre op de rijksbegroting verlagingen kunnen worden aangebracht als gevolg van het huidige EG-beleid, en (2) op welke wijze bestaande procedures zo kunnen worden aangepast dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over uitbreiding van EG-beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan zijn. In het verlengde van het tweede deel van de opdracht heeft de werkgroep eveneens het vraagstuk van de nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid bezien.

Ten behoeve van het onderzoek naar mogelijke verlagingen op de rijksbegroting heeft de werkgroep een inventarisatie opgemaakt van het bestaande EG-beleid en van het daarmee verwante nationale beleid. Op basis van een vergelijking tussen beide is de werkgroep tot de conclusie gekomen dat de sectorale inventarisaties geen voorbeelden bevatten van doublures in de strikte zin des woords tussen EG- en nationaal beleid. Behoudens EG-programma's die worden uitgevoerd in enigerlei vorm van medefinanciering, kan van geen van de geïnventariseerde beleidsactiviteiten worden geconstateerd dat doel, instrumentarium en tijdsvolgorde identiek zijn.

Op grond van doelmatigheidsoverwegingen en verwantschap zijn in verband met het huidige EG-beleid in de werkgroep verscheidene besparingsmogelijkheden naar voren gebracht met betrekking tot de rijksbegroting. De voorstellen kunnen als volgt worden onderscheiden en verwoord:

I Specifieke besparingsvoorstellen ten aanzien van beleid, niet betrekking hebbend op medefinanciering

- A) OS: toerekenen van EG-personeel en materieel ten behoeve van de hulp aan ontwikkelingslanden aan het Nederlandse budgettaire plafond voor de ontwikkelingssamenwerking.
Besparing: f. 8 mln. structureel.
- B) EZ: beëindigen van het regionaal beleid dat niet wordt medegefinancierd door de EG.
Besparing: f. 3 mln. structureel + p.m.
- C) BiZa: beëindigen van de bijdrage aan de provincie Limburg die wordt verstrekt in het kader van de bevordering van werkgele-

genheid in de kwartaire sector.

Besparing: f. 2,4 mln. structureel.

II Specifieke besparingsvoorstellen in verband met EG-beleid waarbij medefinanciering in het geding is

A) L&V: afschaffen van het gebruik van een aantal regelingen.

Besparingen: f. 6,7 mln. structureel.

In concreto wordt voorgesteld om van de volgende regelingen niet langer gebruik te maken:

- Afzet en verwerking landbouwproductie (i.s.v. subsidies); Vo 355/77

Globale besparing per jaar: f. 6 mln.

- Voorlichting, scholing, steun aan diensten voor bedrijfsbeheer en vereniging van landbouwers. Richtlijn 72/161 en Vo 727/85

Besparing per jaar: f. 0,5 mln.

- Aanpassing en modernisering visverwerkende industrie

Besparing per jaar: f. 0,2 mln.

B) SZW: reductie van het nationale budget voor het arbeidsvoorzieningenbeleid met ontvangsten uit het ESF.

Besparing: p.m.

C) V&W: reductie van het nationale budget in verband met medefinanciering door de EG van infrastructurele projecten.

Besparing: f. 10 mln. op jaarbasis.

III Mogelijke besparingen als gevolg van verwant beleid

Tenslotte is gesteld dat, indien als gevolg van EG-beleid gelden neerslaan in Nederland en/of dit beleid soortgelijke doelen dient die ook door de Nederlandse overheid - zij het soms met andere instrumenten - worden nagestreefd, deze communautaire inspanning in de nationale budgettaire prioriteitenstelling dient te worden betrokken. Omdat deze koppeling in het verleden nauwelijks in de nationale besluitvorming is gemaakt, wordt voorgesteld om aan EG-beleid verwante nationale beleidsonderdelen van de ministeries van Onderwijs en Wetenschappen, van Economische Zaken en van Landbouw en Visserij te verminderen. Budgettair wordt gedacht aan een forfaitair percentage van 5%, 10% of 20%.

- d. In beginsel wordt in het eerste kwartaal van elk jaar door de Raad van Landbouwministers van de EG een besluit genomen over de landbouwprijzen en de begeleidende maatregelen voor het komende prijsseizoen, dat voor de meeste produkten van 1 april tot 31 maart loopt. Behalve vanuit landbouwpolitieke overwegingen dient de besluitvorming ter zake te worden gezien binnen het kader van in 1988 overeengekomen budgettaire disciplineregels. Alle aspecten van deze besluitvorming komen verscheidene malen uitvoerig in de Coördinatie Commissie en Ministerraad aan de orde. Daarbij kan zowel uit landbouwpolitieke en communautaire als uit nationale begrotingsoverwegingen een standpunt worden bepaald. Het komt nooit voor dat de Nederlandse vertegenwoordiger in de Landbouwwraad zonder uitdrukkelijke instructie opereert.

De duidelijke afspraken over omvang en beheersing van de EG-begroting hebben geleid tot een beter beheersbare en voorzienbare uitgavenontwikkeling. Ten aanzien van de structuurfondsen liggen de bedragen voor de komende jaren vast, terwijl voor de andere het MSP-mechanisme een beheerste ontwikkeling vastlegt.

De uitgaven ten behoeve van de EG zijn in de rijksbegroting of meerjarenramingen voorzien en zullen in de komende jaren blijven binnen de door de Europese Raad en dus ook de Regering geaccordeerde plafonds uit 1988. Het is dus feitelijk onjuist om thans te beargumenteren dat in de Gemeenschappen nog steeds sprake zou zijn van onbeheerste, grote uitgavenoverschrijdingen, waartegen ook nationale mechanismen zouden moeten worden ontwikkeld om deze trend om te buigen. En voor zover onverhoopt toch sprake zou zijn van niet voorziene meeruitgaven, zullen deze in de hoofdstuk 4 omschreven procedures tijdig in het interdepartementale overleg kunnen worden meegewogen. Er zal overigens wel eerst duidelijk moeten worden bepaald wat meeruitgaven precies zijn. Gezien de systematiek van de EG-begroting en het daarin gehanteerde MSP-mechanisme dienen alleen die uitgaven de kwalificatie van meeruitgaven te krijgen die niet eerst via compensatie binnen de EG-begroting zelf kunnen worden opgevangen.

6. Samenvatting en conclusies

De werkgroep heeft ingevolge haar taakopdracht onderzocht: (1) in hoeverre op de rijksbegroting verlagingen kunnen worden aangebracht als gevolg van het huidige EG-beleid, en (2) op welke wijze bestaande procedures zo kunnen worden aangepast dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over uitbreiding van EG-beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan zijn. In het verlengde van het tweede deel van de opdracht heeft de werkgroep eveneens het vraagstuk van de nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid bezien.

Ten behoeve van het onderzoek naar mogelijke verlagingen op de rijksbegroting heeft de werkgroep een inventarisatie opgemaakt van het bestaande EG-beleid en van het daarmee verwante nationale beleid. Op basis van een vergelijking tussen beide is de werkgroep tot de conclusie gekomen dat de sectorale inventarisaties geen voorbeelden bevatten van doublures in de strikte zin des woords tussen EG- en nationaal beleid. Behoudens EG-programma's die worden uitgevoerd in enigerlei vorm van medefinanciering, kan van geen van de geïnventariseerde beleidsactiviteiten worden geconstateerd dat doel, instrumentarium en tijdsvolgorde identiek zijn.

Op grond van doelmatigheidsoverwegingen en verwantschap zijn in verband met het huidige EG-beleid in de werkgroep verscheidene besparingsmogelijkheden naar voren gebracht met betrekking tot de rijksbegroting. De voorstellen kunnen als volgt worden onderscheiden en verwoord:

I Specifieke besparingsvoorstellen ten aanzien van beleid, niet betrekking hebbend op medefinanciering

- A) OS: toerekenen van EG-personeel en materieel ten behoeve van de hulp aan ontwikkelingslanden aan het Nederlandse budgettaire plafond voor de ontwikkelingssamenwerking.
Besparing: f. 8 mln. structureel.
- B) EZ: beëindigen van het regionaal beleid dat niet wordt medegefinancierd door de EG.
Besparing: f. 3 mln. structureel + p.m.
- C) BiZa: beëindigen van de bijdrage aan de provincie Limburg die wordt verstrekt in het kader van de bevordering van werkgele-

Tegen deze voorstellen zijn in de werkgroep ook ernstige bezwaren naar voren gebracht. Naar het oordeel van de leden die bezwaar hebben aange-tekend, zou moeten worden meegewogen dat aan het feit dat de EG op bepaalde terreinen aanvullend beleid voert geen algemeen geldende conclusies met betrekking tot de verhouding tussen EG- en nationaal beleid kunnen worden verbonden. Zo kunnen nationale beleidsoverwegingen duidelijk afwijken van doelstellingen van EG-beleid en is soms onvoorspelbaar welk aandeel ons land zal verwerven in (nieuwe) EG-programma's. Voorts is naar hun oordeel het begrip "verwantschap" - dat aan het voorstel onder III ten grondslag ligt - in een te ruime zin gehanteerd en wordt de stelling dat in het algemeen aan koppelingen tussen EG- en nationaal beleid in de afgelopen jaren onvoldoende aandacht is geschonken volstrekt niet onderbouwd.

Voor verdere algemene en specifieke argumenten pro en contra wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van dit rapport. Begrippen als "aanvullend beleid" en "verwant beleid" zijn nader bepaald in hoofdstuk 2.

Wat betreft het tweede deel van de taakopdracht - de ontwikkeling van een procedure die verzekert dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over de uitbreiding van communautair beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan zijn - heeft de werkgroep als uitgangspunt gehanteerd dat de sinds 1958 ontwikkelde procedures van voorbereiding van de besluitvorming over EG-beleid juist worden toegepast, maar voor zover nodig kunnen worden verbeterd, c.q. aangevuld. Om die reden is de voorgestelde nieuwe procedure ingebed in de bestaande, bevredigend werkende procedures.

De werkgroep stelt voor dat de leden van de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen (CoCo) of hun feitelijke plaatsvervangers met de beoordeling van nieuwe voorstellen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen worden belast. Voor deze beoordeling komt de commissie maandelijks in een aparte vergadering bijeen. Ten behoeve van dit overleg stelt het eerstbetrokken departement op verzoek van Buitenlandse Zaken ten aanzien van belangrijke Commissievoorstellen een fiche op, waarin kort aan de orde komen:

- inhoud en doel van het voorstel;
- consequenties voor de communautaire rechtsorde;
- consequenties voor de nationale rechtsorde;

Tegen deze voorstellen zijn in de werkgroep ook ernstige bezwaren naar voren gebracht. Naar het oordeel van de leden die bezwaar hebben aange-tekend, zou moeten worden meegewogen dat aan het feit dat de EG op bepaalde terreinen aanvullend beleid voert geen algemeen geldende conclusies met betrekking tot de verhouding tussen EG- en nationaal beleid kunnen worden verbonden. Zo kunnen nationale beleidsoverwegingen duidelijk afwijken van doelstellingen van EG-beleid en is soms onvoorspelbaar welk aandeel ons land zal verwerven in (nieuwe) EG-programma's. Voorts is naar hun oordeel het begrip "verwantschap" - dat aan het voorstel onder III ten grondslag ligt - in een te ruime zin gehanteerd en wordt de stelling dat in het algemeen aan koppelingen tussen EG- en nationaal beleid in de afgelopen jaren onvoldoende aandacht is geschonken volstrekt niet onderbouwd.

Voor verdere algemene en specifieke argumenten pro en contra wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van dit rapport. Begrippen als "aanvullend beleid" en "verwant beleid" zijn nader bepaald in hoofdstuk 2.

Wat betreft het tweede deel van de taakopdracht - de ontwikkeling van een procedure die verzekert dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over de uitbreiding van communautair beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan zijn - heeft de werkgroep als uitgangspunt gehanteerd dat de sinds 1958 ontwikkelde procedures van voorbereiding van de besluitvorming over EG-beleid juist worden toegepast, maar voor zover nodig kunnen worden verbeterd, c.q. aangevuld. Om die reden is de voorgestelde nieuwe procedure ingebed in de bestaande, bevredigend werkende procedures.

De werkgroep stelt voor dat de leden van de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen (CoCo) of hun feitelijke plaatsvervangers met de beoordeling van nieuwe voorstellen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen worden belast. Voor deze beoordeling komt de commissie maandelijks in een aparte vergadering bijeen. Ten behoeve van dit overleg stelt het eerstbetrokken departement op verzoek van Buitenlandse Zaken ten aanzien van belangrijke Commissievoorstellen een fiche op, waarin kort aan de orde komen:

- inhoud en doel van het voorstel;
- consequenties voor de communautaire rechtsorde;
- consequenties voor de nationale rechtsorde;

- consequenties voor de EG- en de rijksbegroting;
- consequenties voor het nationale beleid.

Indien in dit overleg wordt geconcludeerd dat als gevolg van een Commissie-voorstel Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd kunnen de nodige afspraken worden gemaakt over een nader onderzoek inzake deze beleidsvermindering of beëindiging en het berekenen van de financiële consequenties daarvan.

Wat betreft de behandeling in de Ministerraad van de CoCo-conclusies met betrekking tot de Nederlandse positie ten aanzien van onderwerpen die in de Raad van de Europese Gemeenschappen aan de orde komen, stellen enkele leden daarnaast voor om, ten behoeve van de besluitvorming in dit gremium, aan deze conclusies een overzicht toe te voegen waarop de budgettaire consequenties (nationaal en communautair) van de conclusies worden gepresenteerd. De overige leden zijn van mening dat dit voorstel tot onnodige en onvolledige dubblures zal leiden in vergelijking met de bestaande situatie en ontraden het voorstel derhalve.

De werkgroep is voorts van mening dat niet alleen tijdig moet worden gezien welke consequenties op nationaal niveau verbonden kunnen worden aan nieuw EG-beleid, maar dat anderzijds ook nationale beleidsvoornemens in de fase van de beleidsvoorbereiding uitdrukkelijk zouden moeten worden getoetst aan bestaand en voorgenomen EG-beleid, c.q. -regelgeving. Zij stelt in dit verband voor om ten behoeve van de besluitvorming in de Ministerraad over Nederlandse beleidsvoornemens een apart "EG-vakje" in het aanbiedingsformulier voor Ministerraadsstukken op te nemen, met als hoofdje: "Samenhang met verplichtingen op grond van internationale verdragen en met name Europese regelgeving".

De werkgroep heeft in kader van het tweede deel van de haar verstrekte opdracht eveneens het vraagstuk van de budgettaire compensatie van (extra) afdrachten ten behoeve van (extra) EG-uitgaven gezien.

Een deel van de werkgroep is van mening dat de daaromtrent gemaakte afspraken van 1983 nog altijd een goede basis vormen voor de budgettaire besluitvorming; een ander deel meent daarentegen dat deze compensatiemethodiek in de praktijk niet conform de oorspronkelijke bedoelingen functioneert.

Naar het oordeel van de laatstbedoelde leden zou het bestaande systeem zo moeten worden gewijzigd dat in de eerste plaats daarvan een prikkel uitgaat om de EG-uitgaven te beheersen en dat in de tweede plaats bij de nationale budgettaire prioriteitenstelling rekening kan worden gehouden met communautaire inspanningen die direct vruchten afwerpen voor bepaalde sectoren van de Nederlandse samenleving.

Deze leden hebben twee varianten ontwikkeld ten behoeve van nationale budgettaire compensatie als gevolg van EG-beleid. De eerste variant is gerelateerd aan het uitgavenbeleid van de EG en houdt in dat aan expliciete beslissingen tot beleidsuitbreiding of intensivering en aan overschrijdingen als gevolg van externe omstandigheden ten laste van het EG-budget consequenties voor verwante nationale sectorbudgetten worden verbonden. Deze variant sluit aan bij het ontwikkelde procedurevoorstel om in een vroegtijdig stadium te bezien of Nederlands beleid kan worden beëindigd of verminderd bij uitbreiding van EG-beleid. De tweede variant is gerelateerd aan de afdrachten aan de EG en houdt een wijziging van de verdeelsleutel voor budgettaire compensatie in verband met deze afdrachten in. Deze wijziging is zo vorm gegeven dat meer rekening wordt gehouden met de omstandigheid dat bepaalde beleidssectoren meer baat hebben van het communautaire beleid dan andere.

De leden die bezwaren hebben tegen wijziging van de huidige compensatieregeling zijn van mening dat er geen enkele aanleiding bestaat om op nationaal niveau een mechanisme te introduceren om een meer "selectieve" opstelling van Nederland te bewerkstelligen. Zij wijzen er bovendien op dat het EG-beleid niet kan worden gezien als de optelsom van een aantal willekeurige beleidsinspanningen die min of meer willekeurig over de rijksbegroting moeten worden verspreid, maar dat daarentegen sprake is van geïntegreerd beleid, dat wat betreft de budgettaire consequenties in die zin op het totaal der rijksbegroting dient te worden bezien. Ervan uitgaande dat de communautaire besluitvorming altijd meer belangen dient dan alleen dat van een Nederlands vakdepartement is het naar hun oordeel logisch om, voor zover verrekening met de rijksbegroting zou moeten plaatsvinden, conform de bestaande regeling uit te gaan van compensatie op de totale rijksbegroting, tenzij uit de aard van het betreffende onderwerp specifieke toerekening aan een begrotingshoofdstuk meer voor de hand ligt.

BIJLAGEN

Bijlage 1 De taakopdracht

De verdergaande communautarisering van beleid en de verhoging van de Europese begrotingsgelden, onder andere voor de Europese structuurfondsen, zal ertoe leiden dat Nederlands beleid meer en meer vervangen gaat worden door Europees beleid. In de toekomst zal de Gemeenschap beleid, dat voordien geheel of gedeeltelijk tot de verantwoordelijkheid van de nationale overheden behoorde, overnemen, inclusief de daaraan verbonden budgettaire gevolgen. Onderzocht moet worden hoe bereikt kan worden dat het Nederlandse beleid in die gevallen niet in een aanvullende vorm wordt voortgezet maar wordt verminderd of beëindigd. Dit geldt evenzeer voor de toekomstige overlappende beleidsterreinen van de EG en Nederland (bij voorbeeld technologie en milieu).

Uitgangspunt zouden in eerste instantie de bestaande structuurfondsen en landbouw-oriëntatie-uitgaven kunnen zijn. Aangegeven moet worden in hoeverre op het Nederlandse budget verlagingen kunnen worden aangebracht op de verschillende beleidsterreinen als gevolg van het huidige EG-beleid. Er moet een procedure ontwikkeld worden die verzekert dat reeds bij de voorbereiding van beslissingen over uitbreiding van Europees beleid wordt aangegeven in hoeverre Nederlands beleid kan worden verminderd of beëindigd en wat de budgettaire consequenties daarvan kunnen zijn.

Deelnemende departementen: BuZa (voorz.), AZ, BiZa, O&W, Financiën, VROM, V&W, EZ, L&V, SZW, WVC, BuZa/OS.

Bijlage 2 EG- en nationaal beleid ter zake van de landbouw

1. Het communautaire landbouwbeleid

Het communautaire landbouwbeleid vindt zijn juridische grondslag in art. 38, 4e lid van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG), dat voorschrijft dat de werking en ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt voor de landbouwprodukten gepaard dienen te gaan met de totstandkoming van een gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de lidstaten. De oogmerken en randvoorwaarden van het GLB zijn nader bepaald in art. 39 EEG.

Voor de uitvoering van het GLB is het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) in het leven geroepen, dat twee afdelingen kent: de afdeling Garantie ten behoeve van de marktordening en de afdeling Oriëntatie ten behoeve van verbeteringen van de landbouwstructuur.

Voor het EOGFL, afdeling Garantie paraïsseren op de EG-begroting de in tabel 2.1 vermelde bedragen.

Tabel 2.1 EG-begroting 1988 resp. 1989, afdeling Commissie, deel Beleidskredieten, titel 1 en 2, EOGFL, afdeling Garantie (bedragen in mln. ecu's)

jaar	v.k. ¹²	b.k. ¹³
1988	27.500	27.500
1989	26.700	26.700

¹² v.k.= vastleggingskredieten (verplichtingen)

¹³ b.k.= betalingskredieten (kas)

De uitgaven in het kader van het GLB voor de afdeling Garantie van het EOGFL omvatten enerzijds restituties, die worden gefinancierd op grond van Verordening (Vo) 729/70 van de Raad betreffende de financiering van het GLB en anderzijds interventie-uitgaven, die worden gefinancierd op grond van dezelfde verordening.

De kredieten voor het EOGFL, afdeling Garantie zijn berekend:

- enerzijds op grond van de geldende regelingen voor de landbouwmarkten,
- anderzijds op basis van ramingen t.a.v. de ontwikkeling van die markten.

De totale behoeften bedroegen voor de afdeling Garantie 27.500 mln. ecu voor 1988. De realisatie voor 1988 bedroeg 27,7 mld. ecu (voorlopig cijfer).

In 1988 bedroeg de raming van de uitgaven en ontvangsten van het Landbouw Egalisatie Fonds (afdeling B), waarover de betalingen door de EG lopen, 5,46 miljard gulden. Dit bedrag bestaat uit f. 2.648 mln. aan restituties, f. 335 mln. aan MCB en f. 2.477 mln. aan interventie-uitkeringen. In het kader van de premiereregeling voor het niet in de handel brengen van melk en voor de omschakeling van het melkveebestand naar de vleesproductie werd een bedrag van f. 4,9 mln. uitbetaald.

Van het EOGFL, afdeling Oriëntatie bevatte de EG-begroting 1988 de volgende voor Nederland relevante bedragen (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 EG-begroting 1988, afdeling Commissie, deel Beleidskredieten, titel 3, EOGFL, afdeling Oriëntatie (bedragen in mln. ecu's)

Hoofdstuk/artikel		v.k.	b.k.
30	Projecten ter verbetering van de landbouwstructuur	240	237
31	Algemene sociaal-structurele maatregelen	205,7	204,7
32	Acties voor de probleemgebieden	556	569
33	Structurele acties i.v.m. gemeenschappelijke marktordeningen	129	141
38	Overige uitgaven op landbouwgebied	87	66,4

In de begroting 1989 is ten aanzien van het EOGFL, afdeling Oriëntatie een andere indeling aangehouden.

De voormalige hoofdstukken 3.0 t/m 3.4 zijn ondergebracht in een nieuw hoofdstuk 3.0, dat weer is onderverdeeld in artikel 300, specifieke structurele acties die rechtstreeks verband houden met het marktbeleid, en artikel 301, structuurbeleid.

De volgende bedragen zijn voor deze artikelen in de begroting 1989 opgenomen:

<u>artikel 300</u>	v.k. 248 mln. ecu	<u>artikel 301</u>	v.k. 1.165 mln. ecu
	b.k. 325 mln. ecu		b.k. 1.044 mln. ecu

In het kader van de verbetering van landbouwstructuur wordt op basis van Vo 355/77 steun verleend voor door de overheid, semi-overheidsinstanties of particulieren uit te voeren investeringsprojecten die passen in specifieke programma's welke door de lidstaten zijn opgesteld volgens communautaire richtsnoeren en die door de Commissie zijn goedgekeurd.

De actie heeft ten doel de verwerking en de afzet van landbouwprodukten te verbeteren.

In Nederland bestaat de stimulans in het algemeen uit een subsidie van 17,5% voor bepaalde investeringsprojecten.

Voor visserij-projecten bedraagt het subsidiepercentage eveneens 17,5%. De financiering van het subsidiebedrag geschiedt niet alleen uit het EOGFL (12,5%), maar ook voor een deel (5%) uit een Nationaal Fonds, dat ten behoeve van Vo 355/77 is ingesteld. Er is per jaar totaal een budget van ca. f. 20 mln. aan subsidie beschikbaar.

Tabel 2.3 bevat een overzicht van bestede bedragen (aangegane verplichtingen).

Tabel 2.3 Overzicht van bedragen besteed aan de verbetering van de verwerking en afzet van landbouwprodukten (bedragen in mln. guldens)

jaar	EG-bijdrage	Nationale bijdrage	Totaal
1985	11,4	4,6	16
1986	18,3	7,5	25,8
1987	17,5	6,8	24,3
1988	12,1	4,9	17
1989 (raming)	15	6	21

Wat betreft de algemene sociaal-structurele maatregelen kan een onderscheid gemaakt worden tussen:

- a. steun voor investeringen in landbouwbedrijven;
- b. bedrijfsbeëindiging in de landbouw, vervroegde uittreding;
- c. voorlichting en scholing van in de landbouw werkende personen.

In 1972 zijn de volgende richtlijnen vastgesteld:

- 72/159/EEG: modernisering van landbouwbedrijven;
- 72/160/EEG: bedrijfsbeëindiging, c.q. sanering landbouwbedrijven;

- 72/161/EEG: sociaal-economische voorlichting en scholing van in de landbouw werkzame personen (thans artikel 21 van Vo 797/85).

In 1975 is de richtlijn 75/268/EEG -landbouw in bergstreken en sommige probleemgebieden (de zgn. bergboerenrichtlijn)- vastgesteld.

Met ingang van 1 oktober 1985 zijn de richtlijnen 72/159/EEG, 72/160/EEG en 72/161/EEG komen te vervallen.

Hiervoor in de plaats is Vo 797/85 -verbetering van de doeltreffendheid van de landbouwstructuur- in werking getreden.

Bij de richtlijn 72/59 was een selectieve steunregeling ingevoerd ten behoeve van landbouwbedrijven die door een adequaat ontwikkelingsplan uit te voeren zodanig kunnen worden gemoderniseerd dat zij per op het bedrijf werkzame arbeidskracht een inkomen bereiken dat gelijk is aan het gemiddelde bruto loon van de werknemers in niet-agrarische sectoren in het betrokken gebied.

De Verordening van 1985 impliceert een beperking van de regeling en is gericht op bedrijfsverbetering (geen groei) en vestigingssteun voor jonge agrariërs. De Verordening omvat maatregelen die bij andere richtlijnen waren vastgesteld en volledig nieuwe maatregelen (bosaanplant, voorlichting, diverse diensten). Het EOGFL vergoedt 25% van de door de lidstaten gedane subsidiabele uitgaven (50% subsidie voor vestigingssteun).

Het ministerie van Landbouw en Visserij (L&V) heeft in 1986 op grond van richtlijn 72/159 f. 4,7 mln. gedeclareerd. De uitvoerende dienst voor richtlijn 75/268 is de directie Beheer Landbouwgronden; voor richtlijn 72/159 en Vo 797/85 de Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw (O & S) en de directie Uitvoering Regelingen. Op basis van richtlijn 75/268 heeft L&V f. 136.928,- bij de EG gedeclareerd.

De uitgaven t.b.v. de regeling bedroegen f. 547.712,-.

Declarabel zijn 25% van de uitgaven van maximaal f. 180,-/ha (behalve voor veenweide gebieden, waar f. 260,-/ha geldt).

Het beleid van L&V m.b.t. de ontwikkeling en sanering is erop gericht de landbouwstructuur te versterken en daarmee de concurrentiepositie van de agrarische sector.

Het beleid is vooral gericht op het individuele landbouwbedrijf en zijn directe omgeving. Marktontwikkelingen en het EG-landbouwbeleid zijn in sterke mate bepalend voor het te voeren beleid.

Verwezenlijking van dit beleid vindt o.a. plaats via O & S, die daartoe uitvoering geeft aan een aantal regelingen, welke deels zijn gebaseerd op communautaire richtlijnen. Naast overheidsbijdragen ontvangt de Stichting, zonder tussenkomst van het ministerie, communautaire bijdragen.

Van de in de begroting van Landbouw en Visserij 1989 onder artikel 03.02, Ontwikkeling en Sanering, opgenomen regelingen komen de in tabel 2.4 genoemde bedragen in aanmerking voor een financiële bijdrage vanuit Brussel.

Tabel 2.4 O & S regelingen die in aanmerking komen voor een EG-bijdrage (bedragen in mln. guldens)

Regeling	1987	1988	1989
Bijdrageregeling landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden	54,7	46,0	38,0 (72/159)
Structuurverbetering landbouwbedrijven	1,5	5,6	18,8 (797/85)
Melkopkoop (alleen Europese- en gefaseerde opkoopregeling)	52,7	22,4	8,4
Set-aside-regeling			14,5
Totaal	108,9	74,0	79,7

De financiële bijdrage van Brussel voor bovengenoemde regelingen is als volgt:

- Bijdrageregeling landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden 25%
- Structuurverbeteringsregeling:
 - . bedrijfsverbetering (agrariërs ouder dan 35 jr.) 25%

- . bedrijfsverbetering (agrariërs 35 jr. en jonger) 50%
- . vestigingssteun 50%
- Melkopkoop
 - . Europese opkoopregeling maximaal 6 ECU/100 kg
gedurende 7 jaar; dit komt overeen met ± f. 1,15/kg
 - . gefaseerde opkoopregeling 100%

De ramingen van de Brusselse bijdrage zijn opgenomen in tabel 2.5.

Tabel 2.5 Ramingen van EG-bijdragen aan de in tabel 2.4 genoemde regelingen (bedragen in mln. guldens)

Regeling	1987	1988	1989
Bijdrageregeling landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden	13,7	11,5	9,5
Structuurverbetering landbouwbedrijven	0,6	2,0	6,2
Melkopkoop	8,7	35,4	24,4
Set-aside-regeling (30% van 14,5 mln.)			4,4
Totaal	23,0	48,9	44,5

De in tabel 2.5 opgenomen Brusselse bijdragen hebben, met uitzondering van de post melkopkoop, betrekking op de in tabel 2.4 opgenomen uitgaven. De Brusselse bijdragen worden echter later ontvangen (max. 2 jaar later). De teruggave vanuit Brussel voor opkoop van melk hebben betrekking op de voor de betreffend jaren ingediende declaraties. Het kasritme van de uitgaven komt echter niet overeen met het kasritme van de teruggave vanuit Brussel.

De Bijdrageregeling landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden is met ingang van 1 oktober 1985 vervallen. De uitgaven (en teruggave Brussel) hebben betrekking op aangegane verplichtingen vóór deze datum. Brussel heeft in 1986 middelen ter beschikking gesteld voor opkoop van melkquota.

De Europese opkoopregeling (gedeeltelijk) en de Gefaseerde opkoopregeling zijn of worden hieruit gefinancierd.

De beschikbare nationale middelen voor de set-aside-regeling bedragen f. 14,5 mln./jaar. De hoogte van de Brusselse bijdrage is afhankelijk van nog aan te gane verplichtingen.

Richtlijn 72/160 (bedrijfsbeëindiging) sloot aan op richtlijn 72/159 (modernisering van landbouwbedrijven). De actie had tot doel afvloeiing van vooral oudere landbouwers. De richtlijn liep af na beëindiging van de overgangperiode van zes maanden als bedoeld in Vo 797/85 van 12 maart 1985, hoewel nog gedurende enkele jaren vergoedingen kunnen worden betaald.

Voor L&V is in dit verband alleen nog Vo 1096/88 (communautaire regeling ter bevordering van bedrijfsbeëindiging in de landbouw) van belang. Overigens is Nederland niet voornemens nationale invulling te geven aan de maatregel. EG-subsidie vindt plaats in de vorm van vergoedingen van de door de lidstaten gedane subsidiabele uitgaven. Het EOGFL vergoedt 25%.

Bij richtlijn 72/161 (sociaal-economische voorlichting en scholing van in de landbouw werkzame personen (thans art. 21 van Vo 797/85)) gaat het om een facultatief toe te passen maatregel, die kan voorzien in opleidingscursussen of bijscholingscursussen voor bedrijfschouften, landbouwwerknemers of voor leidinggevend personeel van landbouworganisaties of groeperingen.

De EG vergoedt 25% van de subsidiabele uitgaven. Nederland heeft in 1986 via de directie Landbouw Onderwijs uit hoofde van richtlijn 72/161 een bedrag van f. 160.000,- aan subsidies ontvangen over een totaal subsidiabel bedrag van f. 640.000,-.

Via de directie Akker- en Tuinbouw is uit hoofde van dezelfde richtlijn f.60.000,- aan subsidie ontvangen in 1986 op basis van uitgaven in 1985 ter grootte van f. 240.000,-.

Titel 3 van de EG-begroting bevat naast de uitgaven verband houdende met het EOGFL, afdeling Oriëntatie onder 3.8 diverse uitgaven op landbouwgebied.

Artikel 380: Gerichte Veterinaire maatregelen

EG-begroting 1988	v.k. 5,45 mecu	begroting 1989	v.k. 6,65 mecu
	b.k. 5,45 mecu		b.k. 6,65 mecu

Betreft: beschikking 77/97 EEG van de Raad inzake financiering door de Gemeenschap van bepaalde dringende acties op veterinair gebied.

Het geheel van deze maatregelen beoogt te zorgen voor:

- een fonds dat de Gemeenschap in staat moet stellen om in bepaalde ernstige gevallen een financiële bijdrage te leveren voor maatregelen ter bestrijding van besmettelijke ziekten die de veestapel van de EG rechtstreeks bedreigen;
- het welzijn van dieren;
- bestrijding van varroa-mijtziekte bij bijen.

Voor het noodfonds neemt de subsidie de vorm aan van een terugbetaling van 50% van de betrokken uitgaven.

In 1986 heeft Nederland van de EG een bijdrage van 50% in de kosten ter bestrijding van Afrikaanse varkenspest ontvangen, zijnde een bedrag van f. 1.787.805,-. Op dit moment vinden geen betalingen t.g.v. Nederland plaats.

De Commissie wil dit fonds uitbreiden. Er is een eerste gespreksronde geweest, waarbij de wensen van de lidstaten zijn geïnventariseerd. Genoemd zijn onder meer de ontwikkeling van een identificatie- en registratiesysteem, versterking van de grenscontroles en de ontwikkeling van de veterinaire epidemiologie.

Versterking van dit fonds is gewenst.

Artikel 381: Programma's voor uitroeiing van ziektes binnen de Gemeenschap

EG-begroting 1988:	v.k. 20 mecu	begroting 1989	v.k. 25 mecu
	b.k. 20 mecu		b.k. 25 mecu

Betreft:

- richtlijn 77/391/EEG van de Raad betreffende een gemeenschappelijke actie met het oog op de uitroeiing van brucellose, tuberculose en leukose bij runderen;

- beschikking 80/1096/EEG van de Raad betreffende een financiële actie van de Gemeenschap met het oog op de uitroeiing van klassieke varkenspest;
- beschikking 87/58/EEG van de Raad tot instelling van een aanvullende gemeenschappelijke actie voor de uitroeiing van brucellose, tuberculose en leukose bij runderen.

Het gaat hier om maatregelen met het oog op de uitroeiing van bepaalde ziekten. Deze moeten ertoe bijdragen dat de hindernissen verdwijnen die er nog tussen de lidstaten bestaan voor het handelsverkeer in vers vlees en levende dieren en die moeten worden toegeschreven aan verschillen in de sanitaire situaties.

Voor de bestrijding van klassieke varkenspest heeft Nederland van de EG een bijdrage van 50% in de kosten ontvangen, t.w. in 1985 voor een bedrag van f. 5.673,018,- en in 1987 voor een bedrag van f. 108.284,-. Momenteel doet Nederland geen beroep op EG-gelden, omdat het officieel vrij is van varkenspest.

Voor brucellose- en tuberculosebestrijding wordt niets van de EG ontvangen. Nederland is namelijk ook officieel vrij van deze ziekten. De preventie van deze ziekten is in handen van de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren. L&V betaalt hier een subsidie voor van f. 5,3 mln. Voor de leukosebestrijding zal Nederland een programma opstellen waarbij d.m.v. screening zal worden gestreefd naar een officiële leucose-vrij-status.

Artikel 382: Controles in de landbouw

EG-begroting 1988	v.k. 25 mecu	begroting 1989	v.k. 30 mecu
	b.k. 25 mecu		b.k. 30 mecu

Betreft: aantal richtlijnen inzake het intracommunautaire handelsverkeer in dierlijke en plantaardige produkten alsmede het in verkeer brengen van uitgangsmateriaal.

Zie over de verhouding tussen het EG-beleid en het Nederlandse beleid par. 2 van deze bijlage.

Artikel 383: Informatienet inzake landbouw bedrijfsboekhoudingen van de EEG.

EG-begroting 1988	v.k. 6,74 mecu	begroting 1989	v.k. 6,7 mecu
	b.k. 5,28 mecu		b.k. 6,1 mecu

Betreft: aantal verordeningen met betrekking tot de keuze van de bedrijven met boekhouding voor het constateren van de inkomens van de landbouwbedrijven.

Het informatienet inzake landbouwbedrijfsboekhoudingen heeft ten doel de voor het GLB benodigde informatie te verzamelen (inkomens- en andere economische gegevens).

Ten behoeve van L&V worden onder andere voor landbouwkundig onderzoek door het Landbouw Economisch Instituut (LEI) gegevens verzameld per bedrijfstak.

De EG vergoedt op basis van Vo 797/85 per bedrijf 95 ecu. Het informatienet betreft ongeveer 1500 bedrijven. De totale subsidie komt dus op 142.500 ecu.

Aangezien genoemde gegevens onderdeel uitmaken van reeds bestaande informatie verzorging vormt de EG-subsidie slechts een tegemoetkoming in de kosten.

Artikel 385: Herstructurering van de Systemen van Landbouwenquêtes

EG-begroting 1988	v.k. 6 mecu	begroting 1989	v.k. 5,5 mecu
	b.k. 6 mecu		b.k. 5,5 mecu

Dit artikel heeft als juridische grondslag beschikking 81/518/EEG van de Raad inzake de herstructurering van het stelsel van landbouwenquêtes.

In het kader van het GLB moet de Commissie:

- de systemen verbeteren voor het verzamelen van landbouwstatistieken, en met name met betrekking tot de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de gegevens en de snelheid waarmee deze worden overgezonden;
- interne en betere instrumenten ontwikkelen en toepassen ten einde deze doelstellingen te bereiken;
- de statistische gegevens optimaal gebruiken.

De EG-uitgaven betreffen subsidies.

De op grond van EG-verordeningen verplichte, door de lidstaten uit te voeren, enquêtes inzake de structuur van de Landbouwbedrijven worden in Nederland deels door het ministerie van Landbouw en Visserij uitgevoerd en deels door het CBS.

Uitvoering betreft:

- verzameling gegevens door het L&V;
- verwerking gegevens en verstrekking resultaten aan Eurostat door het CBS.

De verzameling van de gegevens vindt plaats in het kader van de nationale landbouwtelling op alle geregistreerde landbouwbedrijven.

Recentelijk zijn enquêtes gehouden in 1979 (Vo 218/78), in 1983 (Vo 449/82), in 1985 (Vo 1463/84) en in 1987 (Vo 1463/84).

Nog te houden enquêtes zullen op grond van Vo 571/88 plaatsvinden in 1990, 1993, 1995 en 1997.

Voor de enquêtes 1979 ten 1987 zijn geen EG-bijdragen ontvangen. Voor de vier toekomstige enquêtes zal Nederland ten laste van de Gemeenschapsbegroting 700.000 ecu per jaar ontvangen ter compensatie van gemaakte kosten. De bedragen zullen volgens een nog vast te stellen verhouding verdeeld moeten worden tussen L&V en het CBS.

Artikel 387: Bosbouw

EG-begroting 1989	v.k. 10	mecu	begroting 1988	v.k. 5,5	mecu
	b.k.	7,5		b.k.	5,5

De maatregelen op bosbouwgebied moeten de bescherming tegen bosbranden verhogen, met name door middel van preventie en coördinatie, alsmede de bescherming tegen luchtverontreiniging verbeteren. De uitgaven nemen de vorm aan van subsidies, dienstverlening en coördinatiekosten.

Op grond van Vo 3528/86 heeft L&V ten behoeve van onderzoek en het opzetten van een meetnet voor 1987 t/m 1991 een uitgavenpost van f. 4.075.000,- geraamd en voor 1988 een bedrag bij de EG gedeclareerd van f. 127.500,-.

Totaal te declareren over 1987 t/m 1991: f. 1.222.000,-.

Declarabel is 30% van de door de Commissie goedgekeurde uitgaven.

De uitvoerende dienst is de directie Bos- en Landschapsbouw.

Verder is ten behoeve van preventieve maatregelen ter voorkoming van bosbrand f. 0,4 mln. aan uitgaven voorzien.

Ook hiervan is 30% van de goedgekeurde uitgaven declarabel. Het gedeclareerde bedrag bedraagt dus f. 122.360,- voor dezelfde uitvoerende dienst.

Hoofdstuk 3.9 heeft betrekking op de braaklegging van landbouwgronden en inkomenssteun.

Hoofdstuk 3.9: Steun voor braaklegging van gronden; set-aside-regeling

EG begroting 1989 v.k. 40 mecu
 b.k. 40 mecu

Betreft: o.a. Vo 797/85 (Verbetering van de doeltreffendheid van de landbouwstructuur) en de besluiten van de Europese Raad van 11 en 12 februari 1988.

De maatregel is gericht op het uit productie nemen van bouwland om aldus een controle te krijgen op de landbouwoverschotten. De maatregel is opgezet als aanvulling op de maatregelen inzake het marktbeleid.

L&V heeft op grond van de volgende verordeningen een programma opgenomen voor het uit de productie nemen van bouwland:

- Vo 797/85 (Structuur Verordening),
- Vo 1094/88 (het uit de productie nemen van bouwland en extensivering en omschakeling van de productie),
- Beschikking 88/377 van de Raad (m.b.t. begrotingsdiscipline).

De financiële bijdrage van de EG wordt uitgekeerd overeenkomstig de financiële voorschriften van het EOGFL, afdeling Garantie.

Het EOGFL, afdeling Oriëntatie vergoedt de lidstaten 25% van de in het voorafgaande jaar gedane subsidiabele uitgaven.

In de begroting van Landbouw en Visserij 1989 is onder art. 03.02, Ontwikkeling en Sanering, f. 14,5 mln. opgenomen voor de set-aside-regeling. De financiële bijdrage van de EG wordt geraamd op 30% van f. 14,5 mln. of wel f. 4,4 mln. De hoogte van de EG bijdrage is afhankelijk van nog aan te gane verplichtingen.

2. Verwant nationaal beleid

Door het ministerie van Landbouw en Visserij zijn naast het in par. 1 genoemde, met het EG-beleid verweven, Nederlandse beleid de volgende onderdelen van het nationale landbouwbeleid onderkend als verwant met het EG-beleid.

Verwant aan EG-beleid ter zake van bedrijfsbeëindiging is het onderdeel bedrijfsbeëindiging van het Nederlandse ontwikkelings- en saneringsbeleid (zie ook blz. 7 en 8 van deze bijlage). Het verloop van de uitgaven/verplichtingen ten behoeve van beëindigingsvergoedingen in de periode 1987-1989 is als volgt:

1987	f. 26,6 mln.
1988	f. 21,2 mln.
1989	f. 17 mln.

Het grootste deel van deze uitgaven betreft verplichtingen als gevolg van oude nationale beëindigingsregelingen.

Verwant met de Gemeenschapsprogramma's voor uitroeiing van ziektes is het beleid t.a.v. de bestrijding van dierziekten. Het betreffende begrotingsartikel (05.01) heeft betrekking op de kosten van de politio-
nele dierziekten bestrijding op grond van Vee- en vogelziektenwet en de kosten van identificatie en registratie van varkens, alsmede op de subsidie voor preventieve gezondheidszorg aan de Stichting Gezondheidszorg voor Dieren. Wat betreft de politio-
nele kosten, exclusief entingskosten, is overeengekomen dat het bedrijfsleven in de periode 1988-1992 50% van de kosten, met een maximum van f. 50,- mln., bijdraagt. Verder zullen entingskosten op 50/50 basis worden gedragen door Rijk en bedrijfsleven. De subsidie voor preventieve gezondheidszorg voor dieren is gebaseerd op 50% van de subsidiabele kosten. De opbouw van de uitgaven voor 1988 zag er als volgt uit:

Schadeloosstellingen en bestrijding	f. 10,0 mln.
Entingskosten	f. 2,0 mln.
Preventieve gezondheidszorg	f. 42,5 mln.

Verwant aan controles in de landbouw zijn de nationale maatregelen die betrekking hebben op het kwaliteitsbeleid t.a.v. agrarische produkten. Dit beleid is wat betreft de subsidiëring van keuringsinstellingen gebaseerd op onder meer de Landbouwkwaliteitswet. Daarnaast zijn in dit verband diverse produktschaps- en bedrijfsschapsverordeningen en de Zaaizaad-en plantgoedwet van belang. Het beleid is gericht op handhaving en waar mogelijk verbetering van door de overheid vastgestelde gezondheids- en kwaliteitseisen.

Van belang zijn met name de volgende onderdelen (zie tabel 2.6).

Tabel 2.6 Keuringen (financiering in relatie tot Europese regelgeving)

Aard	uitgaven t.l.v. de nat. overheid in 1988 (in mln. gld.)	Basis (regelge- ving)	(mede)finan ciering uit Europese fondsen
1. Plantkundig uitgangsmateriaal (NAK en RKD)	16,8	nationaal	Nee
2. Plantkundig eindprodukt			
- KCR	6,0	Eur. en nat.	Nee
- Aardappelkwaliteitskeuring	1,2	nationaal	Nee
- Kwaliteitskeuring granen	0,7	nationaal	Nee
3. Export certificering door de P.D.	5,0	Intern., Eur. en nat.	Nee
4. Zuivelprodukten	4,5	nationaal	Nee
5. Classificatie varkens, runderen en kalveren	7,0	Eur. en nat.	Nee
6. Vleeswaren	0,7	nationaal	Nee
7. Keuring van vlees (RVV)	38,0	Eur. en nat.	Nee
8. Diversen	0,9	nationaal	Nee
Totaal	80,8		

Er is veelal geen direct oorzakelijk verband tussen overheidsaandeel in de keuringskosten en de Europese en de nationale regelgeving ter zake van keuringen.

In veel gevallen is de behoefte tot keuring en controle door de bedrijfsgenoten gevoeld en omgezet in een systeem dat vervolgens vanuit de verschillende overheidskaders is beïnvloed.¹⁴

Controle vanuit de EG (uniformiteit) lijkt op zijn plaats. Een versteviging van het EG-controle- en inspectie-apparaat kan worden aangemoedigd.

Voorts wordt door L&V onderkend dat ook op de volgende terreinen nationaal beleid verwantschap toont ten opzichte van het EG-beleid: bos- en landschapsbouw, natuur, milieu en faunabeheer, onderzoek en ontwikkelingssamenwerking landbouw.

In de werkgroep is naar voren gebracht meer in het bijzonder de volgende onderdelen van de begroting van Landbouw en Visserij verwant kunnen worden geacht aan het communautaire landbouwbeleid:

- art. 03.02

Ontwikkelingen en sanering

Met name: ontwikkeling (informaticastimulering, innovatie, vernieuwing akkerbouw), sociale uitgaven (bedrijfsverzorging etc.) en sanering (beëindiging)

- art. 03.03

Verwerking en afzet (gedeeltelijk)

- art. 04.01

Landinrichting

Met name: het infrastructurele gedeelte van de uitgaven t.b.v. de landbouw (ca. 60%)

¹⁴ In het licht van 1992 kunnen richtlijnen 64/432 (handel in levende runderen en varkens) en richtlijn 64/433 (handel in vers vlees etc.) geheel of gedeeltelijk vervallen. Wel zullen dan voor een beperkt aantal ziekten bestrijdingsrichtlijnen moeten worden aangepast of programma's worden opgezet.

- art. 04.03
Natuur en milieu
Met name: de beheersvergoedingen op grond van het Relatienotabeleid
- art. 04.04
Bos- en landschapsbouw
Met name: de herbebossing
- art. 05.01
Dierziekten
Met name: het onderdeel "preventie"
- art. 05.02
Planteziekten
- art. 05.03
Voeding en kwaliteit
Met name: het beleid m.b.t. produktieverbetering
- art. 06.02
Praktijkonderzoek (m.b.t. produktverbetering)

Zie voor de relevante begrotings- en meerjarencijfers tabel 2.7.

Tabel 2.7 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers m.b.t. het aan het EG-beleid verwante nationale beleid ter zake van de landbouw (bedragen in mln. gld.)

art.	1989	1990	1991	1992	1993
03.02	65	65	65	65	65
03.03	15	15	15	15	15
04.01	85	85	85	85	85
04.03	11	13	15	17	18
04.04	4	4	4	4	4
05.01	43	43	43	43	43
05.02	2	2	2	2	2
05.03	48	48	48	48	48
06.02	20	18	17	17	17

Van de kant van het ministerie van Landbouw en Visserij worden hierbij de volgende kanttekeningen gemaakt:

Ontwikkeling en sanering landbouw

Ten behoeve van bedrijfsbeëindiging is in het kader van Vo 1096/88 steun vanuit de EG mogelijk. Nederland is niet van plan daar nationaal invulling aan te geven. Wat betreft de informaticastimulering en mestopslag, dat overigens een sterk nationaal bepaalde maatregel is, lopen de regelingen resp. in 1989 en 1990 af. De bedrijfsverzorging is eveneens een zuiver nationale aangelegenheid en bestaat uit een tegemoetkoming aan de uitgaven voortvloeiend uit de lidmaatschap van een bedrijfsverzorgingsinstelling.

Het ligt niet voor de hand dat op EG-niveau daarvoor in de toekomst een beleid ontwikkeld zal worden.

Verwerking en afzet

Het bedrag van f. 21,- mln. van de meerjaren ramingen beslaat het gehele terrein van dit beleidsonderdeel. Daarvan wordt gemiddeld jaarlijks f. 6,- mln. uitgegeven in het kader van Vo 355/77 en f. 11,- mln. aan exportbevordering.

Ten aanzien van de onderdelen die als verwant beleid worden aangemerkt valt niet te verwachten dat op termijn vanuit de EG beleid voor dit soort activiteiten zal worden ontwikkeld. Het betreft bovendien activiteiten die voor een groot deel behoren tot de verantwoordelijkheid van het betrokken bedrijfsleven.

Op dit moment wordt een nationale bijdrage slechts in die gevallen geleverd waarvoor op geen enkele wijze alternatieve bronnen kunnen worden aangeboord.

Landinrichting

De uitgaven t.b.v. de landbouw zijn structureel f. 51,- mln.

In het verleden zijn steunbedragen uit hoofde van de inmiddels vervallen richtlijn 72/159/EEG door de EG uitgekeerd. In de toekomst zou gedacht kunnen worden aan medefinanciering door de EG in het kader van doelstelling 5b (bevorderen van de ontwikkeling van het platteland) van de structuurfondsen (zie bijlage 4).

Relatienotabeleid (beheersvergoeding)

Dit onderdeel valt niet onder de categorie "verwant beleid".

In het kader van Vo 797/85, art. 19 en richtlijn 75/268 is het mogelijk om EG-subsidie te verkrijgen voor ecologisch kwetsbare gebieden tot maximaal 25% van het subsidiabele bedrag.

Bosbouw

In 1989 worden de uitgaven voor herbeplanting geraamd op f. 0,6 mln.

Dit is mogelijk een verwant beleidsterrein met het oog op het eventueel tot stand komen van Europees bosbouwbeleid.

Dierziekten

Het bestaande EG-beleid is erop gericht bepaalde gebieden in de EG (met name Spanje en Portugal) vrij te maken van bepaalde dierziekten. Verder bestaat er een noodfonds voor ernstige en dringende gevallen die direct het veebestand bedreigen. Nationaal bestaat op het gebied van preventie een uitgebreid programma. Maar ook hier valt een verschuiving waar te nemen van verantwoordelijkheid naar de primaire sector, hetgeen tot uitdrukking komt in de medefinanciering van maatregelen op dit vlak. Het gaat daarbij om in feite een tegemoetkoming in de kosten die gemaakt worden voor keuringen uitgevoerd door vaak particuliere instellingen.

Planteziekten

Het bedrag dat uitgegeven wordt voor dit beleidsterrein heeft voornamelijk betrekking op opruimingsacties van besmet materiaal t.g.v. de iepenziekte (f. 1,7 mln.). Het lijkt niet waarschijnlijk dat voor dit soort acties op EG-niveau maatregelen genomen zullen worden.

Voeding en kwaliteit (produktieverbetering)

Het bedrag van f. 43,- mln. heeft betrekking op alle onderdelen van het Voedings- en kwaliteitsbeleid.

Voor 1989 wordt een bedrag van f. 2,3 mln. begroot voor kwaliteitsbewaking en zorg en voeding en consumentenonderzoek.

Ook ten aanzien van de vermeende verwantschap kan gesteld worden dat produktieverbetering als zodanig primair tot de taken en verantwoordelijkheid behoort van het bedrijfsleven zelf en zeker niet op EG-niveau dient te worden geëntameerd.

Praktijkonderzoek (produktverbetering)

Het betreffende artikel bevat uitgaven t.b.v. onder meer de proefstations.

Het via proefstations gecoördineerde praktijkonderzoek wordt op de diverse regionale onderzoekcentra in de praktijk uitgevoerd. Er wordt hierbij zoveel mogelijk rekening gehouden met het regionale karakter van dit onderzoek.

Gezien het regionale karakter van de werkzaamheden en tevens het feit dat deze regionale onderzoekcentra zelf voor 50% in de (exploitatie) kosten bijdragen ligt het niet voor de hand dit beleidsveld aan te duiden als verwant beleid.

Bijlage 3 EG- en nationaal beleid ter zake van de visserij

1. Het communautaire visserijbeleid

Op de EG-begroting is het visserijbeleid ondergebracht in titel 4.

Art. 401: Interventies voor visserijprodukten

EG-begroting 1988	v.k. 30 mecu	begroting 1989	v.k. 37,3 mecu
	b.k. 30 mecu		b.k. 37,3 mecu

De Raad stelt elk jaar een oriëntatieprijs vast voor bepaalde visserijprodukten die van bijzonder belang zijn voor het inkomen van de producenten.

De marktprijzen mogen in beginsel niet te sterk afwijken van de oriëntatieprijs, hetgeen gerealiseerd wordt door inachtneming van een ophoudprijs en een referentieprijs bij invoer. Interventies kunnen verschillende vormen aannemen zoals financiële vergoeding aan producentenorganisaties en steun voor particuliere opslag.

Deze maatregel is gebaseerd op een aantal verordeningen, o.a. inzake toekenning van uitstelpremies voor bepaalde visserijprodukten.

Voor Nederland ziet de situatie er als volgt uit (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 Nederlandse situatie wat betreft interventies voor visserij-
produkten

Vissoort	Geïntervenieerde hoeveelheid x 1000 kg	Tegenwaarde in guldens
Kabeljouw	3	686,78
Wijting	180,149	73.452,46
Schol	40,650	43.910,93
Makreel	77,831	7.677,11
Garnalen	14,572	26.044,36
Haring	1620	geen ophoudprijs gerespecteerd
Schelvis		390,14
Totaal		206.964,84 ¹⁵

Artikel 410: Inspecties en toezicht op zee, controles

EG-begroting 1988	v.k. 450.000 ecu	begroting 1989	v.k. 600.000 ecu
	b.k. 450.000 ecu		b.k. 600.000 ecu

Doel van de actie is de geleidelijke ontwikkeling van een systeem voor snelle informatie, controle en communicatie tussen de lidstaten en de Commissie ten einde de controles die worden uitgevoerd door inspecteurs van de EG en uit de lidstaten te rationaliseren.

In Nederland is de Algemene Inspectie Dienst (AID) belast met de controle op naleving van de bepalingen van het EG-visserijbeleid.

De uitgaven die gedaan worden ten behoeve van deze controle worden voor 1988 geschat op f. 17,5 mln. Voor inspecties vanuit de lucht op visserij activiteiten worden de uitgaven geraamd op f. 100.000,- á f. 500.000,-.

Nederland ontvangt uit hoofde van Vo 2241/87 (vaststelling van bepaalde maatregelen voor controle op de visserijactiviteiten) geen vergoedingen.

¹⁵ P.O. West	f. 152.166,78
P.O. Wieringen	f. 6.567,65
P.O. Oost	f. 48.230,41

Artikel 411: Financiële deelneming in de inspectie en het toezicht in de maritieme wateren van bepaalde lidstaten

EG-begroting 1988	v.k. 22	mecu	begroting 1989	v.k. p.m.
	b.k. 10,5	mecu		b.k. 9 mecu

Voorgestelde maatregelen hebben tot doel de huidige tekorten te verhelpen door aankoop en ontwikkeling van apparatuur te bevorderen. De aan deze maatregel ten grondslag liggende regeling is Beschikking 87/178/EEG van de Raad van 18 mei 1987 inzake de financiële deelneming van de Gemeenschap in de ontwikkeling van de voorzieningen inzake toezicht en controle die nodig zijn voor toepassing van de Communautaire regeling voor behoud van de visbestanden.

Nederland heeft voor 1988 een subsidie toegezegd gekregen van f. 250.000,- ten behoeve van investeringen voor automatisering van de informatievoorziening. Subsidies zijn in de vorm van een vergoeding van ten hoogste 50% van de door de lidstaten gedane uitgaven.

Artikel 440: Gemeenschappelijke onderzoekprogramma's

EG-begroting 1988	v.k. 3,5	mecu
	b.k. 1,5	mecu

Coördinatie van onderzoek op visserijbeleid door financiële bijdrage in bepaalde gemeenschappelijke onderzoekprogramma's betreffende aquacultuur, vismethoden, valorisatie visserijprodukten en visserijbeheer. Deze maatregel berust op een Resolutie van de Raad van 25 juli 1983 inzake kaderprogramma's voor communautaire activiteiten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en demonstratie, het eerste kaderprogramma 1984-1987 en op Vo 3552/87 van de Raad (coördinatie en bevordering van het visserijonderzoek) en Besluit 87/534/EEG van de Raad (vaststelling communautaire programma's voor onderzoek en voor coördinatie van onderzoek in de visserijsector 1988-1992).

Nederland heeft op grond van het laatstgenoemde besluit onlangs een verzoek ingediend voor 47 onderzoekprojecten. Binnenkort zal bekend worden hoe groot het bedrag zal zijn van de EG-bijdrage.

Voor 1988 bedroeg deze f. 2,5 mln; voor 1989 wordt een gelijk bedrag verwacht.

Artikel 470: Nieuwe structuurmaatregelen voor de visserij en de zee

Artikel 4701: Heroriëntatie van de visserij

EG-begroting 1988	v.k. 13	mecu	begroting 1989	v.k. 15	mecu
	b.k. 4,4	mecu		b.k. 25	mecu

De maatregel strekt tot bevordering van experimentele visserij campagnes bestemd om de vangst en afzet te bevorderen van nieuwe vissoorten en het stimuleren van tijdelijke samenwerkingsverbanden van ondernemingen. Dit artikel is gebaseerd op Vo 170/83 van de Raad tot instelling van een communautaire regeling voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden.

In Nederland is het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek belast met dit type onderzoek. Dit instituut heeft voor 1988 in opdracht van de EG een drietal projecten ter waarde van f. 30.000,- lopen.

Artikel 4702: Aanpassing en modernisering

EG-begroting 1988	v.k. 446	mecu	begroting 1989	v.k. 145	mecu
	b.k. 127	mecu		b.k. 105	mecu

De maatregel heeft tot doel aanpassing en modernisering van de visserijstructuur, m.n. steunverlening voor:

- herstructurering/vernieuwing van de vloot;
- modernisering van de visserijvloot;
- ontwikkeling van de aquacultuur/inrichting kustzones;
- uitrusting visserijhavens;
- marktverkenning;
- specifieke maatregelen.

Maatregelen uit hoofde van dit artikel zijn gebaseerd op het EG-Visserijstructuurbeleid (Vo 4028/86).

In het kader van genoemde structuurverordening worden EG-uitgaven voorzien ten behoeve van de volgende beleidssegmenten:

- nieuwbouw van vissersschepen;
- modernisering van vissersschepen;
- ontwikkeling van de aquacultuur;
- capaciteitsaanpassing van de vloot;
- marketing;
- experimentele visserij.

Deze Gemeenschapsuitgaven dienen altijd gepaard te gaan met uitgaven die voorkomen op de rijksbegroting, c.q. de begroting van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij.

In het kader van Vo 355/77 inzake de verwerking en afzet van landbouw- en visserijprodukten is een programma opgesteld voor de Nederlandse visverwerkende industrie. Ook hier vinden communautaire en nationale ondersteuning in aanvulling op elkaar plaats.

De communautaire bijdragen zijn als volgt:

	1988	1989
A) Europees visserijstructuurbeleid	f. 7 mln	f. 11 mln
B) Programma voor de visverwerkende industrie	f. 0,5 mln	f. 0,5 mln

Het percentage van de bijstand van de EG in het kader van het visserijstructuurbeleid bedraagt 50% voor het onderdeel capaciteitsaanpassing van de vloot. Dit is het beleidssegment waar Nederland gebruik van maakt. Voor het programma voor de visverwerkende industrie is de EG-bijdrage 12,5%, die wordt aangevuld met een nationale bijdrage van 5% van het geïnvesteerde bedrag.

De nationale bijdragen zien er als volgt uit:

	1988	1989
A) Europees visserijstructuurbeleid	f. 3,5 mln.	f. 5 mln.
B) Programma visverwerkende industrie	f. 0,2 mln.	f. 0,2 mln.

2. Verwant nationaal beleid

Voor zover relevant, is het nationale beleid ter zake van de visserij behandeld par. 1, gezien de verwevenheid van dit beleid met het EG-beleid.

Bijlage 4 EG- en nationaal beleid ter zake van regionale ontwikkeling

De uitgaven voor regionale ontwikkeling zijn in de EG-begroting opgenomen in titel 5.

Artikel 500: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

EG-begroting 1988	v.k. 3.684 mecu	begroting 1989	v.k. 4.495 mecu
	b.k. 2.980 mecu		b.k. 3.920 mecu

Ingevolge Vo 2052/88/EEG draagt de EG via de structuurfondsen bij aan de volgende vijf prioritaire doelstellingen:

1. het bevorderen van de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand;
2. het omschakelen van regio's, grensregio's of deelregio's (met inbegrip van werkgelegenheidsgebieden en stedelijke gemeenschappen) die zwaar door de achteruitgang van de industrie worden getroffen;
3. het bestrijden van langdurige werkloosheid;
4. het vergemakkelijken van de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces;
5. met het oog op de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid:
 - a) het bespoedigen van de aanpassing van de landbouwstructuren;
 - b) het bevorderen van de ontwikkeling van het platteland.

Voor het EFRO zijn de doelstellingen 1, 2 en 5b van belang. Het fonds moet vooral bijdragen aan de ondersteuning van:

- produktieve investeringen;
- totstandbrenging of modernisering van infrastructuur die bijdraagt tot de ontwikkeling of omschakeling van de betrokken regio's;
- acties ter ontsluiting van het eigen potentieel van de betrokken regio's.

In het algemeen neemt de financiële bijstandsverlening één van de volgende vormen aan:

- medefinanciering van operationele programma's;
- medefinanciering van een nationale steunregeling, met inbegrip van terugbetalingen;
- toekenning van globale subsidies;

- medefinanciering van passende projecten, met inbegrip van terugbetalingen.

De actie van de Gemeenschap is een aanvulling op of bijdrage aan overeenkomstige acties van de lidstaten. De actie komt tot stand in nauw overleg tussen de Commissie, de lidstaten en de door de lidstaat aangewezen bevoegde autoriteiten.

De Commissie neemt initiatieven en uitvoeringsmaatregelen om te verzekeren dat de actie de verwezenlijking van de doelstellingen ondersteunt en waarde toevoegt aan de initiatieven van de lidstaten.

Co-financiering/aandeel Nederland/programmegevens

Zie bijgaand overzicht (bijlage 4a).

Naar verwachting zullen voor de periode 1989-1991 voor Nederland voor de zogenaamde doelstelling 2-regio's (industriële herstructurering) beschikbaar zijn de volgende indicatieve bedragen:

1989	f. 35,0 mln.
1990	f. 38,5 mln.
1991	f. 45,5 mln.

Binnen de EFRO-begroting is voor de totale EG jaarlijks een post van maximaal 100 mln. ecu gereserveerd voor zogenaamde art. 10-activiteiten voor "Regionale ontwikkeling op communautair niveau" (art. 10 EFRO-verordening). Een Nederlands aandeel in deze post is onder meer bedoeld voor de medefinanciering van "pilot"-projecten uit de zogenaamde grensoverschrijdende actieprogramma's ten behoeve van een vijftal grensregio's, t.w. Benelux Middengebied; Euregio Maas-Rijn; Grensregio Rijn-Maas Noord; Euregio Twente/O. Gelderland/Grafschaft Bentheim/W. Münsterland en de Eems-Dollard regio. Voor deze vijf grensregio's zijn reeds ontwikkelingsprogramma's door de Commissie goedgekeurd.

Artikel 549: Gemeenschappelijke maatregelen t.b.v. aan weerszijden van grenzen gelegen regio's

EG-begroting 1988	v.k. 2 mecu	begroting 1989	v.k. 2 mecu
	b.k. 2 mecu		b.k. 2 mecu

Dit begrotingsartikel kan in zekere zin gezien worden als een voorloper van bovenbedoeld art. 10 in de nieuwe EFRO-verordening. Voor 1988 is het genoemde bedrag van 2,0 mln. ecu toegewezen voor de medefinanciering (50%) van projecten uit eerdergenoemde vijf grensoverschrijdende actieprogramma's.

Artikel 554: Voorbereiding van communautaire steunprogramma's en technische bijstand

EG-begroting 1988	v.k. 9,7 mecu	begroting 1989	v.k. 9,7 mecu
	b.k. 9,7 mecu		b.k. 6,8 mecu

Aan Nederland is in 1988 ten laste van dit begrotingsartikel een bedrag toegewezen van 75.000,- ecu. Hiermede wordt de technische bijstand gefinancierd ten behoeve van de voorbereiding van de nieuwe regionale ontwikkelingsprogramma's, die vóór 31 maart 1989 bij de Commissie moeten worden ingediend. Het betreft programma's voor de eerder genoemde doelstelling 2-regio's.

2. Verwant nationaal beleid

De doelstellingen voor de nationale regionale economische politiek kunnen als volgt worden verwoord:

- vergroten van de bijdrage aan de economische groei in daartoe aangewezen regio's;
- verminderen van de regionale ongelijkheid (werkloosheid).

De kernpunten van deze politiek zijn:

- aansluiten bij eigen mogelijkheden van regio's;
- versterken marktsector;
- bevorderen investeringen, technologische vernieuwing, scholing.

In het kader van dit beleid worden door het ministerie van Economische Zaken de volgende instrumenten gehanteerd:

Investeringspremieregeling (IPR)

- gericht op versterking produktiestructuur en bevordering van werkgelegenheid.

Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's)

- versterken sociaal-economische structuur in 7 aangewezen provincies d.m.v.:
 - * beschikbaarstelling risicodragend vermogen;
 - * acquisitie;
 - * voorlichting;
 - * begeleiding bedrijven bij investeringen.

Regioprogramma's (RP's)

- projectsgewijze stimulering regionaal-economische ontwikkeling (al of niet met cofinanciering van de EG);
- voor de ISP- en PNL-regio's zijn zogenaamde geïntegreerde regioprogramma's van kracht;
- voor de regio's Twente, Arnhem/Nijmegen en Brabant zijn tot de marktsector beperkte regioprogramma's van kracht.

Voorts wordt door het ministerie van Binnenlandse Zaken op grond van begrotingsartikel 02.04.01 aan de provincie Limburg een bijdrage verstrekt in het kader van de bevordering van de werkgelegenheid in de kwartaire sector.

Het gaat hierbij om bijdragen in de kosten van (de uitvoering van) arbeidsplaatsenplannen voor gekwalificeerd personeel.

De relevante begrotingscijfers en de meerjarencijfers voor 1993 zijn opgenomen in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers m.b.t. het aan het EG-beleid verwante nationale regionale beleid (bedragen in mln. gld.).

Hoofdstuk/artikel	1989	1990	1991	1992	1993
<u>Hoofdstuk VII</u>					
02.04.01 (bijdrage Limburg)	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
<u>Hoofdstuk XIII</u>					
04.01 (ROM's)	100,2	100,2	78,4	78,4	78,4
04.08 (IPR)	266,4	268,7	307,9	289,3	265,1
04.09 (RP's)	91,4	110,7	130,4	131,3	122,6

Bijlage 4a

Overzicht van programma's/projecten in het kader van het regionaal
beleid van de Europese Gemeenschappen

E.G. PROGRAMMA'S/PROJECTEN IN HET KADER VAN HET REGIONAAL BELEID VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Programma/projecten	Doelstelling	Programma periode	EFRO-bijdrage (*)	Nationale bijdrage (Rijk) (*)	Opmerkingen
1. Reguliere EFRO-programma's/ projecten - bedrijfsprojecten - infrastructuurprojecten	verminderen van regionale verschillen op Europees niveau; versterken regionale economische structuur in ISP en PNL gebieden	1985-1987	154,4	vlgs. een ruwe schatting gaat het om ongeveer fl. 200 mln rijksbijdrage	zie ter info bijgesloten nota 88/2 ARB. Op jaarbasis betreft het ongeveer een programmabedrag van fl. 150 mln, waarin begrepen fl. 50 mln EFRO; fl. 65 mln rijk; fl. 35 mln derden (andere overheden + bedrijfsleven)
2. Communautair EFRO programma voor de herstructurering van de staalindustrie (IJmond)	opvangen van regionale problemen a.g.v. de herstructurering van de staalindustrie in de E.G.	1985-1989	19,5	nihil	bijdrage EFRO 50% voor infrastructuurprojecten; 55% voor regioprogramma activiteiten en 70% voor studies. Bijdrage overheden (excl. rijk) fl. 4 mln + p.m.; bijdrage bedrijfsleven fl. 4,93 mln
3. Communautair EFRO programma voor de herstructurering van de textiel (Twente en Helmond)	opvangen van regionale problemen a.g.v. de herstructurering van de textielindustrie in de E.G.	1985-1987	17,5	ca. 14,0	de geschatte bijdrage van derden bedraagt ongeveer fl. 4 mln.
4. Communautair EFRO programma voor de herstructurering van van de Scheepsbouw, Renaval (A'dam noord en Rijndelta Rotterdam)	opvangen van regionale problemen a.g.v. de herstructurering van de scheepsbouw in de E.G.	1989-1991	p.m.	p.m.	begin '89 zal bij de Cie het verzoek worden ingediend om genoemde twee Nederlandse regio's aan te wijzen voor steun in het kader van het Renaval-programma

(*) x fl. 1 mln

Programma/projecten	Doelstelling periode	Programma bijdrage (*)	EFRO- bijdrage (Rijk) (*)	Nationale	Opmerkingen
1. Geïntegreerd Actieprogramma (GAP) E.G. structuurfondsen voor het oostelijk ISP-gebied	Europese bijdrage (EFRO, ESF, EoGFL) aan brede herstructurering van het oostelijk ISP gebied (O. Gron. + ZO. Drenthe)	1986-1988 fase I 1989-1991 fase II	54,7 (fase I) 70,9 (fase II)	gemiddelde project- bijdrage rijksover- heid is 35%	In GAP II zit in de fl. 70,9 mln EFRO bijdrage een overloop van fl. 18,0 mln. Dit GAP II (EFRO-aandeel) beloopt een bedrag van fl. 330 mln, waaronder een bijdrage van het bedrijfsleven van fl. 106 mln. De EFRO bijdragen vallen onder het reguliere EFRO aandeel van Nederland
2. Nationaal programma van communautair belang voor de textielgebieden Twente en Helmond	vervolg op communautaire programma ad 3.	1988-1990	10,0	ca. 8,0	de geschatte bijdrage van derden bedraagt ongeveer fl. 2 mln.
3. Nationaal programma van communautair belang voor de Oostelijke Mijnstreek (EFRO)	versterking regionaal sociaal economische structuur voor de oostelijke mijnstreek	1988-1990	16,9	21,9	de totale kosten van dit programma zijn begroot op fl. 86,6 mln. De bijdrage van de regio zal fl. 11,1 mln bedragen en van het bedrijfsleven fl. 36,8 mln.
4. Nationaal programma van communautair belang voor Noord Friesland (EFRO)	versterking regionaal sociaal economische structuur van Noord Friesland	1988-1992	43,5	ca. 40,0	de totale kosten voor dit programma zijn begroot op fl. 150 mln
5. Reguliere EFRO programma's/projecten nieuwe stijl (kaderverordening 24-6-88)	Structuurversterking van regio's met industriële herstructureringsproblemen; plattelandsgebieden en wegnemen van knelpunten in grens-regio's	1989-1991	p.m.	p.m.	in de meerjarencijfers wordt uitgegaan van een ongeveer gelijk-blijvende EFRO bijdrage van ca. fl. 50 mln per jaar

(*) x fl. 1 mln

Bijlage 5 EG- en nationaal beleid ter zake van vervoer

1. Het communautaire vervoersbeleid

In de EG-begroting zijn de uit het communautaire vervoersbeleid voortvloeiende uitgaven opgenomen in hoofdstuk 5.8.

Artikel 580: Financiële steun voor projecten op het gebied van de vervoersinfrastructuur binnen de Gemeenschap

EG-begroting 1988	v.k. p.m. (60 mecu)	begroting 1989	v.k. 60 mecu
	b.k. p.m. (30 mecu)		b.k. 60 mecu

Het oogmerk van deze financiële steun is verbetering van de voornaamste intracommunautaire transportverbindingen, in het bijzonder:

- opheffing van knelpunten;
- integratie van perifere regio's van de Gemeenschap;
- verbetering van transportverbindingen tussen de voornaamste stedelijke gebieden (o.a. TGV).

De ondersteuning geschiedt in de vorm van medefinanciering tot maximaal 25%. Nederland ontvangt in 1988 en 1989 voor dit doel 8 mln. ecu.

Artikel 581: Financiële steun voor infrastructuur projecten ter vergemakkelijking van het transitovervoer door derde landen

EG-begroting 1988	v.k. 5 mecu	begroting 1989	v.k. p.m.
	b.k. 5 mecu		b.k. p.m.

Deze financiële steun heeft tot doel opheffing van bestaande belemmeringen in de niet-EG transitoland en verlaging van de transportkosten. De Commissie heeft mandaat ontvangen voor het voeren van onderhandelingen. Overigens is zij (nog) niet gerechtigd om financiële verplichtingen aan te gaan.

Artikel 583: Specifieke maatregelen, met name inzake de verkeersveiligheid

EG-begroting 1988	v.k. 1,37 mecu	begroting 1989	v.k. 1,45 mecu
	b.k. 1,37 mecu		b.k. 1,45 mecu

Deze specifieke maatregelen zijn bedoeld ter bevordering van een harmonische ontwikkeling van de activiteiten van de lidstaten op het gebied van de verkeersveiligheid (op de weg, op zee en in de lucht).

De gelden worden vooral besteed aan de vorming van data-banken en de organisatie van conferenties en seminars.

Artikel 584: Observeringen werking van de goederenvervoermarkt

EG-begroting 1988	v.k. 1,4 mecu	begroting 1989	v.k. 1,5 mecu
	b.k. 1,4 mecu		b.k. 1,5 mecu

Voor het volgen van de goederenvervoermarkt wordt een systeem van marktwaarneming gehanteerd en verder ontwikkeld bestaande uit statistieken, indicatoren en prognoses. Het statistische deel van het systeem is vastgelegd in een aantal statistische richtlijnen; recentelijk is door de Commissie voorgesteld om deze richtlijnen uit te breiden met gegevens over transito- en derde-landenvervoer en cabotage (op termijn).

De indicatoren betreffen met name prijs- en kostenindicatoren; in discussie is of deze uitgebreid moeten worden met financiële en sociale indicatoren. De prognoses bestaan uit een drietal elementen conjunctuurenquêtes, korte- en middellange-termijnprognoses (het laatste is nog in ontwikkeling).

2. Verwant nationaal beleid

Niet van toepassing.

Bijlage 6 EG- en nationaal sociaal beleid (m.i.v. onderwijs en beroepsopleiding)

1. Het communautaire beleid

De uitgaven ten behoeve van het sociaal beleid van de EG zijn opgenomen in titel 6 van de EG-begroting.

Artikel 600: Europees Sociaal Fonds

EG-begroting 1988	v.k. 2.865 mecu	begroting 1989	v.k. 3.387 mecu
	b.k. 2.600 mecu		b.k. 2.950 mecu

De subsidietoekenningen uit dit fonds zijn vooral bedoeld voor regio's en doelgroepen die in een achterstandssituatie verkeren op de arbeidsmarkt.

Projecten die voor subsidie in aanmerking komen zijn voornamelijk:

- beroepsopleidingen buiten het reguliere beroepsonderwijs;
- hulp bij tewerkstelling in additionele arbeidsplaatsen.

Projecten zijn alleen dan subsidiabel wanneer ook de overheid van de betreffende lidstaat aan de financiering deelneemt. De ESF-subsidie bedraagt nooit meer dan 50% van de totale kosten.

In 1988 werd voor een bedrag van f. 163,- mln. aan Nederland toegewezen. Circa f. 80,- mln. ten behoeve van landelijke aanvragers (de ministeries van SZW en O&W). De resterende subsidiebedragen kwamen ten goede aan projecten die door of in samenwerking met lagere overheden werden opgezet.

De extra inkomsten voor SZW op grond van ESF-subsidies worden jaarlijks verrekend met 's Rijksschatkist door een jaarlijkse afdracht van een vast bedrag (inmiddels f. 33,- mln.).

De koppelsubsidies worden door de afzonderlijke ministeries dan wel door lagere overheden verstrekt.

Met ingang van 1 januari 1989 heeft een herziening van de structuurfondsen zijn beslag gekregen. Ook de werkkring van het ESF is hierdoor veranderd. Gekozen is voor een meer programmatische aanpak, alsmede voor een beperking van de doelstellingen.

Het ESF zal zich met name gaan richten op de bestrijding van de langdurige en de jeugdwerkloosheid (vgl. de prioritaire doelstellingen 3 en 4, genoemd in bijlage 4). In de nieuwe opzet zal worden gewerkt met programma's die dienen te passen binnen een door de Commissie, in samenwerking met de lidstaat, op te stellen communautair steunkader. Dit kader wordt voor meerdere jaren vastgesteld. De EG-subsidie kan wat betreft de Nederlandse programma's variëren tussen 25% en 50%.

Artikel 6330: Programma van uitwisseling van jeugdige werknemers

EG-begroting 1988	v.k. 4,6 mecu	begroting 1989	v.k. 5 mecu
	b.k. 4,6 mecu		b.k. 5 mecu

Het programma heeft tot doel jeugdige werknemers in staat te stellen hun praktische en professionele kennis in een ander land van de Gemeenschap te vervolmaken door middel van uitwisseling.

De middelen voor ons land (ca. f. 100.000,-) vloeien toe aan de "Stichting uitwisseling en studiereizen voor het platteland" in Bergen (NH).

Artikel 634: Beroepsopleiding en beroepskeuzevoorlichting

EG-begroting 1988	v.k. 13 mecu	begroting 1989	v.k. 13,6 mecu
	b.k. 13 mecu		b.k. 13,6 mecu

Deze middelen dienen om de op grond van verschillende Raadsbesluiten en programma's genomen initiatieven uit te voeren, met name specifieke acties voor bepaalde doelgroepen, innoverende acties en vergelijkende studies. Voorts ter dekking van voorlichting, studies, uitwisseling van deskundigen en colloquia.

Hieronder valt ook de uitvoering van programma's, aanvaard door de ministers van Onderwijs op basis van de resolutie van de Raad van 13 december 1976 inzake onderwijssamenwerking.

Artikel 640: Advies en studies op het terrein van de werkgelegenheid en de Europese sociale ruimte

EG-begroting 1988	v.k. 7,3 mecu	begroting 189	v.k. 12,9 mecu
	b.k. 7,3 mecu		b.k. 12,9 mecu

Deze post wordt voornamelijk gebruikt ter bekostiging van vergelijkende studies e.d., die door de Commissie worden uitbesteed aan organisaties of instellingen in de diverse lidstaten, m.b.t.:

- met name arbeidsmarktvraagstukken;
- plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven.

Er zijn geen directe gevolgen voor 's Rijkschatkist.

Artikel 641: Gelijkheid van mannen en vrouwen

EG-begroting 1988	v.k. 2,05 mecu	begroting 1989	v.k. 2,4 mecu
	b.k. 2,05 mecu		b.k. 2,4 mecu

De middelen zijn bestemd voor voorlichtingsacties, studies en het opzetten van zgn. deskundigennetwerken in de verschillende lidstaten. Ter uitvoering, c.q. ondersteuning van het actieprogramma gelijke behandeling mannen en vrouwen en de verschillende richtlijnen gelijke behandeling. Er bestaat geen inzicht in de hoeveelheid en de precieze bestemming van de middelen ten behoeve van organisaties/instellingen in Nederland. Er zijn geen directe gevolgen voor 's Rijkschatkist bekend.

Artikel 643: Levensomstandigheden en arbeidsvoorwaarden, sociale bescherming

EG-begroting 1988	v.k. 2,6 mecu	begroting 1989	v.k. 2,5 mecu
	b.k. 2,6 mecu		b.k. 4,5 mecu

De post dient voor uitgaven op zes verschillende terreinen:

- taakorganisatie, taakverrijking en arbeidstijdverkorting;
- maatregelen voor ouderen, met inbegrip van de voorbereiding op het pensioen;
- acties ten behoeve van het gezin, met inbegrip van steun aan gezinsorganisaties;
- sociale zekerheid;
- systematische acties ten zake van de toepassing van art. 48, 4^e lid EEG-verdrag;
- de administratieve commissie voor de sociale zekerheid van migrerende werknemers.

Wat de eerste vier terreinen betreft, gaat het voornamelijk om onderzoek.

Artikel 6450: Gehandicapten

EG-begroting 1988	v.k. 4,9 mecu	begroting 1989	v.k. 5 mecu
	b.k. 4,9 mecu		b.k. 5 mecu

Deze middelen dienen tot uitvoering van het tweede communautaire actie-programma voor gehandicapten: Helios (Raadsbesluit 88/231 van 18 april 1988).

Het betreft in het bijzonder de financiering van een netwerk van lokale projecten, een uitwisselingsprogramma van jonge gehandicapten en voorlichting.

De uitgaven betreffen additionele middelen ten behoeve van particuliere instellingen.

Een gedeelte van het op de begroting voorziene bedrag vloeit toe aan het revalidatiecentrum Hoensbroek, dat door de Commissie is belast met het management van het Helios-programma.

Er zijn geen gevolgen voor 's Rijksschatkist.

Artikel 646: Armoedebestrijding

EG-begroting 1988	v.k. 8,9 mecu	begroting 1989	v.k. 10 mecu
	b.k. 7 mecu		b.k. 9,31 mecu

Het oogmerk is de bestrijding van de armoede doeltreffender te maken door middel van:

- concrete acties om kansarme personen te helpen;
- onderzoek naar de wijze waarop de oorzaken van de armoede het best kunnen worden aangepakt.

De middelen op begrotingslijn 646 zijn bestemd voor actie-onderzoekprojecten in de verschillende lidstaten. De middelen worden ter beschikking gesteld door de Commissie tot een maximum van 50% van de werkelijke kosten. In Nederland wordt één project gesubsidieerd in samenwerking met de Federatie Bejaardenbeleid en WVC.

Er zijn geen gevolgen voor de rijksbegroting.

Artikel 648: Bescherming van de gezondheid, hygiëne en veiligheid op de arbeidsplaats

EG-begroting 1988	v.k. 1,8 mecu	begroting 1989	v.k. 4,9 mecu
	b.k. 1,8 mecu		b.k. 4,9 mecu

Deze uitgaven dienen:

- ter dekking van reis- en verblijfskosten van deskundigen, conferenties, studies, bijeenkomsten, publicaties e.d. in verband met richtlijnen op het gebied van de veiligheid en de gezondheid op de arbeidsplaats;
- voor studies en onderzoek op verschillende deelterreinen van het beleidsgebied "veiligheid en gezondheid op de arbeidsplaats" (Publikatieblad C 193/2 van 22/07/88).

In hoofdstuk 6.5 van de EG-begroting is opgenomen de bijdrage aan de EGKS voor sociale maatregelen in verband met de herstructurering van de sectoren kolen en staal.

De Commissie kan ten behoeve van specifieke doeleinden en onder nader in 56, lid b EGKS-verdrag bepaalde omstandigheden niet terugvorderbare hulp verlenen aan de kolen- en staalindustrie.

De hulpverlening is afhankelijk van een tenminste gelijkwaardige bijzondere bijdrage door de belanghebbende lidstaat.

Op dit moment voorziet een herziene overeenkomst in de financiering van een sociaal programma van Hoogovens vanaf 1988 tot 1992 voor een bedrag van f. 50,- mln.

In de Nederlandse bijdrage van f. 25,- mln. wordt voorzien op de begroting van SZW.

Met betrekking tot onderwijs zijn vooral de volgende artikelen van titel 6 van de EG-begroting voor Nederland relevant.

Artikel 631: Samenwerking universiteit/industrie en opleidingen voor nieuwe technologieën (Comett)

EG-begroting 1988	v.k. 20 mecu	begroting 1989	v.k. 24 mecu
	b.k. 20 mecu		b.k. 24 mecu

De doelstelling van dit programma is kennistransfer tussen instellingen voor hoger onderwijs en bedrijfsleven op het terrein van nieuwe technologieën.

Dit tracht men te realiseren door:

- steun voor enige samenwerkingsverbanden van hoger onderwijs instellingen en bedrijfsleven;
- aanvullende beurzen voor uitwisseling van docenten, studenten en industrieel kader;
- subsidie voor gezamenlijke experimenten van bedrijfsleven en hoger onderwijs op het gebied van geavanceerde opleidingen met gebruik van nieuwe technologieën;
- aanvullende maatregelen op communautair niveau (congressen, studies, bijeenkomsten e.d.).

Ten behoeve van Comett zijn tot en met 1994 middelen gereserveerd.

Een groot deel van de genoemde activiteiten wordt door de Commissie tot maximaal 50% vergoed. De lidstaten, c.q. de instelling of het bedrijf draagt zorg voor de resterende bedragen. Op de rijksbegroting zijn daarvoor geen extra middelen gereserveerd. Wel zijn er op de begroting van Onderwijs en Wetenschappen middelen gereserveerd voor landelijke informatie- en coördinatie-taken, opgedragen aan de Nuffic: 0,2 miljoen gulden op jaarbasis. Van de Comett-middelen komt ongeveer 2 à 2,5 miljoen gulden jaarlijks ten goede aan Nederland (1988, 1989).

Artikel 632: Samenwerking tussen Europese universiteiten en mobiliteit van studenten en professoren (Erasmus)

EG-begroting 1988	v.k. 15,8 mecu	begroting 1989	v.k. 52,5 mecu
	b.k. 15,8 mecu		b.k. 52,5 mecu

Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. steun voor de opzet en instandhouding van universitaire netwerken;
2. aanvullende studentenbeurzen;
3. modelprojecten ter verbetering van de erkenning van academische studieperiodes overdraagbaar Europees studiepuntensysteem;
4. aanvullende maatregelen (informatie, colloquia).

ad 1. universitaire netwerken: de maximale bijdrage per instelling is 25.000,- ecu; uitgegaan wordt van een gemiddelde bijdrage van 10.000 ecu per instelling. Deze bijdragen zijn niet kostendekkend. Verondersteld wordt dat de instellingen zelf middelen investeren in deze vorm van internationalisering. Onderwijs en Wetenschappen heeft extra middelen ingezet voor de internationalisering van het hoger onderwijs in het algemeen (oplopend van 6 tot 10 miljoen van 1989 tot 1991 e.v. jaren).

Voorts worden door de Commissie beurzen toegekend aan stafleden en docenten voor langere of kortere bezoeken aan instellingen in andere lidstaten, van resp. max. 3.500 en 1.500 ecu.

ad 2. de aanvullende studentenbeurzen gaan tot een maximum van 5.000 ecu per jaar (gemiddeld 2.000 ecu); de student blijft ingeschreven aan de eigen instelling.

ad 3. - academische erkenning: maximaal 20.000 ecu per instelling voor modelprojecten European Community Course Credit Transfer System (geen co-financiering);
 - informatienetwerk academische erkenning (NARIC); VISUM (Nuffic) functioneert als zodanig in Nederland en ontvangt daarvoor een rijkssubsidie.

Nederland zal in 1989 grosso modo de volgende bijdragen ontvangen:

1. universitair netwerk : 2 miljoen gulden
2. studentenbeurzen : 2,5 miljoen gulden
3. academische erkenning : 0,3 miljoen gulden

Artikel 6331: Programma van uitwisseling van jongeren (YES)

EG-begroting 1988	v.k. 1 mecu	begroting 1989	v.k. 6 mecu
	b.k. 1 mecu		b.k. 6 mecu

Het programma strekt tot bevordering mobiliteit jongeren door Europese uitwisselingsprogramma's.

Daartoe worden de volgende instrumenten ingezet:

- financiële steun aan uitwisselingsprogramma's jongeren;

- financiële steun aan of organisatie van maatregelen gericht op de opleiding tot sociaal-cultureel werker of jongerenwerker (studiebijeenkomsten, studiebezoeken, cursussen);
- steun voor de opzet (soms uitbouw) van een infrastructuur voor de uitwisseling van jongeren;
- overleg over en studie naar de uitwisselingspraktijk, uitwisseling van ervaringen e.d.; informatievoorziening.

2. Verwant nationaal beleid

Voor zover van toepassing binnen het beleidsterrein van SZW komt het beleid van het Europees Sociaal Fonds in enige mate overeen met onderdelen van het scholings- en arbeidsvoorzieningenbeleid, zoals weergegeven in de artikelen 05.06 (scholingsvoorzieningen in eigen beheer), 05.07 (bijdragen vakopleidingen via het leerlingwezen), 05.08 (regionaal en centraal toegepaste arbeidsvoorzieningsprogramma's) en 05.10 (voor zover betrekking hebbend op de Wet Verweend/Moor) van hoofdstuk XV van de rijksbegroting 1989.

In de praktijk kunnen - vaak slechts geringe - deelaspecten in overeenstemming worden gebracht met het ESF-beleid, aangezien alleen deze deelaspecten beantwoorden aan de criteria die de Commissie hanteert voor subsidiëring van projecten.

Wat betreft studies en onderzoek op het terrein van de werkgelegenheid, de Europese sociale rimte, de levensomstandigheden e.d. zijn ook op de begroting van SZW enkele posten te vinden ten behoeve van overeenkomstige activiteiten.

Screening van het in opdracht van SZW verricht onderzoek leert dat er weliswaar onderzoek plaatsvindt op globaal vergelijkbare deelterreinen, maar volgens verschillende invalshoeken. Voor een volledig overzicht van het afgesloten en lopend onderzoek gefinancierd door het Ministerie van SZW zij verwezen naar bijlage VI bij hoofdstuk XV van de rijksbegroting.

In het kader van het emancipatiebeleid worden uitgaven gedaan ter ondersteuning en stimulering van het emancipatieproces in de samenleving (art. 08.06 van hoofdstuk XV: subsidies). In enge zin in echter alleen art. 08.06.07 - eenmalige projecten en activiteiten - direct verwant met EG-beleid ter zake.

Wat betreft onderwijs kunnen de posten 08.05 en 11.06 van de begroting van Onderwijs en Wetenschappen (hoofdstuk VIII), voor zover deze betrekking hebben op contractactiviteiten, als verwant beleid worden beschouwd. Zijdens Onderwijs en Wetenschappen wordt aangetekend dat het hierbij gaat om stimulering van instellingen tot contractactiviteiten ten behoeve van nationale instellingen, de opbouw van de noodzakelijk infrastructuur voor nationale kennisoverdracht e.d. Het Comett-programma kan slechts worden uitgevoerd indien zo'n nationale infrastructuur voor handen is, maar het richt zich geheel en al op Europese kennistransfer tussen hoger onderwijs en bedrijfsleven. De infrastructuurlasten komen geheel voor rekening van de lidstaten. De relevante begrotingscijfers zijn opgenomen in tabel 6.1.

Tabel 6.1 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers wat betreft het aan het EG-beleid verwante nationale sociaal beleid (bedragen in mln. guldens)

Hoofdstuk/artikel	1989	1990	1991	1992	1993
<u>Hoofdstuk VIII</u>					
art. 08.05	31,6	31,6	31,6	31,6	31,6
art. 11.06	9,8	10,0	10,1	8,1	8,1
<u>Hoofdstuk XV</u>					
art. 05.06	104,1	104,1	104,1	104,1	104,1
art. 05.07	217,1	230,3	233,0	233,0	233,0
art. 05.08	546,8	791,8	812,7	790,4	794,4
art. 05.10					
(Wet Vermeend/Moor)	45,5	43,0			
art. 08.06.07	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3

Bijlage 7 EG- en nationaal beleid ter zake van voorlichting/cultuur

1. Het communautaire beleid

Het communautaire beleid inzake voorlichting, communicatie en cultuur is budgettair ondergebracht in hoofdstuk 6.7 van de EG-begroting. Daarnaast zijn in artikel 647 van deze begroting de uitgaven vastgesteld met betrekking tot bescherming van de gezondheid van de burgers; hieronder valt vooral voorlichting op de terreinen van kanker, aids, alcohol en drugs.

Artikel 647: Bescherming van de gezondheid van de burgers

EG-begroting 1988	v.k. 12,9 mecu	begroting 1989	v.k. 12,55 mecu
	b.k. 12,9 mecu		b.k. 12,55 mecu

Op basis van dit artikel worden vooral subsidies verstrekt ten behoeve van voorlichtingsprogramma's. Te onzent hebben het KWF en het L.O.K. in 1988 rechtstreeks een bedrag van 250.000 ecu hiertoe ontvangen.

Artikel 670: Maatregelen op cultuur gebied

EG-begroting 1988	v.k. 5,87 mecu	begroting 1989	v.k. 6,3 mecu
	b.k. 5,87 mecu		b.k. 6,3 mecu

Op basis van dit artikel worden o.a. uiteenlopende culturele manifestaties van Europees belang gesubsidieerd, alsmede financiële bijdragen geleverd aan de instandhouding van monumenten en historische plaatsen. Nederland heeft in 1988 280.000 ecu ontvangen voor de restauratie van een droogdok en die van een kerk.

Artikel 671: Maatregelen tot aanmoediging van de ontwikkeling van de audiovisuele industrie (Media)

EG-begroting 1988	v.k. 5,5 mecu	begroting 1989	v.k. 7 mecu
	b.k. 5,5 mecu		b.k. 5 mecu

Het Mediaprogramma is gericht op ondersteuning en stimulering van originele initiatieven en innoverende projecten van de audiovisuele industrie. Het in niet bekend of ten laste van dit programma gelden in Nederland neerslaan.

2. Verwant nationaal beleid

Niet van toepassing.

Bijlage 8 EG- en nationaal beleid ter zake van het milieu

1. Het communautaire beleid

Het communautaire milieubeleid is ondergebracht in hoofdstuk 6.6 van de EG-begroting.

Artikel 660: Steunmaatregelen op lange termijn

EG-begroting 1988	v.k. 5 mecu	begroting 1989	v.k. 14,25 mecu
	b.k. 6,3 mecu		b.k. 10,65 mecu

Ten laste van dit artikel worden middelen aangewend voor subsidies ten behoeve van:

- bevordering schone technologie, behoud biotopen;
- harmonisatie milieustatistieken c.a.;
- voorlichting over en steun aan demonstratieprojecten over milieu en werkgelegenheid;
- voorbereiding, toepassing en controle Gemeenschapsrecht.

Artikel 661: Steunmaatregelen op korte en middellange termijn

EG-begroting 1988	v.k. 9,1 mecu	begroting 1989	v.k. 16,05 mecu
	b.k. 8,7 mecu		b.k. 13,72 mecu

Op basis van dit artikel worden studies, subsidies, seminars, publicaties e.d. gefinancierd met betrekking tot:

- maatregelen op het gebied van natuur- en biotopenbescherming;
- de uitvoering van het beleid inzake luchtverontreiniging;
- de bestrijding van de verontreiniging door afvalstoffen;
- de controle op chemische stoffen en industriële veiligheid.

Artikel 663: Bewustmaking van het publiek

EG-begroting 1988	v.k. 3,4 mecu	begroting 1989	v.k. 0,4 mecu
	b.k. 5,6 mecu		b.k. 0,87 mecu

De beschikbare gelden worden aangewend voor subsidies, voorlichting en publicaties.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat de EG-begrotingsposten voor een groot deel bedoeld zijn voor administratieve kosten (vergaderingen, reiskosten deskundigen, publicaties e.d.) ter voorbereiding en onderbouwing van mogelijke voorstellen voor EG-wetgeving. Alleen waar sprake is van contacten van de Commissie met andere organisaties is enigszins sprake van uitvoerende taken. De kosten van implementatie, uitvoering en handhaving van het EG-beleid op milieugebied komen geheel ten laste van de lidstaten.

In geen van de meerjarenprogramma's, zoals het EG-Milieu-Actieprogramma 1987-1992, is een andere taak- en kostenverdeling voorzien, zodat mag worden aangenomen dat uitbreiding van de EG-fondsen - vrijwel zeker leidend tot meer EG-wetgeving - tegelijkertijd een verhoging van de kosten aan de kant van de lidstaten zal teweegbrengen als gevolg van uitbreiding van implementatie, uitvoering en handhaving. Dat neemt niet weg dat ook zonder verhoging van het EG-milieubudget reeds door het karakter van de Europese wetgeving, voornamelijk richtlijnen die in de lidstaten moeten worden geïmplementeerd en gehandhaafd, kosten in de lidstaten ter uitvoering van deze wetgeving worden gemaakt die niet per se in relatie staan tot een bepaald EG-begrotingsartikel: noch qua bestaan van een EG-begrotingspost, noch qua hoogte van een eventuele post. Dit onderstreept de noodzaak om nader aandacht te besteden aan de zeker op milieugebied aanwezige situatie dat er veel wetgeving tot stand komt die nationaal neerslaat, zonder dat op EG-niveau geld is uitgetrokken voor het beleid of de financiële consequenties voor de lidstaten in kaart zijn gebracht.

Waar de gelden benut worden voor subsidies, is niet in te schatten welk aandeel Nederland daarin weet te verwerven. De meeste subsidieregelingen kennen een maximale bijdrage van 50%. De overige 50% dienen te worden aangevuld door de aanvrager, de Rijksoverheid, lagere overheden of anderzins.

2. Verwant nationaal beleid

Puntsgewijs kan het verwante nationale milieubeleid als volgt worden beschreven (bedragen in mln. gld.):

1. Bijdrage Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne

- basisonderzoek;
- studies en publicaties;
- begrotingscijfer 1989: 29,4; meerjarencijfer 1993: 29,4.

2. Milieugevaarlijke stoffen en risicobeheersing

- o.a. voorbereiding wetgeving;
- begrotingscijfer 1989: 10,4; meerjarencijfer 1993: 10,5.

3. Afvalstoffen en chemische afvalstoffen

- integratie wetgeving, vergunningverlening, ontwikkeling afvalstromen-beleid, opzetten afvalpreventiebeleid;
- begrotingscijfer 1989: 28,4; meerjarencijfer 1993: 31,2.

4. a. Waterkwaliteitbescherming, drink- en industriewatervoorziening

- normering, watervoorziening, beleidsonderbouwend onderzoek;
- begrotingscijfer 1989: 14,6; meerjarencijfer 1993: 15,2.

b. Bodemsanering

- bijdragen aan lagere overheden;
- begrotingscijfer 1989: 191,1; meerjarencijfer 1993: 160,7.

5. a. Geluidhinder

- wetgeving, beleidsonderbouwend onderzoek, zonering;
- begrotingscijfer 1989: 12,2; meerjarencijfer 1993: 12,2.

b. Sanering

- subsidies;
- begrotingscijfer 1989: 82,3; meerjarencijfers 1993: 93.

6. Bestrijding luchtverontreiniging

- bestrijding verzuring, thema verkeer, beleidsonderbouwend onderzoek etc. (geen subsidies);
- begrotingscijfer 1989: 36,9; meerjarencijfers 1993: 38,1.

7. Ondersteuning Raden, commissies en andere organisaties
 - begrotingscijfer 1989: 14,9; meerjarencijfer 1993: 14,3.

8. Handhaving milieubeleid (Inspecties)

- toezicht controle en handhaving;
 - begrotingscijfer 1989: 17,3; meerjarencijfer 1993: 18,2.

9. Stralenbescherming

- onderzoek op terrein normstelling, bestrijding ongevallen, blootstelling;
 - begrotingscijfer 1989: 2,8; meerjarencijfer 1993: 2,5.

10. Schone technologie

- stimulering en subsidies;
 - begrotingscijfer 1989: 24,7; meerjarencijfer 1993: 9,7.

11. Beleidsonderbouwend onderzoek (samenstel van de individuele punten terzake bij punten 2 t/m 9)

- begrotingscijfer 1989: 51,3; meerjarencijfer 1993: 54,6.

Aangezien in Nederland het proces van ontwikkeling en uitvoering van milieubeleid in vergelijking met het communautaire beleid en het beleid in de meeste andere lidstaten in een vergevorderd stadium is, is de mate van verwantschap beperkt.

De EG-wetgeving met betrekking tot het milieu moet beschouwd worden als een eerste aanzet voor de bescherming van het milieu. Deze wetgeving is naar Nederlandse maatstaven en behoeften absoluut onvoldoende om tegemoet te komen aan de hier aanwezige milieuproblemen. In een enkel geval wordt het EG-beleid zelfs als contraproductief ten opzichte van het nationale beleid ervaren met alle financiële gevolgen van dien, namelijk wanneer het reeds vigerende strengere nationale beleid in gevaar komt door claims van de industrie om in het kader van de concurrentiepositie de soepeler EG-normen toe te passen.

Bijlage 9 Het EG- en nationaal beleid ter zake van energie

1. Het communautaire beleid

De communautaire inspanningen in het kader van het energiebeleid vinden hun weerslag in hoofdstuk 7.0 van de EG-begroting.

Artikel 700: Nieuwe energietechnologie; financiële ondersteuning van de technologische ontwikkeling op het gebied van koolwaterstoffen.

EG-begroting 1988	v.k. 35 mecu	begroting 1989	v.k. 36 mecu
	b.k. 26 mecu		b.k. 29 mecu

Het doel van de betreffende regeling (Vo 3639/85/EEG) is de bevordering van de technologische ontwikkeling van de exploratie, exploitatie, opslag en transport van koolwaterstoffen (olie en gas). De regeling houdt in dat 35% van de subsidiabele kosten als krediet wordt verstrekt aan het bedrijfsleven. Bij commercieel succes van een project moet de kredietsteun worden terugbetaald. De Nederlandse overheid neemt op geen enkele manier deel in de kosten.

Het totale budget voor een vierjarig programma van 1985-1989 bedraagt 140 mln. ecu. Het Nederlandse aandeel is gemiddeld ca. 5%.

Er bestaat voor Nederland geen equivalent. Specifieke regelingen op dit gebied bestaan in Nederland niet.

Artikel 701: Nieuwe energietechnologie (demonstratie projecten)

EG-begroting 1988	v.k. 81 mecu	begroting 1989	v.k. 84 mecu
	b.k. 72 mecu		b.k. 78 mecu

Het doel van de regeling is om financiële steun te geven voor demonstratieprojecten op het gebied van:

- vloeibaarmaking en vergassing van vaste brandstoffen;
- nieuwe technologieën voor de verbranding van vaste brandstoffen, rationeel gebruik van afval van vaste brandstoffen, nieuwe technieken voor het gebruik van electriciteit en transmissie, distributie en opslag van warmte;

- nieuwe en hernieuwbare energiebronnen en in bijzonder geothermie, zonne-energie, wind-energie, hydro-elektrische energie, biomassa en aanwending van afval ten behoeve van energieopwekking;
- energiebesparing;
- raadgeving en technische bijstand (energiebus).

Het totale budget voor een vierjarig programma van 1985-1989 bedraagt 360 mln. ecu. Het Nederlandse aandeel bedraagt gemiddeld ca. 10%, deels op basis van cofinanciering.

Daarnaast zijn er bepaalde Europese richtlijnen, waarvan de uitvoering kan leiden tot nationale uitgaven. Zo zal EZ (naast andere ministeries) een bijdrage moeten leveren aan de uitvoering van de richtlijnen betreffende loodgehalte van benzine (Richtlijn 85/210/EEG) en betreffende besparing van ruwe olie door het gebruik van vervangingscomponenten in benzine (Richtlijn 85/536/EEG). Het betreft hier analyse/controlewerkzaamheden. De totale kosten per jaar worden geraamd op ongeveer 86.000 gulden.

2. Verwant nationaal beleid

Verwant aan het EG-beleid is de Steunregeling energiebesparing en stromingsenergie 1988, hoofdstuk IV, demonstratieprojecten.

Het doel van de regeling is het stimuleren van voor Nederland innovatieve technieken, gericht op energiebesparing. Hiertoe wordt financiële steun verstrekt aan demonstratie van deze technieken.

Een demonstratieproject wordt gedefinieerd als:

- een samenhangend geheel van in Nederland te treffen technische voorzieningen gericht op energiebesparing en op toepassing van stromingsenergie met behulp van:
 1. voor Nederland nieuwe apparaten, systemen of technieken,
 2. voor Nederland nieuwe toepassing van apparaten, systemen of technieken.

De regeling staat het gehele jaar open en richt zich met name op de realisatie van kleinschalige projecten of projecten met een specifiek besparingspotentieel in de nationale markt.

Dit ter onderscheid van het Europese programma, waar voornamelijk groot-schalige projecten worden ondersteund die de nationale middelen te boven gaan en een Europees potentieel hebben.

De regeling wordt elk jaar vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant.

Beleidsmatig wordt niet voorzien dat de regeling in korte tijd afloopt, anders dan de Europese regeling waar het momenteel onzeker is of deze na 1989 wordt voortgezet.

Het budget wordt per jaar vastgesteld en bedraagt voor 1989 f. 6 mln.

BIJLAGE 10 *Het EG- en nationaal beleid ter zake van onderzoek, industrie en technologie*

1. *Inleiding*

Wat betreft het communautaire beleid met betrekking tot onderzoek, industrie en technologie zijn van de EG-begroting vooral van belang de hoofdstukken 7.3, 7.5 en 7.7 (artikel 770). De relevante bedragen zijn opgenomen in tabel 10.1.

Tabel 10.1 EG-uitgaven t.b.v. onderzoek, industrie en technologie voor de jaren 1988 en 1989 (bedragen in mln. ecu's).

Hoofdstuk/artikel	1988		1989	
	v.k.	b.k.	v.k.	b.k.
7.3 (onderzoek en investeringen)	1.064	915	1.401	1.182
7.5 (informatie en innovatie)	27	23	26	20
770 (informatica en telecommunicatie)	43	34	43	33

Sinds 1984 worden de communautaire R&D-programma's gebundeld in meerjaren Kaderprogramma's. Het eerste Kaderprogramma ging in 1984 van start (looptijd: 5 jaar; budget: 3.700 MECU); het tweede in 1987 (looptijd: 5 jaar; budget: 5.400 MECU). In het tweede Kaderprogramma ligt het accent met name bij de industriegerichte programma's (zoals Esprit II, Race en Brite).

De centrale doelstelling van het communautaire onderzoekbeleid is verwoord in art. 130F van de Europese Akte, de aanvullende tekst op het EEG-verdrag. Hierin staat:

"De Gemeenschap stelt zich ten doel de wetenschappelijke en technologische basis van de Europese industrie te versterken en de ontwikkeling van haar internationale concurrentiepositie te bevorderen".

Teneinde deze doelstelling te realiseren werkt de Gemeenschap met genoemde meerjaren Kaderprogramma's, waarmee zij bedrijven, onderzoekinstellingen en universiteiten stimuleert bij hun inspanning op het gebied van onderzoek en technologie.

De individuele programma's die deel uitmaken van het Communautaire Kaderprogramma worden aan de hand van de volgende criteria gekozen:

- het beoogde onderzoek dient bij te dragen aan de versterking van de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap;
- het beoogde onderzoek dient te kostbaar te zijn om door de lidstaten (op individuele basis) te worden uitgevoerd;

- het beoogde onderzoek dient uiteindelijk financiële voordelen te bieden;
- het beoogde onderzoek dient tot significante resultaten voor de Gemeenschap als geheel te leiden;
- het beoogde onderzoek dient bij te dragen aan de totstandkoming van de Europese interne markt (onder meer door het vaststellen van gemeenschappelijke normen en standaarden).

De Kaderprogramma's omvatten drie verschillende vormen van onderzoek:

1. *De directe actie*
Bij directe acties gaat het om communautaire R&D-activiteiten die voor 100% uit het EG-budget worden gefinancierd.
2. *De indirecte actie*
Bij indirecte acties gaat het om onderzoekactiviteiten die de Gemeenschap door openbare instellingen of particuliere bedrijven in de lidstaten laat uitvoeren (door middel van een tendersysteem). De financiering komt daarbij in de meeste gevallen voor 50% voor rekening van de Gemeenschap.
3. *De samenwerkings- (of geconcentreerde) actie*
Bij deze vorm van onderzoek stelt de Gemeenschap de brede contouren vast van een R&D-programma, dat vervolgens door de lidstaten wordt ingevuld, uitgevoerd en gefinancierd.

2. Kaderprogramma 1984-1987

Tabel 10.2 geeft een overzicht van de deelname van Nederlandse bedrijven, onderzoekinstellingen en universiteiten aan het eerste Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling van de EG.

Tabel 10.2 Aantal malen dat Nederlandse participanten deelnamen in industriegerichte EG-programma's (Kaderprogramma '84-'87)

	Grote be- drijven	MKB	Univer- siteiten	Onderzoek- instel- lingen	totaal budget (MECU)	NL aandeel in beschikbare budget in %
Informatie- technologie	89*	23	42	24	766	7,5
Biotechnologie	1	0	37	16	55	11
Materialen/ grondstoffen	8	0	9	9	70	4
Productie/ technologie	17	18	9	22	125	7,5

* Bij het RACE-programma wordt de PTT ook tot de grote bedrijven getekend.

Ten aanzien van de cijfers in tabel 10.1 kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- Biotechnologie

De deelname van het Nederlandse bedrijfsleven aan het communautaire biotechnologieprogramma lijkt gering. Dit heeft evenwel te maken met het feit dat het huidige EG-biotechnologieprogramma een sterk fundamenteel karakter heeft en vooral is gericht op de behoeften van de Europese onderzoekinstellingen.

- Informatie-technologie

Tot de activiteiten van de EG op IT-gebied behoren de programma's RACE en Esprit. De betrokkenheid van het Nederlandse bedrijfsleven bij deze programma's valt goed te noemen. Hierbij dient echter onmiddellijk te worden aangetekend dat het midden- en kleinbedrijf in het algemeen beperkt bij RACE en Esprit is betrokken, hetgeen te maken heeft met de aard van beide programma's (onderzoekuitkomsten leiden i.h.a. pas na jaren tot commerciële resultaten; uitvoering door middel van zeer grote projecten);

- Materialen

De deelname van het Nederlandse bedrijfsleven aan het materialenprogramma van de EG (Euram) valt tegen. Dit is vooral te wijten aan het fundamentele karakter van Euram en aan het feit dat tot voor kort het materialen-onderzoek in Nederland slecht georganiseerd was. In dit laatste is echter met de invoering van de programmatische bedrijfsgerichte technologiestimulering (PBTS) verandering gekomen.

Slechts 20 à 30% van de projectvoorstellen die in het kader van de EG-technologieprogramma's door Nederlandse bedrijven, onderzoekinstellingen of universiteiten worden ingediend, zijn door de EG goedgekeurd. Dit betekent dat er een afwijzingspercentage is van 70 à 80%, hetgeen impliceert dat 1 op de 3 à 4 Nederlandse projectvoorstellen het in Brussel haalt. Hierbij kan nog worden opgemerkt dat het afwijzingspercentage van de andere EG-lidstaten in het algemeen hoger is.

3. *Kaderprogramma 1987-1991*

Het tweede Kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling is uit acht actielijnen opgebouwd. Deze actielijnen beslaan de volgende terreinen:

1. milieu, gezondheid
2. informatietechnologie (Esprit), telecommunicatie (RACE)
3. nieuwe materialen (Brite/Euram), grondstoffen
4. biotechnologie, agro-industriële technologie (Eclair, Flair)
5. energie (kernsplijting, kernfusie, nietnucleaire energie)
6. Ontwikkelingssamenwerking
7. marine technologie
8. horizontale activiteiten (uitwisselingen: Science, forecasting and assessment: Fast).

Hierna volgt een beschrijving van de verschillende specifieke programma's binnen iedere actielijn met een korte aanduiding van de doelstelling. Voor zover mogelijk is de Nederlandse deelname in ieder specifiek programma opgenomen. Verder wordt een indicatie gegeven van het nationale beleid dat kan worden beschouwd als zijnde verwant aan onderdelen van het communautaire beleid.

Verwantschap is in dezen opgevat als overeenkomst met vergelijkbare specifieke instrumenten, zoals de programmatische bedrijfsgerichte technologiestimulering (PBTS). Dit betekent evenwel niet dat gelijk ook sprake is van verwantschap als het gaat om de aard van de activiteiten.

1.1 Medical and health research programme

looptijd: 1987 - 1991
omvang: 65 mio ECU
doelstelling: onderzoek aan grotere gezondheidsproblemen zoals kanker, Aids en gezondheidsproblemen veroorzaakt door omgeving en levensstijl. Daarnaast ontwikkeling van medische technologie.

Nederlandse deelname: in call van 1989 is NL deelname ruim 10%.

Verwant nationaal beleid: geen. Omdat het programma een coördinatieprogramma is, interfereert het niet met nationale stimuleringsactiviteiten.

1.1 Predictive medicine programme

looptijd: 1989 - 1991
omvang: 15 mio ECU
doelstelling: verbetering van biotechnologieën t.b.v. risico-voorspelling, vroege diagnoses, voorkoming, prognose en behandeling van enkele menselijke ziektes, t.b.v. beter begrip van de mechanismes van erfelijkheid. Daarnaast verbetering van technologie en kennis van de genetica.

Nederlandse deelname: nog niet gestart

Verwant nationaal beleid: Via 1e en 2e geldstroom wordt door O&W genetisch onderzoek gefinancierd.

1.2 Radiation protection programme

looptijd: 1985 - 1989
omvang: 58 mio ECU
doelstelling: verbetering van de condities van het leven m.b.t.
veiligheid van het werk en bescherming van de mens en
zijn omgeving en het verzekeren van een veilige
energieproductie uit kernsplijting.

Nederlandse deelname: ca. 8%

Verwant nationaal beleid: stralingsbeleid

1.3 Environment programme

looptijd: 1986 - 1990
omvang: 75 mio ECU
doelstelling: onderzoek aan gezondheids- en ecologische effecten,
kwaliteit van lucht, water, bodem, reductie van
vervuiling m.b.v. technologieën. Anderzijds onderzoek
op het gebied van klimatologie en natuurrampen.

Nederlandse deelname: ca. 10%

Verwant nationaal beleid: milieubeleid

1.3 STEP

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 75 mio ECU
doelstelling: Onderzoek aan milieu, kwaliteit van lucht, water,
bodem, ecosystemen, milieubeschermingstechnologie.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten

Verwant nationaal beleid: milieubeleid

1.3 EPOCH

looptijd: 1989 - 1992
omvang : 40 mio ECU
doelstelling: onderzoek op het gebied van klimaatmodellen, klimaat
veranderingen, klimaateffecten en aardbevingsgevaar.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten

Verwant nationaal beleid: milieubeleid, in het bijzonder
klimaatverandering.

2.1 ESPRIT II

looptijd: 1987 - 1992
omvang: 1600 mio ECU
doelstelling: Ontwikkeling van de nieuwe technologieën op het gebied van micro-electronica, Information Processing Systems and IT toepassingstechnologieën. Er wordt nieuwe nadruk gelegd op CIM en ASICS.

Nederlandse deelname: First and second call zijn geweest.
Deelname is ± 7 à 7.5% (op basis van ESPRIT I)

Verwant nationaal beleid: PBTS - Informatietechnologie
geen overlap ESPRIT
Esprit: precompetitief, lange termijn, grote bedrijven
PBTS-IT: toepassingen, korte termijn, vooral mkb

2.2 RACE programme

looptijd: 1987 - 1992
omvang: 550 mio ECU
doelstelling: ontwikkeling van de basis van de communicatie-infrastructuur van de gemeenschap voor de negentiger jaren en het begin van de volgende eeuw. IBC (Integrated Broadband Communications) ontwikkelings- en implementatiestrategieën, IBC technologieën en functionele integratie.

Nederlandse deelname: 8.5% (schatting)

Verwant nationaal beleid: geen

2.3 Drive Programme

looptijd: 1988 -1990
omvang: 60 mio ECU
doelstelling: het creëren van de voorwaarden voor een geïntegreerd wegtransport systeem. D.m.v. toepassing van informatie-technologie en telecommunicatie op het wegtransport.

Nederlandse deelname: $\pm 7\%$ v.w.b. het aantal bedrijven
 $\pm 10\%$ v.w.b. het budget

Verwant nationaal beleid: geen

2.3 DELTA

looptijd: 1988 - 1990
omvang: 20 mio Ecu
doelstelling: stimulering van het gebruik van nieuwe technologieën in het onderwijs t.b.v. het leerproces. Onderzoek aan krachtiger processoren, direct verzenden d.m.v. satelliet, ISDN, artificiële intelligentie.

Nederlandse deelname: Nederlandse bedrijven en instellingen participeren in 9 van de 28 projecten. Hiermee is 7.7 MECU gemoeid (totale budget voor projecten 17.7 MECU)

Verwant nationaal beleid: Er is een groot verschil tussen nationaal en EG beleid.

1. nationaal beleid is gericht op kennisverwerving en verkenning t.b.v. het Ministerie van O&W. EG beleid is gericht op stimulering en implementering van computers in het onderwijs.
2. Delta beschouwt m.n. het hoger en post-academisch onderwijs. Het nationaal beleid is vooral gericht op basis- en voortgezet onderwijs.

2.3 AIM Programme

looptijd: 1988 - 1990
omvang: 20 mio ECU
doelstelling: het onderhouden van kwaliteitsgroei van de gezondheidszorg van de gemeenschap voor de negentiger jaren binnen economisch acceptabele grenzen door de mogelijkheden van de medische en bio-informatica te benutten.

Nederlandse deelname: 10% van het budget komt ten goede aan projecten waarbij Nederlandse partners betrokken zijn.

Verwant nationaal beleid: evt. PBTS medische Technologie.

PBTS-MT richt zich op haalbaarheidsstudies/onderzoek bij individuele bedrijven op in principe alle terreinen van de medische technologie.
AIM richt zich op consensusvorming en pré-standaardisatie onderzoek binnen Europa.

3.1 BRITE/EURAM

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 500 mio ECU
doelstelling: onderzoek naar technologieën van geavanceerde materialen, ontwerp methodologie, toepassing van productietechnologie en productie processen. Met inbegrip van onderzoek op het gebied van aeronautica, waarvoor als doelstelling geldt: het vormen van een antwoord op de grote technologische uitdaging waarmee de Europese aeronautische industrie wordt geconfronteerd. Onderzoek op het gebied van aerodynamica-materialen, computation, luchtlandingssystemen, productietechnologieën.

Nederlandse deelname: call loopt nog.

Verwant nationaal beleid:

- PBTS-materialen: ligt verder in het hele onderzoeks- en ontwikkelings-traject.
- Materialen IOP: ligt dicht bij basisonderzoek
- Elementen uit PBTS: IT (bv. CAD/CAM)

3.4 BCR programme

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 59,2 mio ECU
doelstelling: het voorzien van een wetenschappelijke basis van het standaardisatie-beleid van de gemeenschap.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten

Verwant nationaal beleid: dienst voor het IJkwezen (complementair).

4.1 BAP programme

looptijd:	1985 - 1989
omvang:	50 mio ECU
doelstelling:	ontwikkeling van de capaciteiten van de gemeenschap naar het hoogste niveau en de toepassing van de moderne biologie op agricultuur en industrie. Onderzoek en ontwikkeling, basis biotechnologie, in vitro technologie, concertation activiteiten.

Nederlandse deelname: 13%

Verwant nationaal beleid: IOP biotechnologie

4.1 BRIDGE

looptijd: 1990 -1994
omvang: 100 mio ECU
doelstelling: ontwikkeling van fundamenteel biotechnologisch
onderzoek aangepast aan de lange termijn behoefte
van de Europese industrie en Agrocultuur.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten, deelname nog
onbekend.

Verwant nationaal beleid: PBTS-biotechnologie
BRIDGE: vooral voor universiteiten en instellingen;
PBTS: bedrijfsgericht
IOP biotechnologie (i.t.t. Bridge richt het IOP zich op het versterken van de infrastructuur)

4.2 ECLAIR

looptijd: 1988 - 1993
 omvang: 80 mio ECU
 doelstelling: het promoten van de toepassing van recente ontwikkelingen van de biologie en de biotechnologie in de agro-industrie. Het programma bestaat uit de volgende sectoren: productie en evaluatie van kandidaat soorten of organismen, industriële product- en diensten.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten.

Verwant nationaal beleid: PBTs biotechnologie
IOP biotechnologie)
IOP koolhydraten) in mindere mate

4.2 FLAIR

looptijd: 1989 -1993
omvang: 25 mio ECU
doelstelling: het programma richt zich op het raakvlak van consument, industrie en onderzoek, geconcentreerd op voedingswetenschap en technologie. Er zijn 3 secties: meten en verbeteren van voedselkwaliteit, voedingshygiëne, veiligheids- en toxicologische aspecten, voedingswaarde- en gezondheidsaspecten.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten.

Verwant nationaal beleid: geen.

4.3 Agricultural Research Programme

looptijd: 1989 - 1993
omvang:
doelstelling:

Nederlandse deelname: programma is in voorbereiding.

Verwant nationaal beleid: landbouwbeleid

5.1 Radio-active Waste Programme

looptijd: 1985 -1989
omvang: 62 mio ECU
doelstelling: verbetering en demonstratie van een systeem voor het beheer van radio-actief afval geproduceerd door de nucleaire industrie, waarbij de best mogelijke bescherming voor de mens en het milieu wordt gewaarborgd.

Nederlandse deelname: 9 mln.

Verwant nationaal beleid: ILONA programma (Integraal Landelijk Onderzoek Nucleair Afval)

5.1 Decommissioning of Nuclear Installations

looptijd: 1989 - 1993
omvang: 31.5 mio ECU
doelstelling: gezamenlijke ontwikkeling van een managementsysteem voor een definitieve shutdown van een nucleaire installatie en voor het radio-actieve afval dat bij de ontmanteling wordt geproduceerd, dat zorgt voor de best mogelijke bescherming van de mens en het milieu.

Nederlandse deelname: moet nog starten

Verwant nationaal beleid: geen

5.1 Teleman Programme

looptijd: 1989 -1993
omvang: 19 mio ECU
doelstelling: versteviging van de wetenschappelijke en technische basis voor het ontwerp van tele-operators die gebruikt worden in de nucleaire industrie.

Nederlandse deelname: moet nog starten

Verwant nationaal beleid: geen

5.2 Fusie

looptijd: 1988-1992
omvang: 735 mio ECU
doelstelling: het leggen van fysische en technologische grondslagen voor het gedetailleerde ontwerp van NET (Next European Torus). Dit betekent de volledige exploitatie van JET (Joint European Torus) en van andere middelgrote gespecialiseerde Tokamaks. Daarnaast wordt er een begin gemaakt met een gedetailleerd ontwerp van NET en wordt het reactorpotentieel van bepaalde alternatieve lijnen onderzocht.

Nederlandse deelname: 2,8% (cijfers 1988)

Verwant nationaal beleid: Het Nederlandse kernfusie-onderzoek (bij FOM en ECN) is geheel onderdeel van de EG-programmering.

5.3 JOULE Programme

looptijd: 1989 -1992
omvang: 125 mio ECU
doelstelling: de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen en verbetering van de economische haalbaarheid van de bronnen. Aandacht voor modellen voor energie en omgeving, verstandig energiegebruik, energie van fossiele bronnen en duurzame en geothermische energie.

Nederlandse deelname: 30 mln per jaar. Cofinanciering komt een enkele keer voor.

Verwant nationaal beleid: lange termijn energie-onderzoek van NOREM, m.n. twee categorieën:

- stromingsbronnen (zonne-energie, windenergie, recycling);
- energieconversietechnologieën (met nadruk op efficiencyverbetering en verbetering van milieu-effecten)

6. Development programme

looptijd: 1987 -1991
omvang: 80 mio ECU
doelstelling: promotie van een verhoogde samenwerking op wetenschappelijk gebied tussen de Europese gemeenschap en de ontwikkelingslanden met voordeel voor beide partners. Programma enerzijds gericht op agriculturele producten, engineering en productiesystemen en anderzijds op medicijnen gezondheid en voeding in (sub) tropische gebieden.

Nederlandse deelname: ± 6% (op basis van 1e en 2e call)

Verwant nationaal beleid: ontwikkelingshulp

7.1 MAST programme (in preparation)

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 50 mio ECU
doelstelling: fundamenteel en toegepast zeeonderzoek, marine technologie in kust en regionale wateren. Daarnaast beter gebruik van bestaande faciliteiten, uitwisselen van gegevens en informatie, verbeterde training.

Nederlandse deelname: programma is nog niet gestart.

Verwant nationaal beleid: Het geld dat via MAST naar Nederland zou kunnen komen (stel 5% van het budget) is nog geen 2% van de gelden die nationaal aan zee-onderzoek (breed opgevat) worden besteed.

7.2 Fisheries programme

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 30 mio ECU
doelstelling: onderzoek naar visserij management, vismethoden, aquacultuur, verbeteren van visproducten.

Nederlandse deelname: In 1988 zijn er 3 projecten goedgekeurd waar Nederlandse deelnemers bij betrokken waren. Voor de jaren '89-'91 dingen er nog 37 projecten met Nederlandse deelnemers mee. Totaal zijn er 285 projecten ingediend.

Verwant nationaal beleid: geen.

8.1 Science programme

looptijd: 1988 -1992
omvang: 167 mio ECU
doelstelling: verbetering van de training en mobiliteit van wetenschappers, communicatie tussen wetenschappers en de ontwikkeling van samenwerking in R&D van de Gemeenschap. Speciale aandacht aan wiskunde, natuurkunde, chemie, biologie, aardwetenschappen en oceanografie.

Nederlandse deelname: 3,7% (onderdeel beurzen en toelagen).

Verwant nationaal beleid: gelden voor de nota Internationalisering van Onderwijs en Onderzoek (NWO, Nuffic, KNAW). Daarnaast geringe reguliere reisbudgetten. De Europese middelen zijn relatief gering t.o.v. de nationale middelen.

8.1 SPES programme

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 6 mio ECU
doelstelling: vestigen van een netwerk van samenwerking en
uitwisseling tussen economen van hoge kwaliteit op
het Europese vlak.

Nederlandse deelname: nog niet bekend.

Verwant nationaal beleid: geen.

8.2 Large Scale Scientific Facilities

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 30 mio ECU
doelstelling: financiële ondersteuning aan wetenschappelijke
instituten in de EG met grootschalige onderzoeks- en
ontwikkelings mogelijkheden en apparatuur, in ruil
waarvoor de instituten hun faciliteiten ter
beschikking stellen aan wetenschappers en
onderzoekers van universiteiten en industriële
laboratoria.

Nederlandse deelname: moet nog gestart worden.

Verwant nationaal beleid: De instellingen en organisaties voor
wetenschappelijk onderzoek maken zelf
afspraken met buitenlandse instellingen
en bekostigen dat ook zelf.

8.3 Monitor programme

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 22 mio ECU
doelstelling: het bijdragen aan het identificeren van nieuwe richtingen en prioriteiten in het onderzoeks en technologisch ontwikkelingsbeleid (FAST). Daarnaast het vaststellen van de relatie tussen dit beleid en het overige gemeenschapsbeleid (SAST) en de verbetering van de evaluatie van R en D programma's (SPEAR).

Nederlandse deelname: In de afgelopen jaren o.a. TNO/STB;
NEI-Rotterdam; LH Wageningen; Erasmus
Universiteit, IVA-Tilburg; Vrije
Universiteit (IVM); NOTA

Verwant nationaal beleid: - Nederlandse Organisatie voor
Technologisch Aspecten Onderzoek
(NOTA) voor het onderdeel FAST
- Programma commissie "Programma
evaluatie" voor SPEAR
- Technologieverkenningen EZ/project
Verkenningen O&W v.w.b. SAST.

8.3 Doses programme

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 4 mio ECU
doelstelling: vergroten van de productie en het gebruik van statistische informatie, d.m.v. toepassing van geavanceerde data processing-technieken. De exploitatie van geavanceerde informatie-technologieën op het gebied van de statistiek en in het bijzonder het gebruik van de technologie van expertsystemen.

Nederlandse deelname: nog niet gestart

Verwant nationaal beleid: geen.

8.4 VALUE

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 38 mio ECU
doelstelling: het vergemakkelijken en versnellen van de circulatie van fundamentele onderzoeksresultaten. Hiermee wordt verhoging van de efficiënte in de wetenschap beoogd en stimulering van het innovatieproces in de industrie.

Nederlandse deelname: nog niet gestart

Verwant nationaal beleid: geen.

8.4 EUROTRA

looptijd: 1989 - 1990
omvang: 20,5 mio ECU
doelstelling: het maken van een geavanceerd machinaal vertalingsstelsel, voor alle officiële talen van de gemeenschap.

Nederlandse deelname: Er is f 2 mln gecommitteerd (f 1.3 mln O&W, f 0.7 mln EZ). Geen bijdrage van bedrijven. In voorbereiding f 1.4 mln (f 0.7 mln O&W, f 0.7 mln EZ).
Bijdrage Kluwer/Philips f 1 mln.

Verwant nationaal beleid: geen lopend beleid. Wel subsidie aan BSO-vertaalproject en uitgebreid onderzoek naar automatisch vertalen, waaraan geen follow-up is gegeven wegens onvoldoende concreetheid van de voorgestelde actie.

Voor zover het gaat om het verwante beleid van het Ministerie van Economische Zaken geeft de volgende tabel een overzicht van de meerjarencijfers.

Tabel 10.3 Begrotingscijfers 1989 en, meerjarencijfers met betrekking tot het aan het EG-beleid verwante technologiebeleid (hoofdstuk XIII; bedragen in mln. gld.)

Artikel	1989	1990	1991	1992	1993
02.02.510 (informatietechnologie)	68,3	82,2	77,9	59,3	24,6
02.02.520 (materiaaltechnologie)	32,9	32,9	29,4	19,0	3,0
02.02.530 (biotechnologie)	17,4	17,4	15,7	10,2	4,2
02.02.540 (medische technologie)	9,7	9,7	7,9	6,9	1,8
02.03 (internationale technologie- stimulering)	38,15	56,5	74,5	87,0	82,5

Bijlage 11 EG- en nationaal beleid ter zake van de exportbevordering
en het midden- en kleinbedrijf

1. Het communautaire beleid

In titel 7 van de EG-begroting zijn ten behoeve van enkele specifieke maatregelen ten behoeve van het bedrijfsleven de navolgende beleidsuitgaven voorzien.

Artikel 776: Specifieke activiteiten en maatregelen op handelsgebied.

EG-begroting 1988	v.k. 6,3 mecu	begroting 1989	v.k. 11,5 mecu
	b.k. 5,8 mecu		b.k. 10,6 mecu

Ten laste van dit artikel worden op bescheiden schaal middelen aangewend voor projecten met betrekking tot exportpromotie buiten de interne markt. Hierbij is de Exportbevorderings- en voorlichtingsdienst (EVD), net als collega-promotie instellingen uit de andere lidstaten, betrokken in een adviserende rol.

Voor het overleg in Brussel van Europese exportbevorderaars zijn twee fora beschikbaar: de ETPO (European Trade Promotion Organizations) en de WETFEG (West European Trade Fairs Expert Groups). Het enige omvangrijke project dat op stapel staat, en waarbij Brussel en de lidstaten nauw samenwerken, is de wereldtentoonstelling in Sevilla in 1992.

Hieraan doen alle lidstaten en Brussel mee.

Artikel 777: Stimulerende maatregelen ten gunste van het bedrijfsleven
(midden- en kleinbedrijf; MKB)

EG-begroting 1988	v.k. 15,5 mecu	begroting 1989	v.k. 17,5 mecu
	b.k. 12,5 mecu		b.k. 14,5 mecu

Artikel 791: Subsidies ter aanmoediging van Europese risicokapitaalmaatregelen ter bevordering van het MBK en het ambacht

EG-begroting 1988	v.k. 4 mecu	begroting 1989	v.k. 4 mecu
	b.k. 4 mecu		b.k. 4 mecu

De onder de artikelen 777 en 791 vallende programma's hebben, evenals NIC IV (een nieuw communautair instrument; een extra-budgettaire leningsfaciliteit) hun oorsprong in het Actieprogramma MKB uit 1986 van de Commissie.

De doelstelling van dit actieprogramma loopt parallel met de nationale doelstelling van het MKB-beleid (zoals uiteengezet in de nota "Ruim baan voor ondernemen"):

- beleid gericht op een goed ondernemingsklimaat (integratiebeleid);
- aanvullend beleid om inefficiënties in de markt te ondervangen met name met betrekking tot kennis en financiering (functioneel beleid).

De voor dit beleid in te zetten beleidsinstrumenten betreffen zowel nationaal als op EG-niveau: voorlichting, scholing, onderzoek en financiering.

Uitgangspunt bij het communautaire beleid is dat de maatregelen van de Gemeenschap geen dubblure mogen zijn van door de lidstaten genomen maatregelen, maar aanvullend moeten zijn. Er dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande structuren. Dit uitgangspunt en de doelstellingen van het Gemeenschapsbeleid voor het midden- en kleinbedrijf zijn in juni 1988 nog eens vastgelegd in een resolutie van de Raad.

Van de stimulerende maatregelen ten gunste van het bedrijfsleven wordt aangenomen dat deze proportioneel ten goede komen aan het Nederlandse bedrijfsleven.

De maatregelen ter aanmoediging van initiatieven met betrekking tot Europees risico- en "zaai"-kapitaal zijn ook op Nederland gericht (Nederlandse financiers spelen hierin een belangrijke rol).

In de praktijk blijkt echter dat de verkrijgbaarheid van risicokapitaal vooral in de zuidelijke lidstaten een probleem vormt.

Tot slot moet worden opgemerkt dat voor de in Nederland geldende borgstellingsregeling geen Europese pendant bestaat. Wel is het mogelijk een beroep op NIC-IV te doen. Kredieten uit middelen van het nieuwe communautaire leningsinstrument worden toegekend voor projecten die bevorderlijk zijn voor de prioritaire communautaire doelstellingen op het gebied van de energievoorziening en de infrastructuur en, sinds 1982, voor projecten betreffende het midden- en kleinbedrijf in de industrie en de andere productiesectoren, met name die welke de innovatie kunnen bevorderen.

De Nederlandse financieringsmogelijkheden zijn in het algemeen echter goedkoper voor het MKB.

2. Verwant nationaal beleid

Wat betreft de exportbevordering zijn van het nationale beleid twee clusters van instrumenten van belang. Het eerste heeft betrekking op de door de EVD ontplooiende voorlichtings- en promotie-activiteiten. Het tweede bestaat uit de faciliteiten in het kader van de regeling stimulering exportfaciliteiten. Hierbij gaat het o.a. om faciliteiten die bedoeld zijn als antwoord op overheidsgesteunde exportfinanciering elders (b.v. de rente-overbruggings- en exportmatching-faciliteit). Zie tabel 11.1 voor de relevante begrotingscijfers.

Tabel 11.1 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers met betrekking tot het aan het EG-beleid verwante exportbevorderingsbeleid (hoofdstuk XIII; bedragen in mln. gld.)

Maatregel/artikel	1989	1990	1991	1992	1993
Regeling stimulering exportactiviteiten (07.03)	14,3	15,9	22,6	25,6	29,6
Exportpromotie, voorlichting en bibliotheek (07.04)	31,8	29,9	29,9	29,9	29,9

Het nationaal MKB-beleid richt zich op bedrijven met minder dan 100 werknemers, exclusief de landbouw.

Het Europees MKB-beleid richt zich op bedrijven met minder dan 500 werknemers. Bovendien mag volgens de EG-definitie het bedrijf maximaal voor 70 mln ecu (ongeveer 164,5 mln. gld.) aan vaste activa hebben.

Zoals uiteengezet in par. 1 vormen de Gemeenschapsprogramma's gericht op het MKB een - zeer bescheiden - aanvulling op het nationale MKB-beleid. Wat betreft het budgettaire beslag laat dit beleid zich als volgt in grote trekken beschrijven (zie tabel 11.2).

2.3 DELTA

looptijd: 1988 - 1990
omvang: 20 mio Ecu
doelstelling: stimulering van het gebruik van nieuwe technologieën in het onderwijs t.b.v. het leerproces. Onderzoek aan krachtiger processoren, direct overzenden d.m.v. satelliet, ISDN, artificiële intelligentie.

Nederlandse deelname: Nederlandse bedrijven en instellingen participeren in 9 van de 28 projecten. Hiermee is 7.7 MECU gemoeid (totale budget voor projecten 17.7 MECU)

Verwant nationaal beleid: Er is een groot verschil tussen nationaal en EG beleid.

1. nationaal beleid is gericht op kennisverwerving en verkenning t.b.v. het Ministerie van O&W. EG beleid is gericht op stimulering en implementering van computers in het onderwijs.
2. Delta beschouwt m.n. het hoger en post-academisch onderwijs. Het nationaal beleid is vooral gericht op basis- en voortgezet onderwijs.

2.3 AIM Programme

looptijd: 1988 - 1990
omvang: 20 mio ECU
doelstelling: het onderhouden van kwaliteitsgroei van de gezondheidszorg van de gemeenschap voor de negentiger jaren binnen economisch acceptabele grenzen door de mogelijkheden van de medische en bio-informatica te benutten.

Nederlandse deelname: 10% van het budget komt ten goede aan projecten waarbij Nederlandse partners betrokken zijn.

Verwant nationaal beleid: evt. PBTS medische Technologie.

PBTS-MT richt zich op haalbaarheidsstudies/onderzoek bij individuele bedrijven op in principe alle terreinen van de medische technologie.
AIM richt zich op consensusvorming en pré-standaardisatie onderzoek binnen Europa.

4.2 FLAIR

looptijd: 1989 -1993
omvang: 25 mio ECU
doelstelling: het programma richt zich op het raakvlak van consument, industrie en onderzoek, geconcentreerd op voedingswetenschap en technologie. Er zijn 3 secties: meten en verbeteren van voedselkwaliteit, voedingshygiëne, veiligheids- en toxicologische aspecten, voedingswaarde- en gezondheidsaspecten.

Nederlandse deelname: programma moet nog starten.

Verwant nationaal beleid: geen.

4.3 Agricultural Research Programme

looptijd: 1989 - 1993
omvang:
doelstelling:

Nederlandse deelname: programma is in voorbereiding.

Verwant nationaal beleid: landbouwbeleid

5.1 Radio-active Waste Programme

looptijd: 1985 -1989
omvang: 62 mio ECU
doelstelling: verbetering en demonstratie van een systeem voor het beheer van radio-actief afval geproduceerd door de nucleaire industrie, waarbij de best mogelijke bescherming voor de mens en het milieu wordt gewaarborgd.

Nederlandse deelname: 9 mln.

Verwant nationaal beleid: ILONA programma (Integraal Landelijk Onderzoek Nucleair Afval)

5.3 JOULE Programme

looptijd: 1989 -1992
omvang: 125 mio ECU
doelstelling: de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen en verbetering van de economische haalbaarheid van de bronnen. Aandacht voor modellen voor energie en omgeving, verstandig energiegebruik, energie van fossiele bronnen en duurzame en geothermische energie.

Nederlandse deelname: 30 mln per jaar. Cofinanciering komt een enkele keer voor.

Verwant nationaal beleid: lange termijn energie-onderzoek van NOREM, m.n. twee categorieën:

- stromingsbronnen (zonne-energie, windenergie, recycling);
- energieconversietechnologieën (met nadruk op efficiencyverbetering en verbetering van milieu-effecten)

6. Development programme

looptijd: 1987 -1991
omvang: 80 mio ECU
doelstelling: promotie van een verhoogde samenwerking op wetenschappelijk gebied tussen de Europese gemeenschap en de ontwikkelingslanden met voordeel voor beide partners. Programma enerzijds gericht op agriculturele producten, engineering en productiesystemen en anderzijds op medicijnen gezondheid en voeding in (sub) tropische gebieden.

Nederlandse deelname: ± 6% (op basis van 1e en 2e call)

Verwant nationaal beleid: ontwikkelingshulp

8.1 SPES programme

looptijd: 1989 - 1992
omvang: 6 mio ECU
doelstelling: vestigen van een netwerk van samenwerking en
uitwisseling tussen economen van hoge kwaliteit op
het Europese vlak.

Nederlandse deelname: nog niet bekend.

Verwant nationaal beleid: geen.

8.2 Large Scale Scientific Facilities

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 30 mio ECU
doelstelling: financiële ondersteuning aan wetenschappelijke
instituten in de EG met grootschalige onderzoeks- en
ontwikkelings mogelijkheden en apparatuur, in ruil
waarvoor de instituten hun faciliteiten ter
beschikking stellen aan wetenschappers en
onderzoekers van universiteiten en industriële
laboratoria.

Nederlandse deelname: moet nog gestart worden.

Verwant nationaal beleid: De instellingen en organisaties voor
wetenschappelijk onderzoek maken zelf
afspraken met buitenlandse instellingen
en bekostigen dat ook zelf.

8.4 VALUE

looptijd: 1988 - 1992
omvang: 38 mio ECU
doelstelling: het vergemakkelijken en versnellen van de circulatie van fundamentele onderzoeksresultaten. Hiermee wordt verhoging van de efficiënte in de wetenschap beoogd en stimulering van het innovatieproces in de industrie.

Nederlandse deelname: nog niet gestart

Verwant nationaal beleid: geen.

8.4 EUROTRA

looptijd: 1989 - 1990
omvang: 20,5 mio ECU
doelstelling: het maken van een geavanceerd machinaal vertalingsstelsel, voor alle officiële talen van de gemeenschap.

Nederlandse deelname: Er is f 2 mln gecommitteerd (f 1.3 mln O&W, f 0.7 mln EZ). Geen bijdrage van bedrijven. In voorbereiding f 1.4 mln (f 0.7 mln O&W, f 0.7 mln EZ).
Bijdrage Kluwer/Philips f 1 mln.

Verwant nationaal beleid: geen lopend beleid. Wel subsidie aan BSO-vertaalproject en uitgebreid onderzoek naar automatisch vertalen, waaraan geen follow-up is gegeven wegens onvoldoende concreetheid van de voorgestelde actie.

**Tabel 11.2 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers m.b.t. het aan
het EG-beleid verwante MKB-beleid (hoofdstuk XIII; bedragen
in mln. gld.)**

Maatregel/artikel	1989	1990	1991	1992	1993
Voorlichting en advies (05.01)	62,5	54,4	52,6	52,0	52,0
Onderzoek en onderwijs (05.02)	29,63	31,4	32,9	32,8	32,8
Financiering MKB (05.03)	70,4	70,8	73,5	75,5	74,5

**Tabel 11.2 Begrotingscijfers 1989 en meerjarencijfers m.b.t. het aan
het EG-beleid verwante MKB-beleid (hoofdstuk XIII; bedragen
in mln. gld.)**

Maatregel/artikel	1989	1990	1991	1992	1993
Voorlichting en advies (05.01)	62,5	54,4	52,6	52,0	52,0
Onderzoek en onderwijs (05.02)	29,63	31,4	32,9	32,8	32,8
Financiering MKB (05.03)	70,4	70,8	73,5	75,5	74,5

Bijlage 12 EG- en nationaal beleid ter zake van de ontwikkelingssamenwerking

1. Het communautaire beleid en zijn relatie met het nationale beleid

Ontwikkelingssamenwerking is geen hoofddoelstelling van de Gemeenschap en is als zodanig niet verankerd in het EEG-verdrag. Wel besteedt de EG vanouds aandacht aan de relaties met de landen en gebieden overzee die bijzondere betrekkingen met één van de lidstaten onderhouden. Echter, dankzij een groot aantal besluiten op ambtelijk en politiek niveau is ontwikkelingssamenwerking uitgegroeid tot een volwaardig beleidsonderdeel van de EG.

Het inhoud geven aan de bijzondere relaties met de ontwikkelingslanden strekt zich uit over drie terreinen: de handel, de hulp en de financieel-monetaire aspecten. De ontwikkelingsrelatie met de ACS-landen is in een meerjarenovereenkomst (thans 5 jaar) vastgelegd; die met de overige landen in Azië en Latijns-Amerika wordt jaarlijks door de Raad vastgesteld. Niet alleen is er een groot verschil in vormgeving; ook de omvang van budgetten en mankracht die de Commissie ter beschikking staan ten behoeve van de verschillende categorieën ontwikkelingslanden lopen sterk uiteen. Tenslotte onderhoudt de Gemeenschap bijzondere betrekkingen met de Middellandse-Zeelanden. Naast de regionale, landenspecifieke OS-relaties heeft de Gemeenschap specifieke en omvangrijke hulpprogramma's, zoals voedselhulp en noodhulp.

De uitgangspunten en doelstellingen van het EG-ontwikkelingssamenwerkingsbeleid wijken principieel af van het nationale beleid. Uiteraard zijn er vele raakvlakken en, wat belangrijker is, de vormgeving van het hulpbeleid sluit langzaam maar zeker aan op dat van Nederland (accent op armoedebestrijding, plattelandsontwikkeling, voedselveiligheidsbeleid, beleidsdialoog, bevolking, milieu e.d.).

De meeste EG-hulpuitgaven worden aan het nationale OS-plafond toegerekend. De huidige toerekeningsmethodiek dateert van 1974 ("Eigen Midde-len-nota"). Sindsdien is de EG-hulp in budgettair-technische zin vervangend beleid voor het OS-plafond. De toeneming van de EG-hulp gaat bijgevolge ten koste van de ruimte voor nationale hulpverlening.

De communautaire hulputgaven vallen globaal gesproken uiteen in twee categorieën. De eerste categorie omvat titel IX van de EG-begroting. De tweede categorie betreft de uitgaven welke niet voorkomen op de EG-begroting. Deze categorie bevat met name de hulp die de Gemeenschap geeft onder de overeenkomsten van Lomé (Europees Ontwikkelingsfonds). Bij de toerekening van de EG-hulp aan het OS-plafond gaat het erom dat deze uitgaven ontwikkelingsrelevant moeten zijn.

De ontwikkelingsrelevantie wordt bepaald aan de hand van de mate waarin het EG-beleid overeenkomt met het Nederlandse OS-beleid.

In par. 2 is een inventarisatie van de EG-hulputgaven 1988 en 1989 opgenomen die ontwikkelingsrelevant zijn en derhalve aan het OS-plafond worden toegerekend. Bij de inventarisatie zijn tevens correcties opgenomen. Daarbij gaat het om uitgaven die wel onder de EG-hulp vallen, maar niet toegerekend worden aan het OS-plafond.

Met betrekking tot het Nederlandse OS-beleid, dat nauw aansluit bij de doelstellingen en middelen van het EG-hulpbeleid, kan gesteld worden dat in beginsel alle ontwikkelingsrelevante projecten, programma's e.d. als verwant aan het EG-beleid kunnen worden beschouwd. De handelspolitiek is reeds gecommunautariseerd. Weliswaar zijn er om buitenlands-politieke, historische en commerciële redenen andere accenten en prioriteiten.

Communautarisering van de hulp van alle lidstaten is om die reden voorlopig nog niet aan de orde. Overigens is de vraag of Nederland reeds nationaal beleid aan de EG kan worden overgedragen budgettair irrelevant omdat 1,5% van het NNI hoe dan ook aan OS zal worden besteed. De toerekening van de EG/OS-uitgaven aan het OS-plafond is reeds een vorm van vervangend beleid.

2. Toerekening EG-hulputgaven aan het Nederlandse OS-plafond

2.1. EG-begroting en toerekening 1988

A. Titel IX EG-begroting

a. Voedselhulp	H 92	385.119.850 ecu
b. Samenwerking met Latijns-Amerika en Azië	H 93	245.050.000 ecu

c. Samenwerking met landen in het Middellandse Zeegebied	H 96	73.000.000 ecu
d. Noodhulp en specifieke maatregelen		
- Specifieke maatregelen tot samenwerking met OS-landen	H 94	68.425.000 ecu
- Incidentele maatregelen t.b.v. OS-landen en derde landen	H 95	72.000.000 ecu
- Samenwerking op het gebied van basisproducten	H 97	p.m.
- Huishoudelijke uitgaven van de delegaties van de Commissie in OS-landen	H 98	21.850.000 ecu
- Samenwerking met derde landen	H 99	10.150.000 ecu

Correcties (niet-toerekenbare EG-hulpuitgaven)

a. Euro-Arabische dialoog	art. 945	300.000 ecu
b. Preadhesiesteun Portugal	art. 9601	2.000.000 ecu
c. Verbetering landbouwstructuur in Portugal	art. 9602	2.000.000 ecu
d. Samenwerking met Malta	art. 961	2.500.000 ecu
e. Financiële samenwerking met Griekenland	art. 962	1.500.000 ecu
f. Speciale hulp aan Turkije	art. 9632	5.000.000 ecu

Met betrekking tot de ontwikkelingsrelevantie en daarmee de toerekening aan het OS-plafond van art. 935 "acties ter bevordering van communautaire investeringen in Latijns-Amerika en Azië" bestond interdepartementaal verschil van inzicht.

Wat betreft het relatieve aandeel van Nederland in bovengenoemde hulpuitgaven wordt uitgegaan van het Nederlands aandeel in de financiering van de uitgaven van de totale EG-begroting 1988:

$$2.642.693.977/39.446.405.349 = 6,69\%.$$

Bij een koers van f. 2,314 = ecu 1,00 zijn op basis van bovengenoemde bedragen in de extra comptabel staat van de homogene groep Ontwikkelingssamenwerking wat betreft de toerekening van titel IX in 1988 de volgende bedragen opgenomen:

- Voedselhulp f. 60,3 mln.
- Samenwerking met OS-landen in Latijns-Amerika en Azië f. 37,6 mln.
- Samenwerking met landen in het MZ-gebied f. 7,7 mln.
- Noodhulp en specifieke maatregelen f. 26,7 mln.

B. Europees Ontwikkelingsfonds

Totale financieringsbehoefte: 1.000.000.000 ecu.

Nederlands aandeel: 7,30% = 73.000.000 ecu.

Bij een koers van f. 2,314 = 1,00 ecu werd in de extra comptabele staat van de homogenen groep Ontwikkelingssamenwerking i.v.m. de toerekening van het EOF in 1988 een bedrag van f. 168,6 mln. opgenomen.

2.2 EG-begroting en berekening 1989

A. Titel IX EG-begroting

a. Voedselhulp	H 92	526.600.000 ecu
b. Samenwerking met Latijns-Amerika en Azië	H 93	244.600.000 ecu
c. Samenwerking met landen in het Middellandse Zeegebied	H 96	143.000.000 ecu
d. Noodhulp en specifieke maatregelen		
- Specifieke maatregelen tot samenwerking met OS-landen	H 94	74.150.000 ecu
- Incidentele maatregelen t.b.v. OS-landen en derde landen	H 95	72.000.000 ecu
- Samenwerking op het gebied van basisproducten	H 97	p.m.
- Huishoudelijke uitgaven van de delegaties van de Commissie in OS-landen	H 98	2.000.000 ecu
- Samenwerking met derde landen	H 99	12.657.000 ecu

Correcties (niet-toerekenbare EG-hulpuitgaven)

a. Euro-Arabische dialoog	art. 945	300.000 ecu
b. Preadhesiesteun Portugal	art. 9601	16.000.000 ecu
c. Verbetering landbouwstructuur in Portugal	art. 9602	12.000.000 ecu

d. Samenwerking met Malta	art. 961	2.500.000 ecu
e. Financiële samenwerking met Griekenland	art. 962	2.000.000 ecu
f. Speciale hulp aan Turkije	art. 9632	8.000.000 ecu

Ten aanzien van de toerekening van art. 935 bestaat interdepartementaal nog verschil van inzicht.

Relatief aandeel Nederland:

Nederlands aandeel financiering = $\frac{2.758.654.857}{46.199.100.669} = 5,97\%$

Totale EG-begroting 1989 46.199.100.669

Bij een koers van f. 2,35 = ecu 1,00 zijn wat betreft de toerekening van Titel IX voor 1989 de volgende bedragen in de extra comptabele staat van de homogene groep Ontwikkelingssamenwerking opgenomen.

- Voedselhulp	f. 77,4 mln.
- Samenwerking met OS-landen in	
Latijns-Amerika en Azië	f. 35,3 mln.
- Samenwerking met landen in het MZ-gebied	f. 15,0 mln.
- Noodhulp en specifieke maatregelen	f. 24,7 mln.

B. Europees Ontwikkelingsfonds

Totale financieringsbehoefte: 1.271.000.000 ecu.

Nederlands aandeel: 7,30% resp. 5,46% (m.i.v. 3 april 1989 in verband met de deelneming van Spanje en Portugal aan het EOF).

Bij een koers van f. 2,35 = 1,00 ecu vindt voor het EOF in 1989 een toerekening plaats van f. 183,4 mln.

Bijlage 13 Garantie van de EEG voor opgenomen communautaire leningen
ter ondersteuning van betalingsbalansen

Bij Vo 1969/88/EEG¹⁷ is een communautair mechanisme ingesteld voor financiële ondersteuning op middellange termijn, waardoor leningen kunnen worden toegekend aan één of meer lidstaten, die zich voor feitelijke of ernstig dreigende moeilijkheden met betrekking tot de lopende rekening van de betalingsbalans of het kapitaalverkeer gesteld zien. Het maximum bedrag waarvoor leningen mogen worden verstrekt is 16 miljard ecu; het maximum door lidstaten te financieren bedrag is 13.925 mrd. ecu. Voor Nederlandse bijdragen geldt een plafond van 905 mln. ecu. In de EG-begroting is als artikel 830 een p.m.-post opgenomen om de nodige kredieten te kunnen opvoeren ter voldoening aan de verplichtingen die kunnen voortvloeien uit de door de Gemeenschap geboden garantie. Op hoofdstuk IXB (ministerie van Financiën) van de rijksbegroting is als artikel 03.08 eveneens een p.m.-post opgenomen ten behoeve van de vaststelling van kredieten op grond van de deelneming van Nederland in dit mechanisme.

Voor deze kredieten kan de Staat een herfinancieringsovereenkomst met DNB sluiten. Bij een dergelijke overeenkomst verkoopt de Staat schatkistpapier aan DNB.

Bij terugbetaling van kredieten koopt de Staat het schatkistpapier terug.

Op dit artikel worden derhalve de uitgaven voor verstrekking van kredieten aan lidstaten, alsmede de uitgaven voortvloeiend uit de herfinancieringsovereenkomst met DNB, geboekt.

In geval van verstrekking van kredieten onder het EG-mechanisme, dient de kredietnemende staat deze met rente terug te betalen. Daartoe is op hoofdstuk IXB artikel 03.08 (Ontvangsten) geschapen. Thans staan geen kredieten uit onder het mechanisme.

¹⁷ Publikatieblad EG, Nr. L178, d.d. 8 juli 1988.

Bijlage 14 De bestaande procedures van voorbereiding van besluitvorming
over EG-beleid

In de systematiek van de EG-verdragen heeft de Commissie het exclusieve initiatiefrecht. De Raad kan slechts bindende besluiten nemen, indien een Commissievoorstel ter tafel ligt.

Over een dergelijk voorstel moet in vrijwel alle gevallen door het Europees Parlement (EP) en Economisch en Sociaal Comité advies worden uitgebracht. Het formele besluitvormingsproces kan in 4 fasen worden onderverdeeld. Deels speelt dit besluitvormingsproces alleen in Brussel af, deels in de nationale hoofdsteden of op beide plaatsen. Schematisch kan het proces als volgt worden weergegeven.

Brussel

Den Haag

Fase I

Eerste voorbereiding van een Commissievoorstel door haar ambtelijke diensten, waarbij doorgaans nationale experts/ambtenaren op persoonlijke titel en zonder specifieke instructies van hun regeringen tijdens werkbijeenkomsten worden geconsulteerd. Ook is consultatie van nationale belangeninstellingen mogelijk.

Betrokkenheid van de nationale administratie is beperkt en geen onderwerp van coördinatie.

Op basis van de adviezen en commentaren wordt tenslotte de definitieve tekst van het Commissievoorstel opgesteld, dat vervolgens aan de Raad wordt aangeboden.

Fase II

Formele betrokkenheid van het EP en het Economisch en Sociaal Comité over het Commissievoorstel.

Geen betrokkenheid.

Fase III

Ambtelijke voorbereiding van de besluitvorming van de Raad op basis van het Commissievoorstel en de daaromtrent ontvangen adviezen. Betrokkenheid.

Fase IV

Besluitvorming in de Raad, eventueel in overleg met het Europees Parlement (zie bijlage 14a). Betrokkenheid.

Aangezien in fase III en IV de inbreng van de lidstaten essentieel is, zal in het navolgende worden stilgestaan bij de desbetreffende ambtelijke voorbereiding.

Het is juist in deze fasen dat de lidstaten in de gelegenheid zijn om amendementen in te dienen en het Commissievoorstel in de door hen gewenste richting te buigen. Wanneer de Raad het Commissievoorstel officieel heeft ontvangen, verwijst de Raad het betreffende voorstel in het algemeen naar de ter zake competente Raadswerkgroep door met het verzoek dit voorstel aan een nadere ambtelijke bestudering te onderwerpen. Ook kan het voorkomen dat voorstellen niet nader door een werkgroep behandeld behoeven te worden om tot definitieve Raadsbesluitvorming te komen. Ten aanzien van belangrijke onderwerpen kan verwijzing naar werkgroepsniveau worden voorafgegaan door een algemene discussie op hoger niveau (b.v. het Comité van Permanente Vertegenwoordigers of de Raad zelf).

Er zijn tal van Raadswerkgroepen actief. Sommige groepen komen wekelijks bijeen. Andere Raadswerkgroepen komen minder veelvuldig dan wel op ad hoc-basis samen. Als algemene regel geldt dat een staflid van de Permanente Vertegenwoordiging aan de vergaderingen van deze groepen deelneemt. Het staflid van de Permanente Vertegenwoordiging consulteert het meestbetrokken departement en ontvangt ter zake instructies. Ook kan het voorkomen dat ambtenaren uit de hoofdsteden voor een Raadswerkgroep worden uitgenodigd.

Afhankelijk van de aard van het onderwerp dat op werkgroepsniveau wordt behandeld, vindt in Nederland ook interdepartementaal overleg plaats onder leiding van het eerste voor dat onderwerp verantwoordelijke departement of van Buitenlandse Zaken.

Op het niveau van Raadswerkgroepen worden de eerste positiebepalingen ingenomen.

Wanneer het, veelal in de loop der tijd aangepaste, Commissievoorstel door de werkgroep voldoende is voorbereid (hetzij door algehele overeenstemming te bereiken, hetzij door de overgebleven knelpunten door te geleiden), zal dit voorstel vervolgens voor besluitvorming op het niveau van het Comité van Permanente Vertegenwoordigers (Coreper) en tenslotte zonodig op Raadsniveau worden besproken.

Het Coreper sluit de ambtelijke bespreking af met een besluit het al of niet gewijzigde Commissievoorstel aan de Raad voor te leggen. Het Coreper heeft de taak de Raadszittingen voor te bereiden en de hem door de Raad verstrekte opdrachten uit te voeren (art. 4 Fusie-verdrag). Ter voorbereiding van de wekelijkse bijeenkomsten van de permanente vertegenwoordigers of hun plaatsvervangers vindt in Den Haag het zogenaamde PV-instructieoverleg plaats.

Ter voorbereiding van de werkzaamheden van de Landbouwwraad is besloten tot instelling van een Speciaal Landbouw Comité (C.S.A.). In het C.S.A. hebben ambtenaren van de respectieve ministeries van Landbouw zitting. Het bereidt Raadsbesluiten voor die genomen moeten worden in het kader van het functioneren en beheer van het gemeenschappelijke landbouw-, markt- en prijsbeleid. De Haagse coördinatie ten behoeve van het C.S.A. vindt plaats onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Landbouw en Visserij.

Ter voorbereiding voor de bijeenkomsten van het Coreper vindt wekelijks onder leiding van Buitenlandse Zaken ambtelijk overleg plaats (het zgn. PV-instructieoverleg).

Voor dit overleg worden alle departementen uitgenodigd; zij geven afhankelijk van het te bespreken onderwerp acte de presence. Het overleg resulteert in het opstellen van instructies voor het Coreper.

Wanneer in het Coreper wordt geconstateerd dat een voorstel voldoende rijp is voor besluitvorming op Raadsniveau zal het ontwerpbesluit als agendapunt van de Raad worden opgevoerd. Indien op Coreperniveau algehele overeenstemming over een onderwerp werk bereikt, zal dit onderwerp als een zogenaamd A-punt op de agenda verschijnen; dit betekent dat daarover geen Raadsdiscussie hoeft plaats te vinden (hamerstuk).

Ter voorbereiding van een onderwerp dat op Raadsniveau aan de orde komt wordt in Nederland interdepartementaal overleg in de Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatie-problemen (CoCo) gevoerd. De CoCo is het ambtelijk voorportaal van het overleg in de Ministerraad of de betrokken onderraad (Raad voor Europese Zaken, REZ) over de aangelegenheden betreffende de EG. In de CoCo worden onderwerpen aan de orde gesteld die doorgaans een week daarna als agendapunt ter sprake komen in het overleg op Ministersniveau in EG-verband. Het voorzitterschap van de CoCo berust bij de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken. Het Secretariaat is in handen van Buitenlandse Zaken. De Minister van Economische Zaken is vice-voorzitter. Deze constructie is daarom nuttig, omdat de voorzitter van de vergadering in beginsel ook in de REZ/Ministerraad aanwezig is. Er zijn vaste leden van de CoCo aangewezen. Afhankelijk van het onderwerp kunnen plaatsvervangers aan het overleg deelnemen. In de CoCo komen eveneens aan de orde de conclusies van het overleg in de Coördinatie Commissie voor Internationale Milieuvraagstukken, de Coördinatie Commissie inzake Ontwikkelingssamenwerking en de Interdepartementale Raad voor de Handelspolitiek, althans voor zover deze conclusies betrekking hebben op EG-Raadszittingen. Ook ten aanzien van de onderwerpen welke via het C.S.A. in de Landbouwrapraad worden besproken, wordt het Nederlandse standpunt in de Coördinatie Commissie besproken. De definitieve Nederlandse standpuntbepaling ten behoeve van discussiepunten in de EG-Ministerraad vindt uiteindelijk altijd plaats in de Ministerraad, eventueel via de REZ. Onderwerpen welke in Brussel al op lager niveau worden afgedaan, worden ook in Den Haag op werkniveau afgedaan en in beginsel niet aan de Ministerraad voorgelegd.¹⁸

¹⁸ In het hierboven beschreven besluitvormingsstelsel in Raadskader is geen aandacht geschonken aan de wijze waarop Raadgevende comités, beheerscomités en regelgevende comités adviezen opstellen voor de Commissie, omdat deze vorm van besluitvorming betrekking heeft op besluiten van de Commissie op basis van de aan haar verleende beheers-taak ter uitvoering van regels die de Raad aan de Commissie heeft gesteld.

Deze comités zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de Lid-Staten, of uit nationale deskundigen danwel vertegenwoordigers van belanghebbenden.

Bijlage 14a De samenwerkingsprocedure met het Europees Parlement

Sedert de inwerkingtreding van de Europese Akte is een nieuw instrument in de besluitvormingsprocedure tot stand gebracht, te weten de samenwerkingsprocedure met het Europees Parlement, berustend op een aantal artikelen die van belang zijn voor de voltooiing van de interne markt.

Wanneer uit hoofde van het EEG-verdrag een besluit van de Raad in samenwerking met het Europees Parlement wordt genomen, is de onderstaande procedure van toepassing.

De Commissie dient een voorstel in bij de Raad.

De Raad bepaalt na advies van het Europees Parlement en het Economisch en Sociaal Comité (dat werkgevers en werknemers vertegenwoordigt) met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een gemeenschappelijk standpunt. Dit gemeenschappelijk standpunt van de Raad wordt toegezonden aan het Europees Parlement.

Indien het Europees Parlement binnen drie maanden dit standpunt goedkeurt of zich er niet tegen uitspreekt, stelt de Raad het desbetreffende besluit definitief vast.

Het Europees Parlement kan ook binnen drie maanden amendementen indienen of het voorstel zelfs in zijn geheel verwerpen.

Als er amendementen worden ingediend, behandelt de Commissie haar voorstel binnen één maand opnieuw en legt een nieuw voorstel, te zamen met de door haar niet overgenomen amendementen, voor aan de Raad.

De Raad kan het door de Commissie opnieuw behandelde voorstel goedkeuren met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Indien de Raad het wil wijzigen, kan dat slechts met eenparigheid van stemmen.

De Raad is eraan gehouden binnen drie maanden te besluiten. Bij het uitblijven van een besluit wordt het voorstel van de Commissie geacht niet te zijn aangenomen.

Bijlage 15 Samenstelling van de werkgroep

Mr. M.H.J.C. Rutten	Voorzitter
Drs. C.J.W. Wilmer	Ministerie van Financiën
	Secretaris
Mr. H.J.W. Soeters	Ministerie van Buitenlandse Zaken
	Adjunct-Secretaris
Mr. J.P.M.H. Merckelbach	Ministerie van Algemene Zaken
Mr. N.P. van Zutphen	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Drs. J.M. Corijn	Ministerie van Buitenlandse Zaken (Ontwikkelingssamenwerking)
Drs. G.Y. Batelaan	Ministerie van Binnenlandse Zaken
F. Lander	Ministerie van Onderwijs en Wetenschap- pen
Drs. W.T. van Ballekom	Ministerie van Financiën
Drs. J.H.J. Gilbers	Ministerie van Financiën
Mr.drs. R.H. Donkers	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
J.M. van Heest	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Drs. J.H. de Groene	Ministerie van Economische Zaken
Mr. S.A. Kuipers	Ministerie van Economische Zaken
Drs. R.P.J. Bol	Ministerie van Landbouw en Visserij
Drs. C.F.M. Burger	Ministerie van Sociale Zaken en Werkge- legenheid
M.M. van Erkel	Ministerie van Welzijn, Volksgezond- heid en Cultuur